

Nr 302.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till statens arbetslöshetskommission, reservarbeten och kontantunderstödsverksamhet m. m.; given Stockholms slott den 23 april 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 23 april 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet, anför departementschefen, statsrådet Möller:

I årets statsverksproposition, femte huvudtiteln, punkt 20, omnämnde jag, att statens arbetslöshetskommission i skrivelse den 4 december 1936 anmält, att kommissionen för nästa budgetår preliminärt uppskattade utgifterna för den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten till 15,600,000 kronor, därav 600,000 kronor för kommissionens centrala administrationskostnader och 15,000,000 kronor till reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m.

Kommissionens skrivelse finnes såsom bilaga fogad vid detta protokoll (*Bilaga A*).

Vidare anförde jag, att jag vid övervägande av medelsbehovet saknat anledning frångå kommissionens beräkningar av dess centrala administrationskostnader, medan jag för den av kommissionen bedrivna hjälpverksamheten, i avvaktan på ytterligare erfarenhet om det ekonomiska lägets utveckling, ansett mig preliminärt böra beräkna ett belopp av 12,000,000 kronor.

På min hemställan har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln, punkterna 20 och 21, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1937/1938 beräkna *dels* till Statens arbetslöshetskommission ett förslagsanslag av 600,000 kronor, *dels ock* till Reserverbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. ett reservationsanslag av 12,000,000 kronor.

Jag anhåller nu att till närmare behandling få upptaga dessa frågor.

Beträffande de för tiden till och med budgetåret 1935/1936 anvisade anslagen till den av statens arbetslöshetskommission bedrivna hjälpverksamheten och i samband därmed stående frågor torde jag kunna hänvisa till de redogörelser, som lämnats i propositionerna 250/1932, 216/1933, 235/1934, 232/1935 och 266/1936.

För innevarande budgetår anvisade 1936 års riksdag *dels* ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor till statens arbetslöshetskommission, *dels ock* ett reservationsanslag av 22,000,000 kronor till reserverbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m., vilka anslag äro uppförda under femte huvudtiteln. Därjämte medgav riksdagen, att den s. k. väglånefondens kapitalbehållning, uppgående till 2,000,000 kronor, finge tagas i anspråk för bestridande av kostnaderna för hjälpverksamhet under budgetåret i fråga.

Gällande bestämmelser angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet.

De av 1933 års riksdag godkända grunderna för bedrivande av hjälpverksamhet vid arbetslöshet sammanfattades av Kungl. Maj:t i kungörelsen den 26 juni 1933 (nr 446) angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet, vilken kungörelse trädde i stället för kungörelsen den 7 juli 1922 (nr 419) angående statsbidrag till arbetslöshetshjälp. Rörande innehållet av de sålunda meddelade bestämmelserna tillåter jag mig hänvisa till den utförliga redogörelse, som lämnats i propositionen nr 235 till 1934 års riksdag.

I propositionen nr 232 till 1935 års riksdag, vartill jag jämväl torde få hänvisa, redogjordes för de ändringar beträffande hjälpbestämmelserna, som beslötos vid 1934 års riksdag. Med anledning av dessa ändringar utfärdades kungörelsen den 30 juni 1934 (nr 434) angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet, vilken kungörelse ersatt 1933 års kungörelse i ämnet.

Av 1935 års riksdag vidtagna jämkningar i reglerna för ifrågavarande hjälpverksamhet föranledde utfärdandet av kungörelsen den 28 juni 1935 (nr 426) om ändrad lydelse i vissa delar av kungörelsen den 30 juni 1934. Den huvudsakliga innebörden av de förändringar, som vidtogos år 1935, finnes återgiven i propositionen nr 266 till 1936 års riksdag.

Även vid sistnämnda riksdag beslötos vissa ändringar av gällande regler för hjälpverksamheten på sätt närmare framgår av kungörelsen den 30 juni 1936 (nr 464) om ändrad lydelse i vissa delar av kungörelsen den 30 juni 1934. Jag skall här lämna en kortfattad redogörelse för de år 1936 vidtagna ändringarna.

Enligt hjälpkungörelsen skall såsom *familjeförsörjare* anses den, som har försörjningsskyldighet mot make eller mot barn eller adoptivbarn under 16 år eller som lever i gemensamt bo med och huvudsakligen underhåller föräldrar eller adoptant (19 §). Denna avfattning medför, att änkring, som har minderåriga barn och i anledning därav måste anställa kvinnlig hjälp för barnens och hemmets vård, icke kommer att betraktas såsom familjeförsörjare gent emot den anställda kvinnliga hjälpen. I anslutning till riksdagens beslut år 1936 har hjälpkungörelsen så ändrats, att änkring med hemmavarande barn under 16 år må åtnjuta ortstillägg och dagunderstöd efter samma grunder, som gälla för person med försörjningsskyldighet mot make (30 och 41 §§).

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag beslöt 1936 års riksdag att införa ett *extra ortstillägg*. Detta extra ortstillägg kan, då familjeförsörjare hänvisats till fast förläggning i annan kommun, utgå till hustru och barn eller, i fråga om änkring, till hemmavarande barn under 16 år. Det högsta belopp, med vilket dylikt tillägg må utgå, är lika med dubbla skillnaden mellan tvenne intill varandra liggande reservarbetslöner i den av arbetslöshetskommissionen fastställda löneskalan (30 §).

Vid föregående års riksdag beslötos vidare att bereda *möjlighet för reservarbetare att på bekostnad av statsverket besöka hemorten*. I hjälpkungörelsen har därför införts den bestämmelsen, att familjeförsörjare, som hänvisats till statligt reservarbete och där varit såsom reservarbetare utan avbrott samselsatt under minst tre månader, må efter arbetslöshetskommissionens medgivande besöka hemorten på statsverkets bekostnad (31 §).

Statsbidraget till statskommunala reservarbeten, avseende nyanläggning, omläggning och förbättring av allmän väg, har höjts från tre fjärdedelar till fyra femtedelar av det belopp, vartill kostnaderna för själva vägarbetet skäligen kunna uppskattas vid kostnadsberäkningarna (36 §). Ändringen sammanhänger med riksdagens beslut i fråga om bidrag av automobilskattemedel till vägarbete, som utföres i vanlig ordning.

I fråga om detaljerna i hjälpkungörelsen och av arbetslöshetskommissionen utfärdade tillämpningsföreskrifter hänvisar jag till den av kommissionen i juli 1935 utgivna publikationen: »Råd och anvisningar rörande hjälpverksamheten för arbetslösa» jämte supplement därtill, utgivet i juli 1936.

Ifrågasatta författningsändringar.

De bestämmelser, som för närvarande gälla för den statsunderstödda hjälpverksamheten, torde i all huvudsak böra äga tillämpning under budgetåret 1937/1938. Allenast i ett par detaljer har jag funnit anledning att påkalla jämkningar.

Revisionen vid statskommunalt reservarbete, utfört i vägstyrelses regi.

Jämlikt 38 § i hjälpkungörelsen skall i revisionen av sådant statskommunalt reservarbete, som bedrivs i landstings eller vägstyrelses regi, deltaga minst en revisor, som efter anmälan av landstingets förvaltningsutskott eller vägstyrelsen utses av länsstyrelsen för kalenderår.

I lag om vägdistrikt den 7 juni 1934, som trätt i kraft den 1 januari 1937, stadgas i 47 §, att för granskning av vägstyrelses förvaltning årligen tre revisorer skola utses, varav en av länsstyrelsen. För denna skall jämväl utses suppleant.

I skrivelse den 5 mars 1937 angående medelsbehovet för budgetåret 1937/1938 har *statens arbetslöshetskommission* föreslagit, att sagda 38 § i hjälpkungörelsen måtte kompletteras med en föreskrift av innebörd, att i revisionen av statskommunalt reservarbete i vägstyrelses regi skulle deltaga den av länsstyrelsen för revision av vägstyrelsens förvaltning utsedda revisorn. Till motivering för detta förslag har kommissionen anfört att, då efter lagens om vägdistrikt ikraftträdande inom varje vägdistrikt skulle finnas en av länsstyrelsen utsedd revisor för vägstyrelsens förvaltning, det icke torde vara nödvändigt eller ens lämpligt, att uppdraget som revisor vid statskommunalt reservarbete, utfört i vägstyrelses regi, lämnades åt annan person än den av länsstyrelsen för vägstyrelsens ordinarie förvaltning utsedde revisorn.

*Departements-
chefen.*

På av arbetslöshetskommissionen anfört skäl får jag förorda den föreslagna författningsändringen.

Hyreshjälp m. m.

I 48 § av gällande föreskrifter stadgas, att hyreshjälp må i särskilt ömmande fall tilldelas familjeförsörjare, som åtnjuter dagunderstöd.

I skrivelse den 30 januari 1937 hava vissa *reservarbetare i Stockholm* hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för införande av obligatoriskt, av statsmedel utgående hyresbidrag för den första efter anställning vid reservarbete infallande hyresbetalningen.

Till stöd härför har i huvudsak anförts, att omkring 90 % av de arbetare, som under januari 1937 anstälts vid Bromma flygfält, ej på sin arbetsin-

komst kunnat erlægga avtalad hyra, utan nödgats anlita fattigvården eller lånevägen för att avvärja eventuellt vräkningshot. Därigenom hade framkallats ett osäkerhetstillstånd med avseende på bostadsfrågan, som i sin största räckvidd drabbat familjerna i deras helhet och på hustrurna ofta verkat fullständigt nedbrytande.

På grund av remiss har *statens arbetslöshetskommission* den 2 april 1937 avgivit utlåtande över framställningen. Med framhållande bland annat, att hyreshjälpen numera vore att anse såsom ett supplement till dagunderstödet i ömmande fall, då det av andra bestämmelser maximerade understödet med hänsyn till familjens storlek och andra förhållanden visat sig otillräckligt, har kommissionen funnit vad i framställningen anförts icke innefatta skäl för någon sådan ändring i gällande författningsbestämmelser, att hyreshjälp skulle kunna tilldelas jämväl reservarbetare.

Under återopande av meddelade uppgifter rörande arbetsinkomster vid statskommunala reservarbeten i Stockholm under januari och februari 1937, håller kommissionen för osannolikt, att en försämring av den arbetslöses ekonomi skulle inträda genom hänvisning till reservarbete. Det syntes i stället uppenbart, att i det stora flertalet fall en avgjord förbättring av familjens försörjningsmöjligheter inträtt genom familjeförsörjarens hänvisning till sådant arbete, även om hyreshjälp icke längre erhöles.

Även om jag ej vill frångå de synpunkter, som av arbetslöshetskommissionen anförts, ett visst berättigande, låter det sig icke förneka, att för reservarbetare, som tidigare åtnjutit hyreshjälp och som under loppet av en månad hänvisas till statligt reservarbete, vid närmaste månadsskifte mången gång kan inträda svårigheter att med hjälp av den intjänade inkomsten vid reservarbetet erlægga närmast förfallande hyresbelopp. Jag är med kommissionen ense därom, att någon principiell ändring i hyreshjälpens karaktär av supplerande hjälpform vid kontantunderstöd icke är påkallad. Men där emot synes sådan jämkning motiverad, att hyreshjälp må kunna utgå jämväl för månad, under vilken arbetslös, efter att tidigare hava uppburit med kontantunderstöd förbunden hyreshjälp, hänvisas till statligt reservarbete. Genom ett tillmötesgående i denna begränsade omfattning av den föreliggande framställningen skulle otvivelaktigt huvudsyftet uppnås.

I detta sammanhang anser jag mig jämväl böra rikta uppmärksamheten därå, att den i 51 § kungörelsen meddelade föreskriften, att i 44 § stadgad maximering av dagunderstödet i tillämpliga delar skall gälla jämväl i fråga om hyreshjälp, formellt är ägnad att i vissa fall kunna föranleda svårigheter för de barnrika familjerna. Enligt vad jag inhämtat, har kommissionen vid tillämpningen velat undvika en sådan tolkning, och med hänsyn härtill synes mig skäl föreligga att jämkna bestämmelserna så, att de bringas i formell överensstämmelse med rådande praxis.

*Departements-
chefen.*

Av riksdagen påkallade utredningar.

Beträffande vissa av *1933 års riksdag* i skrivelse den 21 juni 1933, nr 356, påkallade utredningar *dels* rörande reglering av förhållandet mellan den offentliga arbetslöshetshjälpen i dess olika former samt den allmänna fattigvården, *dels* rörande omfattningen av kommunernas lagliga rätt att lämna arbetslöshetshjälp utan fattigvårds karaktär m. m., *dels* rörande en rationell planläggning av kommunernas arbeten, *dels ock* rörande centralorganet för arbetslöshetshjälpen har jag i fjolårets proposition framhållit, att frågan om en rationell planläggning av kommunernas arbeten beaktats i samband med det till 1936 års riksdag avlätna förslaget till lag om kommunal fondbildning, vilket sedermera i all huvudsak bifallits av riksdagen.

Vad vidare angår ordnandet av frågan om centralorganet för arbetslöshetshjälpen, har jag i propositionen nr 266 till innevarande års riksdag upptagit detta spörsmål till närmare övervägande, i anslutning till det av landshövdingen K. Tiselius avgivna sakkunnigförslaget i ämnet. Jag har därvid uttalat, att den förebragta utredningen styrkt mig i min redan tidigare hysta uppfattning, att de uppgifter, vilka för närvarande tillkomma statens arbetslöshetskommission, icke lämpligen böra omhänderhavas av socialstyrelsen. Vid det av mig framlagda förslaget till omorganisation av styrelsen, vilket förslag av Kungl. Maj:t genom proposition underställts riksdagen, har jag också utgått ifrån att någon överflyttning av ifrågavarande uppgifter från kommissionen till styrelsen icke borde äga rum, liksom jag avböjt att för närvarande vidtaga någon principiell ändring i kommissionens sammansättning och uppgifter.

Vidkommande slutligen de båda först omförmälda spörsmålen har frågan härom bragts i ett något ändrat läge genom *1936 års riksdags* hemställan om utredning rörande ändringar i olika hänseenden av fattigvårdslagstiftningen (riksdagens skrivelse nr 185). Såväl med hänsyn härtill som ock i betraktande av den splittring av den sociala omvårdnadens organisation, som föranledes av olika Kungl. Maj:ts på min framställning till årets riksdag avlätna förslag, har jag för avsikt att inom den närmaste tiden påkalla åtgärder för en allmän översyn av bestämmelserna rörande samhällets understödsverksamhet. I detta sammanhang lära de av 1933 års riksdag upptagna specialproblemen naturligen komma under omprövning.

Arbetslöshetskommissionens hjälpverksamhet under år 1936.

En utförlig berättelse över arbetslöshetskommissionens verksamhet under år 1936 till och med utgången av oktober månad återfinnes i kommissionens förenämnda skrivelse den 4 december 1936 angående medelsbehovet för nästa budgetår. Jag tillåter mig att beträffande den utförliga redogörelsen

hänvisa till denna skrivelse (*Bilaga A*). Här skall jag endast återgiva vissa sammanfattande statistiska uppgifter, kompletterade till och med utgången av år 1936.

I. Arbetslinjen.

Enligt de av statsmakterna år 1933 fastställda reglerna rörande hjälpverksamheten för arbetslösa skulle den under kommissionens ledning bedrivna verksamheten inriktas på att så långt ske kunde bereda arbete åt största möjliga antal arbetslösa, varvid statskommunala reservarbeten företrädesvis borde anordnas. Dessa bestämmelser äro alltså gällande, men riksdagen har sedermera vid olika tillfällen uttalat, att en viss försiktighet bör iakttagas vid igångsättandet av mera omfattande statskommunala arbetsföretag, som svårigen kunna anpassas efter arbetslöshetens växlande omfattning, och att stadgandet om företrädesrätt för de statskommunala reservarbetena bör så tolkas, att hjälpverksamhetens ändamålsenlighet icke äventyras.

Summan av kommissionens kontrakterade *statliga reservarbeten* under år 1935 uppgick till i runt tal 28,800,000 kronor, varav ersättningarna från uppdragsgivarna utgjorde omkring 3,800,000 kronor. Den nyanskaffning, som kommissionen år 1936 bedrivit i fråga om arbetsobjekt till de statliga reservarbetena, belyses av följande sammanställning, av vilken de antagna arbetenas fördelning länsvis jämväl framgår.

Kostnaderna för år 1936 kontrakterade eller i annan ordning till utförande antagna statliga reservarbeten, fördelade länsvis.

	Kontraktssumma Kr.	Ersättning från uppdragsgivare Kr.
Stockholms stad	—	—
Stockholms län	677,800.00	47,560.00
Uppsala »	—	—
Södermanlands »	13,950.00	2,092.00
Östergötlands »	207,000.00	—
Jönköpings »	49,000.00	4,900.00
Kronobergs »	31,000.00	5,000.00
Kalmar »	387,450.00	56,910.00
Gotlands »	—	—
Blekinge »	69,800.00	6,980.00
Kristianstads »	61,495.00	10,824.00
Malmöhus »	103,600.00	20,720.00
Hallands »	—	—
Göteborgs stad	—	—
Göteborgs och Bohus län i övrigt..	59,500.00	375.00

		Kontraktssumma Kr.	Ersättning från uppdragsgivaren Kr.
Älvsborgs	län	143,476.84	2,931.00
Skaraborgs	›	14,960.00	8,606.00
Värmlands	›	—	—
Örebro	›	496,900.00	9,745.00
Västmanlands	›	—	—
Kopparbergs	›	139,600.00	15,530.00
Gävleborgs	›	61,600.00	12,320.00
Västernorrlands	›	1,674,550.00	225,585.00
Jämtlands	›	105,000.00	—
Västerbottens	›	18,570.00	—
Norbottens	›	859,250.00	62,680.00
		<u>Summa 5,174,001.84</u>	<u>492,758.00</u>

Enligt verkställd beräkning per den 31 december 1936 uppgick värdet av icke utförda delar av de statliga reservarbetena till ett belopp av ungefär 37,000,000 kronor.

Relationen mellan arbetsförtjänster, material- och administrationskostnader framgår av särskild tabell, i vilken jämväl uppgifter för budgetåren 1931/1932—1934/1935 medtagits.

Revision av de per den 1 maj 1934 fastställda reservarbetslönerna har vidtagits av kommissionen under år 1936. De nya lönerna tillämpas från den 1 januari 1937. Den tidigare gällande löneskalans 40 öres intervaller hava bibehållits.

Omprövning av lönerna har icke ansetts påkallad för det betydande antal kommuner, inom vilka hjälpverksamhet för arbetslösa för närvarande icke pågår. Sålunda hava av de 1,529 reservarbetslöner, som voro gällande den 31 oktober 1936, endast 232 omprövats. Lönesättningen har omfattat 221 kommuner och 11 inom dessa kommuner belägna municipalsamhällen eller industriområden. Beträffande städer och stadsliknande samhällen hava av 68 orter 23 förblivit i oförändrat löneläge, medan 43 höjts en löneklass och 2 höjts två löneklasser. Av landsbygdens 164 löner hava endast 14 bibehållits oförändrade, under det att 81 blivit föremål för höjning en löneklass, 62 två löneklasser och 7 tre löneklasser. I intet fall har sålunda sänkning av den nuvarande reservarbetslönen förekommit, och endast ett förhållandevis obetydligt antal kommuner har bibehållits vid sin gamla lönenivå.

De av lönerevisionen betingade förändringarna i reservarbetslönerna vid kommissionens reservarbetsplatser utvisa, att av de 280 arbetsplatserna den 27 november 1936 den nuvarande lönen bibehållits endast för 14 platser. Ökning med en löneklass har skett vid 91, med två löneklasser vid 137 och med tre löneklasser vid 38 arbetsplatser.

De statliga reservarbetenas kostnader per effektiv arbetsdag och de olika delkostnaderna i procent av arbetenas bruttokostnader.

	1931—1932		1932—1933		1933—1934		1934—1935		1935—1936	
	Per arb.-dag	%	Per arb.-dag	%	Per arb.-dag	%	Per arb.-dag	%	Per arb.-dag	%
<i>Arbetsplatsernas kostnader:</i>										
Arbetslöner, effektiva	4: 26	58.6	4: 08	56.8	4: 37	54.6	4: 18	47.7	4: 10	40.5
› , ineffektiva	0: 05	0.7	0: 04	0.5	0: 03	0.4	0: 04	0.5	0: 03	0.3
› , specialarbetare	0: 28	3.8	0: 30	4.2	0: 39	4.8	0: 52	5.9	0: 67	6.6
Summa löner	4: 59	63.1	4: 42	61.5	4: 79	59.8	4: 74	54.1	4: 80	47.4
Ortstillägg	0: 12	1.7	0: 06	0.9	0: 07	0.9	0: 22	2.5	0: 41	4.1
Olycksfall	0: 15	2.0	0: 14	1.9	0: 14	1.8	0: 18	2.0	0: 19	1.9
Arbetarnas resor	0: 08	1.1	0: 04	0.6	0: 06	0.7	0: 06	0.7	0: 06	0.6
Förläggningkostnader	0: 42	5.8	0: 30	4.2	0: 33	4.1	0: 30	3.5	0: 37	3.7
Summa övriga utgifter för arbetarna	0: 77	10.6	0: 54	7.6	0: 60	7.5	0: 76	8.7	1: 03	10.3
Summa löner och övr. utgifter för arbetarna	5: 36	73.7	4: 96	69.1	5: 39	67.3	5: 50	62.8	5: 83	57.7
<i>Ledningskostnader:</i>										
Avlöningar (netto) ¹	0: 27	3.7	0: 31	4.3	0: 37	4.6	0: 45	5.1	0: 66	6.5
Resor	0: 05	0.7	0: 06	0.8	0: 06	0.8	0: 08	0.9	0: 12	1.2
Förmans- och lagbaspengar	0: 10	1.4	0: 09	1.3	0: 09	1.1	0: 08	1.0	0: 07	0.7
Arbetsplatsernas ledningskostnader	0: 42	5.8	0: 46	6.4	0: 52	6.5	0: 61	7.0	0: 85	8.4
<i>Materialkostnader:</i>										
Materialier	0: 84	11.5	0: 91	12.7	1: 12	14.0	1: 38	15.7	1: 56	15.4
Transportkostnader	0: 40	5.6	0: 63	8.7	0: 81	10.1	1: 08	12.3	1: 60	15.8
Skadersättning	0: 01	0.1	0: 01	0.1	—	—	0: 01	0.1	0: 01	0.1
Kontorsomkostnader	0: 02	0.3	0: 03	0.4	0: 03	0.4	0: 04	0.5	0: 05	0.5
Diverse kostnader	—	—	0: 01	0.1	0: 01	0.1	—	—	—	—
Stagningskostnader och kontrollarvoden	0: 01	0.1	—	—	—	—	—	—	—	—
Arbetsplatsernas kostnadssumma	7: 08	97.1	7: 01	97.5	7: 88	98.4	8: 62	98.4	9: 90	97.9
Centrala kostnader ²	0: 21	2.9	0: 18	2.5	0: 13	1.6	0: 14	1.6	0: 21	2.1
Summa centralförvaltning och arbetsplatser	7: 27	100.0	7: 19	100.0	8: 01	100.0	8: 76	100.0	10: 11	100.0
Ersättningar för utfört arbete och ortstillägg	0: 38	5.2	0: 53	7.3	0: 78	9.8	0: 79	9.0	1: 57	15.6
Nettokostnad	6: 89	94.8	6: 66	92.7	7: 23	90.2	7: 97	91.0	8: 54	84.4

¹ D. v. s. efter avdrag av arbetsgivarnas bidrag som uppgått till .....

² Beräknad andel av kommissionens totala förvaltningskostnad.

Arbetslinjens omfattning

M å n a d	A n t a l s y s s									
	vid statliga reservarbeten							vid stats		
	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1930	1931	
Januari	3,033	4,983	12,099	16,253	18,598	19,190	11,348	694	900	
Februari.....	3,382	6,188	14,015	17,275	20,667	19,232	11,088	675	1,199	
Mars	3,010	6,251	14,245	17,933	21,826	19,392	10,171	706	1,502	
April	2,422	6,501	13,879	18,504	21,935	17,345	9,140	630	1,361	
Maj	1,994	6,063	14,308	20,541	23,029	18,878	10,578	485	1,285	
Juni.....	1,597	6,774	15,172	22,175	25,488	20,398	10,453	43	1,199	
Juli	1,489	6,946	15,648	23,707	26,756	18,215	9,299	32	785	
Augusti	1,330	6,923	15,865	23,683	26,816	16,288	8,184	29	737	
September	1,335	6,974	16,254	22,934	25,014	14,356	7,479	13	863	
Oktober	2,057	7,445	16,055	20,676	23,639	13,320	7,001	39	1,358	
November	3,139	8,556	15,713	17,691	20,045	13,181	7,424	143	1,683	
December	3,395	9,163	14,590	16,374	18,401	11,389	6,648	381	2,415	

M å n a d	Summa sysselsatta vid olika slag av				
	1930	1931	1932	1933	1934
Januari	5,429	11,369	26,645	41,521	43,023
Februari	6,166	14,077	31,967	45,556	47,256
Mars	5,615	14,340	30,145	45,915	47,419
April	4,175	12,922	29,126	42,278	45,240
Maj	3,249	11,726	28,613	43,408	46,109
Juni	2,285	12,051	30,426	46,089	48,465
Juli	2,167	11,858	30,686	47,330	48,207
Augusti.....	2,052	12,261	31,177	47,968	46,901
September	2,091	12,359	32,531	46,989	43,247
Oktober	3,158	14,262	34,217	46,799	41,821
November	5,488	18,276	36,377	42,224	37,494
December	6,911	20,301	36,565	37,852	35,319

åren 1930—1936.

s e l s a t t a											
kommunala reservarbeten					vid kommunala reservarbeten						
1932	1933	1934	1935	1936	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
3,016	8,483	13,879	12,221	6,417	1,702	5,486	11,530	16,785	10,546	5,318	3,885
4,018	9,684	16,199	12,662	6,209	2,109	6,690	13,934	18,597	10,390	5,543	3,709
4,516	10,945	17,277	12,851	5,865	1,899	6,587	11,384	17,037	8,316	4,674	3,468
4,863	10,476	17,277	11,780	5,631	1,123	5,060	10,384	13,298	6,028	3,455	2,672
4,900	10,754	18,165	10,843	5,655	770	4,378	9,405	12,113	4,915	2,813	2,164
5,645	11,852	18,477	10,168	4,940	645	4,078	9,609	12,062	4,500	2,697	1,929
5,346	10,998	17,075	9,132	4,223	646	4,127	9,692	12,625	4,376	2,200	1,734
5,232	11,367	16,037	8,325	3,438	693	4,601	10,080	12,918	4,048	2,551	1,673
6,150	12,139	14,362	7,232	3,302	743	4,522	10,127	11,916	3,871	2,759	1,575
7,418	14,564	14,187	6,626	3,181	1,062	5,459	10,744	11,559	3,995	2,833	1,702
7,975	14,207	13,005	6,845	3,090	2,206	8,037	12,689	10,326	4,444	3,301	2,220
8,494	12,241	12,739	6,207	3,134	3,135	8,723	13,481	9,237	4,179	3,154	2,152

reservarbeten		Procent av hela antalet rapporterade hjälpsökande arbetslösa						
1935	1936	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
36,729	21,650	32.6	28.2	25.7	21.9	25.1	39.3	35.3
37,437	21,006	40.1	33.8	29.6	25.0	28.4	41.7	36.1
36,917	19,504	41.4	34.2	27.5	24.6	29.6	44.2	36.7
32,580	17,443	36.7	32.8	26.2	23.9	31.1	43.4	37.4
32,534	18,397	36.0	33.9	27.5	27.8	39.7	53.2	53.2
33,263	17,322	34.5	38.8	31.2	31.7	48.6	65.0	67.0
29,547	15,256	37.2	38.9	32.4	34.1	55.9	69.4	70.9
27,164	13,295	32.5	34.3	31.2	33.3	56.5	65.1	64.0
24,347	12,356	24.4	30.6	30.6	31.0	54.8	59.1	59.1
22,779	11,884	21.6	25.0	27.7	28.4	49.3	48.4	48.1
23,327	12,734	22.1	23.7	24.7	24.7	40.7	43.1	44.3
20,750	11,934	21.7	22.9	22.7	22.1	38.0	35.8	38.7

De beräknade kostnaderna för under år 1936 beviljade statskommunala reservarbeten hava sammanförts i följande tabell, som jämväl innehåller motsvarande uppgifter för år 1935.

Beräknade kostnader för under åren 1935 och 1936 beviljade statskommunala reservarbeten.

M å n a d	1 9 3 5		1 9 3 6	
	Samtliga kostnader kr.	därav för allmänna vägar kr.	Samtliga kostnader kr.	därav för allmänna vägar kr.
Januari	2,219,910	738,590	1,726,117	663,110
Februari.....	1,908,315	475,850	1,234,229	467,045
Mars	1,987,865	555,300	724,680	308,640
April	863,895	137,505	278,240	3,150
Maj.....	1,692,025	58,490	291,440	58,320
Juni	314,297	78,100	254,835	57,450
Juli.....	205,053	109,100	155,290	77,700
Augusti.....	1,537,485	1,108,220	15,410	15,410
September.....	821,400	234,900	189,760	131,115
Oktober	801,995	374,380	444,220	173,890
November	1,440,270	—	1,823,295	180,270
December	1,330,082	195,150	1,018,300	322,070
Summa	15,122,592	4,065,585	8,155,816	2,458,170

Tabellen åskådliggör jämväl omfattningen av såsom statskommunala reservarbeten beviljade allmänna vägar.

Kostnaderna för år 1936 beviljade andra statskommunala reservarbeten än allmänna vägar belöpa sig till 5,697,646 kronor. Härav avse 3,255,145 kronor arbetskostnader, 1,836,026 kronor materialkostnader och 606,475 kronor kostnader utan statsbidrag.

Arbetslinjens totala omfattning under åren 1930—1936 belyses i särskild tabell (sid. 10 och 11), omfattande såväl statliga och statskommunala som kommunala reservarbeten.

Av sammanställningen framgår, att arbetslinjen blivit den dominerande hjälpformen i den under kommissionens ledning bedrivna hjälpverksamheten.

II. Understödslinjen.

Ännu vid början av år 1934 var det med hänsyn till arbetslöshetens omfattning och svårigheterna att tillräckligt snabbt öka arbetslinjen nödvändigt att i förhållandevis stor utsträckning tillgripa kontantunderstödsverksamhet såsom supplerande hjälpform. Sålunda uppgick antalet kontantunderstödda i januari 1934, förutom kursdeltagare, till något mer än 56,000. Denna understödsverksamhet bedrevs inom icke mindre än 297 kommuner. Under våren och försommaren sagda år kunde emellertid, samtidigt som arbetslösheten nedgick och de statliga reservarbetarnas antal ökades, betydande inskränkningar i understödstagarnas antal successivt göras. Under månaderna augusti—november understeg antalet understödsrum 10,000, men med vinterns in-

brott måste naturligt nog en ökning äga rum. Denna behövde dock icke bliva av större omfattning än att det högsta antalet, som uppnåddes i februari 1935, uppgick till 17,450. Därefter minskades understödsverksamheten snabbt och var under månaderna juni—september sistnämnda år praktiskt taget nedlagd. Dagunderstödsverksamhet förekom under dessa månader endast i 8 stenkommuner i Bohuslän och i en av arbetslösheten inom glasindustrien betungad kommun i Värmland. Med höstens inträde måste återigen någon ökning av antalet understödsrum vidtagas.

Under början av 1936, då det i vart fall gällde att bemästra en arbetslöshet, som berörde c:a 60,000 personer, måste tillstånd till utgivande av dagunderstöd beviljas 82 kommuner i januari, 86 i februari och 74 i mars med 11,000 å 13,000 understödsrum. Maximisiffran nåddes i februari med 13,305 dagunderstödda.

Sedan med vårens inträde flera platser vid reservarbetena blivit disponibla och arbetslösheten samtidigt börjat starkt minska, kunde den med statsbidrag subventionerade understödsverksamheten kraftigt nedbringas för att slutligen helt avlysas under juli. Sådan verksamhet bedrevs under vårmånaderna företrädesvis inom ett antal större städer samt i vissa landskommuner med förhärskande sten- och sågverksindustri.

Efter några månaders uppehåll befanns motiverat att från och med slutet av oktober återupptaga ifrågavarande hjälpform, som dock alltjämt intager ett förhållandevis obetydligt utrymme inom verksamheten.

Antalet kommuner, som bedrivit *dagunderstödsverksamhet* med statsbidrag, och antalet dagunderstödda under åren 1935 och 1936 angivas i följande sammanställning.

Antal kommuner, som bedrivit understödsverksamhet med statsbidrag, och antalet dagunderstödda (ej kursdeltagare) åren 1935 och 1936.

M å n a d	1935		1936	
	Kommuner	Dagunderstödda	Kommuner	Dagunderstödda
Januari	114	16,129	82	11,226
Februari	114	17,450	86	13,305
Mars	82	15,962	74	12,982
April	63	11,859	60	9,321
Maj	24	4,335	14	2,901
Juni	3	249	5	465
Juli	9	598	—	—
Augusti	9	400	—	—
September	9	260	—	—
Oktober	15	807	4	142
November	45	3,336	22	1,968
December	76	7,685	56	4,211

Kommissionen har, liksom för sysselsättning vid kommunala reservarbeten, föreskrivit, att statsbidrag till understödsverksamhet för personer under 50 år endast må utgå, såvida de äga försörjningsplikt mot hustru eller hemmavarande barn. På grund härav hava de dagunderstödda så gott som uteslutande utgjorts av familjeförsörjare. Enär statlig understödsverksamhet icke bedrevs vid den tidpunkt, då den senaste klientelundersökningen företogs (31 juli 1936), kunna några uppgifter om understödsklienteletts sammansättning ur ålderssynpunkt för 1936 ej meddelas.

Statsbidrag till beredande av *hyreshjälp* skulle enligt tidigare gällande föreskrift beviljas av arbetslöshetskommissionen för ett kalenderkvartal i sänder. Då det ansetts lämpligt att icke fastlåsa hyreshjälpverksamheten vid så långa perioder som ett helt kvartal, har numera föreskrivits, att dylikt bidrag må beviljas för högst ett kalenderkvartal i sänder. Under 1936 utgick därför hyreshjälpen till och med mars månad per kvartal och därefter per månad. Omfattningen av den under år 1936 bedrivna hyreshjälpverksamheten belyses av följande sammanställning, vari angives det antal kommuner, som under året haft tillstånd till sådan verksamhet.

Antal kommuner med rätt att utdela hyreshjälp. Januari—december 1936.

Månad	A n t a l k o m m u n e r		
	städer	landskommuner	summa
1:a kvartalet	20	16	36
April	19	12	31
Maj	13	12	25
Juni	2	3	5
Juli	—	—	—
Augusti	—	—	—
September	—	—	—
Oktober	—	—	—
November	2	5	7
December	7	6	13

Beträffande denna hjälpform har kommissionen, i likhet med vad fallet varit år 1935, genomfört sådan begränsning att densamma ej ansetts böra förekomma under tredje kvartalet.

I följande tabell meddelas en översikt över hyreshjälpbeloppens storlek inom ett antal kommuner med olika social struktur.

Hyreshjälpebeloppens storlek i vissa kommuner under år 1936.

K o m m u n	Medgivna hyreshjälpebelopp per månad och familjeförsörjare högst				Tillämpade hyreshjälpebelopp per månad och familjeförsörjare											
					M a x i m u m'				M i n i m u m				M e d e l t a l			
	1:sta kv.	2:dra kv.	3:dje kv.	4:de kv.	1:sta kv.	2:dra kv.	3:dje kv.	4:de kv.	1:sta kv.	2:dra kv.	3:dje kv.	4:de kv.	1:sta kv.	2:dra kv.	3:dje kv.	4:de kv.
Stockholm	33: —	33: —	—	33: —	33: —	33: —	—	33: —	15: —	10: —	—	12: —	30: 17	30: 16	—	18: 46
Norrköping	23: —	23: —	—	—	23: —	23: —	—	—	3: 75	8: 25	—	—	18: 39	18: 76	—	—
Hälsingborg	25: —	25: —	—	25: —	25: —	25: —	—	25: —	9: —	12: 50	—	15: —	24: 55	24: 82	—	24: 17
Malmö	27: —	27: —	—	27: —	27: —	27: —	—	27: —	7: —	7: —	—	6: 75	23: 06	23: 34	—	23: 01
Ystad	21: —	21: —	—	21: —	18: —	18: —	—	21: —	8: —	10: —	—	8: —	12: 55	12: 25	—	12: 43
Göteborg	29: —	29: —	—	29: —	29: —	29: —	—	29: —	5: —	5: —	—	4: —	23: 01	22: 71	—	23: 46
Uddevalla	21: —	21: —	—	23: —	21: —	21: —	—	20: —	5: 50	5: —	—	10: —	15: 43	11: 75	—	13: 20
Brastads lk	17: —	—	—	—	17: —	—	—	—	5: —	—	—	—	11: 96	—	—	—
Örebro	24: —	—	—	—	24: —	—	—	—	14: —	—	—	—	17: 33	—	—	—
Söderhamn	23: —	23: —	—	—	23: —	23: —	—	—	3: —	4: —	—	—	10: 01	9: 59	—	—
Sundsvall	27: —	27: —	—	—	20: —	20: —	—	—	6: —	8: —	—	—	14: 31	14: 34	—	—
Sköns lk	23: — ¹	23: — ¹	—	23: — ¹	20: —	20: —	—	23: —	5: —	5: —	—	—	13: 25	12: 70	—	13: 46
	21: — ²	21: — ²	—	21: — ²												
Jukkasjärvi lk.	31: —	31: —	—	31: —	30: —	30: —	—	30: —	10: —	10: —	—	15: —	19: 40	19: 13	—	23: 44

¹ Avser Skönsbergs och Skönsmons municipalsamhällen.

² » kommunen i övrigt.

Understödslinjens omfattning (kursdeltagare inbegripna) åren 1930—1936.

M å n a d	A n t a l u n d e r s t ö d s t a g a r e													
	med statsbidrag							med enbart kommunala medel						
	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
Januari	214	1,383	16,740	43,110	60,604	17,849	11,824	2,109	4,498	7,292	20,213	13,087	5,959	4,799
Februari . . .	280	2,807	21,481	52,909	58,254	19,350	14,131	2,224	3,849	8,063	21,385	13,011	5,134	5,393
Mars	290	3,422	25,003	58,135	57,430	17,999	13,864	1,948	4,037	7,047	19,381	9,745	4,153	4,744
April	273	4,093	26,452	56,791	45,041	13,503	10,133	1,398	2,924	5,163	15,622	8,006	3,730	4,350
Maj	160	4,006	23,476	44,701	31,605	5,038	3,188	629	1,851	4,948	12,722	5,186	2,875	2,566
Juni	74	2,772	15,640	37,271	20,846	497	567	696	1,394	5,064	10,165	3,699	1,943	1,828
Juli	—	2,646	15,819	39,105	13,699	774	45	563	1,348	4,510	9,493	2,890	1,631	1,569
Augusti	—	3,239	16,841	37,490	9,710	509	33	578	1,365	4,799	9,819	2,633	1,991	1,758
September . .	—	3,887	17,192	40,841	7,585	381	—	671	1,477	5,159	9,445	2,600	2,342	2,108
Oktober	—	3,501	22,275	47,198	8,175	997	172	1,108	2,540	5,897	8,746	2,618	3,769	2,667
November . .	100	6,083	28,269	50,842	11,040	3,653	1,998	2,068	3,852	7,688	11,012	4,135	4,309	2,816
December . . .	234	11,869	35,475	57,001	15,617	8,039	4,241	3,760	6,045	10,238	14,079	5,443	4,439	3,441

M å n a d	Summa understödstagare							Procent av hela antalet rapporterade arbetslösa						
	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
Januari	2,323	5,881	24,032	63,323	73,691	23,808	16,623	14.0	14.6	23.2	33.5	43.0	25.5	27.1
Februari . . .	2,504	6,656	29,544	74,294	71,265	24,484	19,524	16.3	16.0	27.4	40.8	42.8	27.3	33.6
Mars	2,338	7,459	32,050	77,516	67,175	22,152	18,608	16.5	17.8	29.2	41.5	41.9	26.5	35.0
April	1,671	7,017	31,615	72,413	53,047	17,233	14,483	14.7	17.8	28.4	41.0	36.4	22.9	31.1
Maj	789	5,857	28,424	57,423	36,791	7,913	5,754	8.8	17.0	27.3	36.7	31.6	12.9	16.6
Juni	770	4,166	20,701	47,436	24,545	2,440	2,395	11.6	13.4	21.3	32.6	24.6	4.8	9.3
Juli	563	3,994	20,329	48,598	16,589	2,405	1,614	9.7	13.1	21.5	35.0	19.2	5.6	7.5
Augusti	578	4,604	21,640	47,309	12,343	2,500	1,791	9.2	12.9	21.7	32.8	14.9	6.0	8.6
September . .	671	5,364	22,351	50,286	10,185	2,723	2,108	7.8	13.3	21.0	33.2	12.9	6.6	10.1
Oktober	1,108	6,041	28,172	55,944	10,793	4,766	2,839	7.6	10.6	22.8	33.9	12.7	10.1	11.5
November . .	2,168	9,935	35,957	61,854	15,175	7,962	4,814	8.7	12.9	24.5	36.2	16.5	14.7	16.7
December . . .	3,994	17,914	45,713	71,080	21,060	12,478	7,682	12.5	20.1	28.4	41.6	22.7	21.5	24.9

En överblick över *understödslinjens totala omfattning* erhålles av den meddelade tabellen, vilken jämväl omfattar enbart kommunala understödstagare.

III. Särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten.

Hjälpverksamheten för unga arbetslösa har under 1936 i huvudsak bedrivits efter samma grunder som under 1935, men till följd av nedgången i antalet anmälda arbetslösa i minskad skala.

Ifrågavarande hjälpåtgärder äro av tre slag, nämligen kursverksamhet, frivillig arbetstjänst och ungdomsreservarbeten.

Vid hjälpformernas inbördes avvägning hava ungdomsreservarbetena ökat i förhållande till arbetslägren, vilka senare givits starkare yrkesbetoning.

Under budgetåret 1935/1936 hava endast sex kurser varit av uteslutande allmänbildande och teoretisk karaktär. Vid samtliga övriga kurser har åtminstone en del av kurstiden anslagits till praktiska arbeten, i regel mekaniskt arbete och träarbete, varvid det grövre snickeriarbetet i möjligaste mån givits företräde.

Till lärar- och kursledararvoden beviljades under budgetåret 1935/1936 143,890 kronor och till undervisningsmateriell 25,886 kronor. Under budgetåret 1936/1937 har kursverksamheten haft en i förhållande till föregående budgetår minskad omfattning. Till och med den 31 mars 1937 har till lärar- och kursledararvoden beviljats 8,800 kronor och till undervisningsmateriell 885 kronor.

Kursverksamheten brukar hava sin största omfattning under de senare vintermånaderna. Kursernas längd har varierat från 3 till 13 veckor och kurserna hava i några fall omedelbart följts av fortsättningskurser.

Det största antalet deltagare i frivillig arbetstjänst utgjordes under budgetåret 1935/1936 liksom under föregående år av arbets elever i statliga arbetsläger. Statskommunala läger hava endast anordnats i ett par större städer. Under oktober månad 1936 voro sex statliga arbetsläger i gång, därav två i jordbruk och tre såsom yrkesskolor. Vid de övriga statliga arbetsläger, som tidigare under året anordnats och vilka även i stor utsträckning varit yrkesbetonade, hava eleverna liksom förut sysselsatts med 6 timmars praktiskt arbete och 2 timmars undervisning samt gymnastik och idrott per dag. Vid flertalet arbetsläger har kockutbildning varit anordnad.

Under budgetåret 1935/1936 hava 10 ungdomsreservarbetsplatser funnits, av vilka 6 tidigare utgjort statliga arbetsläger. Hösten 1936 har en ny arbetsplats öppnats, varjämte två platser återupptagits, samtliga anordnade för utbildning i skogsavverkning. Två statskommunala ungdomsreservarbeten hava anordnats under år 1936, nämligen av Göteborg och Uddevalla.

Den till ungdomsreservarbetena hörande kursverksamheten har, då så varit möjligt, liksom tidigare omfattat ämnen i anslutning till det praktiska arbetet.

Hjälpverksamhetens omfattning under åren 1935 och 1936 framgår av följande tabell.

Den statliga och statsunderstödda ungdomshjälpens omfattning åren 1935 och 1936.

M å n a d	Antal deltagare i kurser med av kommissionen beviljat statsbidrag		Frivillig arbetstjänst					
			Arbetslever i statliga läger		Arbetslever i statskommunala läger		S u m m a	
	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936
Januari	1,720	598	1,088	430	134	52	1,222	482
Februari	1,900	826	1,215	487	154	51	1,369	538
Mars	2,083	882	1,182	539	124	91	1,306	630
April	1,672	812	1,063	396	123	93	1,186	489
Maj	716	287	941	372	84	80	1,025	452
Juni	248	102	613	252	70	68	683	320
Juli	176	45	501	205	75	56	576	261
Augusti	109	33	317	167	79	52	396	219
September	121	—	269	164	66	53	335	217
Oktober	190	30	299	181	52	59	351	240
November	317	30	418	219	48	58	466	277
December	354	30	269	180	49	57	318	237

M å n a d	Ungdomsreservarbeten						Summa deltagare i kurser, frivillig arbetstjänst och ungdomsreservarbeten	
	Antal sysselsatta vid statliga arbeten		Antal sysselsatta vid statskommunala arbeten		S u m m a			
	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936
Januari	69	321	—	18	69	339	3,011	1,419
Februari	68	378	—	19	68	397	3,337	1,761
Mars	57	352	—	21	57	373	3,446	1,885
April	18	327	45	4	63	331	2,921	1,632
Maj	—	279	45	14	45	293	1,786	1,032
Juni	—	216	—	13	—	229	931	651
Juli	16	177	—	28	16	205	768	511
Augusti	64	126	—	27	64	153	569	405
September	90	129	—	13	90	142	546	359
Oktober	169	148	8	8	177	156	718	426
November	193	193	24	13	217	206	1,000	513
December	217	161	20	13	237	174	909	441

IV. Arbetslöshetshjälpens totala omfattning.

Till belysning av de vidtagna statliga och kommunala hjälpåtgärdernas sammanlagda omfattning må hänvisas till följande tabell.

Totalantalet statligt och kommunalt hjälpta åren 1930—1936.

Tidpunkt	Arbetslinjen					Understödslinjen					Ungdomshjälpen					Summa hjälpta	
	i statliga reserverarbeten systersektorn	i statliga reserverarbeten systersektorn	i statliga reserverarbeten systersektorn	i kommunala reserverarbeten systersektorn	Summa	% av hela antalet hjälpsökande	dagunderstödda med sässtidrar	kommunalt understödda	Summa	% av hela antalet hjälpsökande	kruvedlagare	deltagare i frivilligt arbetsfjänst	i ungdomsreserverarbeten systersektorn	Summa	% av hela antalet hjälpsökande	Antal	% av hela antalet hjälpsökande
1930																	
Januari ..	3,033	694	1,702	5,429	32.6	214	2,109	2,323	14.0	—	—	—	—	—	—	7,752	46.6
April	2,422	630	1,123	4,175	36.7	273	1,398	1,671	14.7	—	—	—	—	—	—	5,846	51.4
Juli	1,489	32	646	2,167	37.2	—	563	563	9.7	—	—	—	—	—	—	2,780	46.9
Oktober ..	2,057	39	1,062	3,158	21.6	—	1,108	1,108	7.6	—	—	—	—	—	—	4,266	29.2
1931																	
Januari ..	4,983	900	5,486	11,369	28.2	1,383	4,498	5,881	14.6	—	—	—	—	—	—	17,250	42.8
April	6,501	1,361	5,060	12,922	32.8	4,093	2,924	7,017	17.8	—	—	—	—	—	—	19,939	50.6
Juli	6,946	785	4,127	11,858	38.8	2,646	1,348	3,994	13.1	—	—	—	—	—	—	15,852	51.9
Oktober ..	7,445	1,358	5,459	14,262	24.9	3,501	2,540	6,041	10.6	—	—	—	—	—	—	20,303	35.5
1932																	
Januari ..	12,099	3,016	11,530	26,645	25.7	16,740	7,292	24,032	23.1	—	—	—	—	—	—	50,677	48.8
April	13,879	4,863	10,384	29,126	26.2	26,452	5,163	31,615	28.4	—	—	—	—	—	—	60,741	54.6
Juli	15,648	5,346	9,692	30,686	32.4	15,819	4,510	20,329	21.5	—	—	—	—	—	—	51,015	53.9
Oktober ..	16,055	7,418	10,744	34,217	27.7	22,275	5,897	28,172	22.8	—	—	—	—	—	—	62,389	50.5
1933																	
Januari ..	16,253	8,483	16,785	41,521	22.0	43,110	20,213	63,323	33.5	—	—	—	—	—	—	104,844	55.5
April	18,504	10,476	13,298	42,278	23.9	56,791	15,622	72,413	41.0	—	—	—	—	—	—	114,691	64.9
Juli	23,707	10,998	12,625	47,330	34.1	39,105	9,493	48,598	35.0	—	—	—	—	—	—	95,928	69.1
Oktober ..	20,676	14,564	11,559	46,799	28.4	47,198	8,746	55,944	33.9	—	—	—	—	—	—	102,743	62.3
1934																	
Januari ..	18,598	13,879	10,546	43,023	25.1	56,083	13,087	69,170	40.3	4,091	430	—	4,521	2.6	—	116,714	68.0
April	21,935	17,277	6,028	45,240	31.0	42,223	8,006	50,229	34.5	2,836	800	—	3,636	2.5	—	99,105	68.0
Juli	26,756	17,075	4,376	48,207	55.9	12,536	2,890	15,426	17.9	1,209	986	—	2,195	2.5	—	65,828	76.3
Oktober ..	23,639	14,187	3,995	41,821	49.3	7,076	2,618	9,694	11.4	1,164	960	34	2,158	2.6	—	53,673	63.3
1935																	
Januari ..	19,190	12,221	5,318	36,729	39.3	16,129	5,959	22,088	23.6	1,865	1,222	69	3,156	3.4	—	61,973	66.8
April	17,345	11,780	3,455	32,580	43.4	11,859	3,730	15,589	20.7	1,740	1,186	63	2,989	4.0	—	51,158	68.1
Juli	18,215	9,132	2,200	29,547	69.4	598	1,631	2,229	5.2	232	576	16	824	1.9	—	32,600	76.5
Oktober ..	13,320	6,626	2,833	22,779	48.4	807	3,769	4,576	9.7	253	351	177	781	1.7	—	28,136	59.8
1936																	
Januari ..	11,348	6,417	3,885	21,650	35.3	11,226	4,799	16,025	26.1	710	482	339	1,531	2.5	—	39,206	63.9
Februari ..	11,088	6,209	3,709	21,006	36.1	13,305	5,393	18,698	32.2	960	538	397	1,895	3.3	—	41,599	71.6
Mars	10,171	5,865	3,468	19,504	36.7	12,982	4,744	17,726	33.3	1,019	630	373	2,022	3.8	—	39,252	73.8
April	9,140	5,631	2,672	17,443	37.4	9,321	4,350	13,671	29.3	868	489	331	1,688	3.6	—	32,802	70.3
Maj	10,578	5,655	2,164	18,397	53.2	2,901	2,566	5,467	15.8	293	452	293	1,038	3.0	—	24,902	72.0
Juni	10,453	4,940	1,929	17,322	67.0	465	1,828	2,293	8.9	107	320	229	656	2.5	—	20,271	78.4
Juli	9,299	4,223	1,734	15,256	70.9	—	1,569	1,569	7.3	48	261	205	514	2.4	—	17,339	80.6
Augusti ..	8,184	3,438	1,673	13,295	64.0	—	1,758	1,758	8.5	33	219	153	405	1.9	—	15,458	74.4
September	7,479	3,302	1,575	12,356	59.1	—	2,108	2,108	10.1	—	217	142	359	1.7	—	14,823	70.9
Oktober ..	7,001	3,181	1,702	11,884	48.1	142	2,667	2,809	11.4	30	240	156	426	1.7	—	15,119	61.2
November	7,424	3,090	2,220	12,734	44.3	1,968	2,816	4,784	16.6	52	277	206	535	1.9	—	18,053	62.8
December	6,648	3,134	2,152	11,934	38.7	4,211	3,441	7,652	24.9	53	237	174	464	1.6	—	20,050	65.1

Det framgår av tabellen, att under åren 1930—1932 i allmänhet omkring hälften av samtliga hjälpsökande arbetslösa omfattats av hjälpverksamheten. Redan vid ingången av år 1933 stegrades emellertid dess effektivitet, så att den därefter i genomsnitt omfattat 70 % av samtliga hjälpsökande. Det framgår vidare av tabellen, att hjälpverksamheten även under vintermånaderna, trots den då stegrade arbetslösheten, haft en relativt stor omfattning. Under juli månad noterades såväl 1934 som 1935 och 1936 en anmärkningsvärt hög procentsiffra, nämligen 76.3 respektive 76.5 samt 80.6 %, vilket givetvis sammanhänger med den kraftiga nedgången i arbetslösheten under våren och försommaren.

Liksom föregående år anser jag mig beträffande *fördelningen på län och större städer av de arbetslösa och de olika formerna av arbetslöshetshjälp* böra lämna vissa uppgifter. Till större städer har jag därvid hänfört städer med mera än 15,000 invånare. Fördelningen i fråga framgår av den i det följande (sid. 22—23) meddelade, från statens arbetslöshetskommission infordrade sammanställningen, avseende förhållandena den 28 februari 1937.

Från statens arbetslöshetskommission har jag jämväl infordrat uppgifter rörande *utbetalade statsbidrag till statliga och statskommunala reservarbeten, understödsverksamhet, hyreshjälp, kurser, frivillig arbetstjänst och ungdomsreservarbeten*. Uppgifterna återfinnas i två vid detta protokoll fogade bilagor (*Bilaga B och C*).

Jag anser mig i detta sammanhang böra erinra, att statskommunala reservarbeten beviljas under hänsynstagande till omfattningen av den lokala arbetslösheten. Enär ansökningar avseende sådana reservarbeten såsom regel bifallas, såvida de äro motiverade ur arbetslöshetssynpunkt och uppfylla de fordringar, som författningsenligt måste ställas på dylika arbeten, torde de växlingar, som med avseende på dessa reservarbetens omfattning föreligga de olika länen emellan och som kunna avläsas i uppgifterna om verkställda utbetalningar, väsentligen vara att hänföra, förutom till arbetslöshetens olika omfattning, till olika omfattande initiativ från vederbörande kommunala myndigheter.

De statliga reservarbetena anordnas och igångsättas efter andra principer. Medan vid de statskommunala reservarbetena i regel endast sysselsätts arbetare från vederbörande kommun eller vägdistrikt, anställas vid de statliga reservarbetena arbetare, vilka kunna vara hänvisade från olika delar av landet. Vid anordnandet av statliga reservarbeten har det i främsta rummet gällt att få fram för ändamålet lämpliga arbetsobjekt, varvid särskild hänsyn icke tagits till den inom orten eller länet föreliggande arbetslösheten. Den omfattning, i vilken de statliga reservarbetena bedrivs inom ett visst område, är således icke en mätare på de åtgärder, som i arbetslöshetslindrande syfte från kommissionens sida vidtagits för de arbetslösa just inom detta område.

Beträffande *fördelningen av arbetslösheten och de olika hjälpåtgärderna inom de skilda länen* tillåter jag mig hänvisa till en vid propositionen angående anslag till statliga och kommunala beredskapsarbeten m. m. såsom

bilaga (Bilaga A) fogad förteckning över samtliga de kommuner, vilka avgivit rapport till arbetslöshetskommissionen per den 31 december 1936.

Vidare anser jag mig liksom föregående år böra meddela en översikt rörande de av statens arbetslöshetskommission avtalade och beviljade *statliga och statskommunala reservarbetenas fördelning å olika ändamål*. De vid detta protokoll fogade, av kommissionen gjorda sammanställningarna (*Bilaga D—G*) avse att belysa berörda förhållanden. Uppgifterna hänföra sig till den 31 december 1936.

Slutligen meddelas vissa uppgifter om dispositionen av medel till främjande av företagsverksamhet (*Bilaga H*).

Arbetslöshetsläget.

I samband med anmälan av frågan om anslag till statliga och kommunala beredskapsarbeten m. m. har jag lämnat en närmare redogörelse för det nuvarande arbetslöshetsläget i landet (sid. 2 ff.). Till denna redogörelse får jag hänvisa.

Anslagsbehovet under budgetåret 1937/1938 m. m.

Inledningsvis har jag i korthet redogjort för arbetslöshetskommissionens i skrivelse den 4 december 1936 gjorda preliminära anslagsberäkningar för nästa budgetår. I särskilda skrivelser den 5 mars 1937 har kommissionen framlagt definitiv uppskattning av medelsbehovet för *dels* reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m., *dels ock* kommissionens centrala kansli.

Kommissionen anmäler, att till förfogande för hjälpverksamheten under innevarande budgetår stående medel, trots vid reservarbetena uppkomna kostnadsökningar, torde vara tillfyllest för hjälpverksamhetens bedrivande enligt uppdragna riktlinjer. Kostnadsökningarna vore delvis beroende av reservarbetslösnernas förhöjning från och med den 1 januari 1937, vilken höjning kunde uppskattas till i genomsnitt minst 15 procent. Likvider för kommissionens inestående fordringar hos uppdragsgivare hade emellertid influtit och beräknades under återstoden av löpande budgetår inflyta i sådan utsträckning, att dessa medel torde förslå till täckandet av uppstående merkostnader.

Vidare erinrar kommissionen, att det belopp av 15,000,000 kronor, som kommissionen angivit i sin skrivelse den 4 december 1936 beräknats bereda hjälp åt följande antal arbetslösa, nämligen i genomsnitt genom statliga reservarbeten 3,000, genom statskommunala reservarbeten 2,000 samt genom kontantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp 3,000 eller tillhopa 8,000.

Med stöd av arbetsmarknadens utveckling under 1936 och den gångna delen av 1937 beräknar kommissionen numera antalet hjälpsökande arbetslösa under budgetåret 1937/1938 till i genomsnitt 13,000. Av dessa anser kommissionen, att något mer än hälften eller cirka 7,000 arbetslösa böra komma i åtnjutande av arbetslöshetshjälp med bidrag av statsmedel.

De arbetslösa och arbetslöshetshjälpens fördelning

Län och städer	Antal arbetslösa			Sysselsatta vid statliga reservarbeten	Sysselsatta vid statskommunal reservarbeten	Summa sysselsatta vid statliga och statskommunal reservarbeten	
	Städer	Landsbygd	Summa			Antal	i % av antalet arbetslösa
1	2	3	4	5	6	7	8
Stockholms stad.....	3,145	—	3,145	720	528	1,248	39.7
Stockholms län.....	213	656	869	266	31	297	34.2
Uppsala stad.....	278	—	278	—	—	—	—
Uppsala län i övrigt.....	1	208	209	5	—	5	2.4
Eskilstuna stad.....	59	—	59	—	—	—	—
Södermanlands län i övrigt....	152	58	210	6	6	12	5.7
Linköpings stad.....	197	—	197	64	—	64	32.5
Norrköpings ».....	643	—	643	118	—	118	18.4
Östergötlands län i övrigt....	47	121	168	8	—	8	4.8
Jönköpings stad.....	183	—	183	57	93	150	82.0
Jönköpings län i övrigt.....	287	132	419	132	24	156	37.2
Kronobergs län.....	72	234	306	61	37	98	32.0
Kalmar stad.....	222	—	222	39	23	62	27.9
Kalmar län i övrigt.....	423	214	637	153	60	213	33.4
Gotlands län.....	191	8	199	19	17	36	18.1
Karlskrona stad.....	240	—	240	110	18	128	53.3
Blekinge län i övrigt.....	207	907	1,114	486	135	621	55.7
Kristianstads län.....	180	164	344	69	2	71	20.6
Hälsingborgs stad.....	682	—	682	120	—	120	17.6
Landskrona ».....	190	—	190	20	121	141	74.2
Lunds ».....	318	—	318	6	10	16	5.0
Malmö ».....	1,537	—	1,537	219	119	338	22.0
Malmöhus län i övrigt.....	591	499	1,090	227	28	255	23.4
Halmstads stad.....	277	—	277	26	86	112	40.4
Hallands län i övrigt.....	198	143	341	11	29	40	11.7
Göteborgs stad.....	2,124	—	2,124	458	44	502	23.6
Mölnåls ».....	231	—	231	1	43	44	19.0
Uddevalla ».....	307	—	307	128	25	153	49.8
Göteborgs o. Bohus län i övrigt	203	2,434	2,637	1,176	374	1,550	58.8
Borås stad.....	144	—	144	15	—	15	10.4
Älvsborgs län i övrigt.....	388	375	763	97	86	183	24.0
Skaraborgs län.....	349	78	427	61	55	116	27.2
Karlstads stad.....	180	—	180	29	—	29	16.1
Värmlands län i övrigt.....	191	505	696	194	46	240	34.5
Örebro stad.....	297	—	297	36	56	92	31.0
Örebro län i övrigt.....	—	296	296	82	5	87	29.4
Västerås stad.....	21	—	21	—	—	—	—
Västmanlands län i övrigt.....	95	4	99	24	—	24	24.2
Kopparbergs län.....	99	406	505	208	18	226	44.8
Gävle stad.....	392	—	392	77	39	116	29.6
Gävleborgs län i övrigt.....	552	358	910	204	181	385	42.3
Sundsvalls stad.....	142	—	142	23	23	46	32.4
Västernorrlands län i övrigt....	112	4,557	4,669	1,100	624	1,724	36.9
Jämtlands län.....	74	4	78	13	—	13	16.7
Västerbottens län.....	154	396	550	108	61	169	30.7
Norrbottnens län.....	338	1,597	1,935	886	85	971	50.2
Hela riket	16,926	14,354	31,280	7,862	3,132	10,994	35.1

den 28 februari 1937 ur geografiska synpunkter.

Sys-sel-satta vid kommu-nala reserv-arbeten	Deltagare i kurser och frivillig arbets-tjänst samt i ungdoms-reserv-arbeten sys-selsatta	Kontantunderstödda				Summa hjälpta		Beviljat antal plat-ser vid statskom-munala reserv-arbeten
		med statsbidrag			med en-bart kom-munala medel	Antal	i % av antalet arbets-lösa	
		Städer	Lands-bygd	Summa				
9	10	11	12	13	14	15	16	17
3	13	993	—	993	675	2,932	93.2	700
60	—	—	44	44	155	556	64.0	37
130	39	—	—	—	—	169	60.8	—
20	1	—	25	25	2	53	25.4	—
49	—	—	—	—	—	49	83.1	—
69	—	—	—	—	—	81	38.6	15
38	—	50	—	50	38	190	96.4	—
—	—	166	—	166	262	546	84.9	—
48	—	—	—	—	48	104	61.9	—
8	—	—	—	—	—	158	86.3	100
81	—	—	—	—	8	245	58.5	35
93	—	—	—	—	10	201	65.7	40
60	—	54	—	54	—	176	79.3	100
70	5	60	—	60	15	363	57.0	135
57	—	28	—	28	—	121	60.8	60
53	—	—	—	—	—	181	75.4	60
82	6	—	—	—	—	709	63.6	172
160	—	—	—	—	—	231	67.2	20
—	19	268	—	268	246	653	95.7	—
—	—	—	—	—	—	141	74.2	125
—	—	—	—	—	229	245	77.0	40
6	—	650	—	650	244	1,238	80.5	200
243	—	154	25	179	73	750	68.8	55
57	13	48	—	48	—	230	83.0	140
184	5	—	—	—	9	238	69.8	30
26	75	712	—	712	390	1,705	80.3	250
20	—	—	—	—	112	176	76.2	120
15	—	85	—	85	2	255	83.1	85
88	25	30	268	298	77	2,038	77.3	597
90	—	—	—	—	—	105	72.9	—
173	1	—	—	—	50	407	53.3	109
97	2	—	—	—	8	223	52.2	65
59	1	39	—	39	—	128	71.1	—
69	16	—	21	21	72	418	60.1	96
—	—	75	—	75	—	167	56.2	100
50	18	—	—	—	12	167	56.4	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	—	20	—	20	12	58	58.6	10
17	44	—	—	—	7	294	58.2	80
—	—	124	—	124	—	210	61.2	40
56	25	108	40	148	41	655	72.0	272
39	—	21	—	21	17	123	86.6	25
116	103	26	1,742	1,768	140	3,851	82.5	1,230
37	—	—	—	—	—	50	64.1	—
170	56	—	—	—	4	399	72.5	75
56	53	—	197	197	161	1,438	74.3	130
2,751	520	3,711	2,362	6,073	3,119	23,457	75.0	5,353

Kommissionen uppskattar kostnaderna för hjälpverksamheten under budgetåret 1937/1938 på följande sätt.

Hjälpform	Antalet arbetslösa som avses att hjälpas i genomsnitt under budgetåret	Beräknad kostnad
Statligt reservarbete	2,000	6,000,000
Statskommunalt reservarbete.....	1,600	3,800,000
Kontantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp..	3,400	2,200,000
	Summa 7,000	12,000,000

Härtill skulle emellertid komma för bedrivande av de statliga reservarbetena enligt kommissionens mening erforderliga 700 specialarbetare för en beräknad kostnad av 3,500,000 kronor.

De sammanlagda kostnaderna skulle alltså uppgå till 15,500,000 kronor.

Fördelningen av den av kommissionen sålunda beräknade arbetsstyrkan på budgetårets olika månader framgår av följande sammanställning.

		Statligt reservarbete			Statskommunalt reservarbete
		Beräknat antal reservarbetare	Erforderligt antal specialarbetare	Arbetsstyrka	Beräknat antal reservarbetare
1937	Juli	3,000	1,800	4,800	1,300
	Augusti	2,000	1,800	3,800	1,200
	September	1,500	1,700	3,200	1,200
	Oktober.....	1,700	1,200	2,900	1,500
	November	2,000	700	2,700	1,800
	December.....	2,200	200	2,400	2,000
1938	Januari.....	2,500	200	2,700	2,000
	Februari	2,500	200	2,700	2,000
	Mars.....	2,300	200	2,500	1,900
	April.....	1,800	150	1,950	1,800
	Maj	1,500	150	1,650	1,500
	Juni	1,000	100	1,100	1,000
	Summa	24,000	8,400	32,400	19,200
	Medeltal	2,000	700	2,700	1,600

Såsom motivering för sitt förslag anför kommissionen i huvudsak följande.

Vid avvägningen av de olika hjälpformernas betydelse i hjälpprogrammet bade kommissionen utgått från att *kontantunderstödsverksamhet* under det kommande budgetåret skulle, i likhet med vad som för närvarande vore fallet, förekomma endast såsom en reservarbetslinjen supplerande hjälpform. Kontantunderstöd med statsbidrag borde sålunda undvikas under sommarhalvåret och under vintern ifrågakomma huvudsakligen i de större städerna och i ett antal industribetonade landskommuner med svårartade arbetslöshetsförhållanden.

Beträffande de *statliga reservarbetena* omfattade kommissionens engagemang i desamma den 1 mars 1937 277 arbetsföretag.

Under förutsättning att tillräckligt stora arbetsstyrkor finge disponeras, skulle dessa arbetsföretag kunna beräknas vara avslutade följande år, nämligen

1937	1938	1939	1940	1941	Summa
168	69	32	6	2	277

De tvenne arbeten, som skulle slutföras först under 1941, vore dels Malö strömmar i Göteborgs och Bohus län, vilket arbete Kungl. Maj:t genom brev den 5 juli 1935 anbefallt kommissionen att utföra, dels ock den s. k. Tvingvägen i Blekinge län.

Till kommissionens förfogande stående arbetsobjekt utgjordes visserligen till den övervägande delen av vägarbeten, men även andra arbetstyper spelade en avsevärd roll. Sålunda utförde kommissionen bland annat ett antal flygfält (huvudsakligen hjälpländningsfält), järnvägen Ulricehamn—Jönköping (den s. k. Ulricehamnsbanan) och upprensning av Malö strömmar i Bohuslän.

Vid flygfältsarbetena kunde som regel arbetsstyrkan utökas eller inskränkas alltefter behovet att ordna arbeten för de arbetslösa. Emellertid hade kommissionens flygfältsarbeten, på ett par undantag när, fortskridit så långt, att i huvudsak endast avslutningsarbeten återstode. Ur synpunkten av den hastigt expanderande kommersiella flygtrafikens berättigade krav på den säkerhet, som låge i lämpligt placerade hjälpländningsfält, borde därför dessa arbeten bedrivas utan alltför stark inskränkning av arbetsstyrkorna.

Vad anginge Ulricehamnsbanan hade kommissionen i fråga om tidpunkten för arbetets slutförande att taga hänsyn till den banans ägare, Borås—Jönköpings järnvägsaktiebolag, medgivna koncessionen. Enligt denna skulle företaget upplåtas för trafik den 1 december 1936. Hinder ur arbetslöshets-synpunkt hade icke förelegat att bedriva detta arbete så, att detsamma kunnat vara färdigt till den stipulerade tiden. På grund av vissa år 1934 vidtagna förändringar i fråga om arbetets finansiering, varigenom bland annat leverans av räls skulle ske genom Statens Järnvägars försorg i samband med successivt företagna utbyten å dess trafikerade linjer, måste emellertid tidpunkten för arbetets slutförande framskjutas. Bolaget beviljades då anstånd därmed till den 1 december 1938. Önskvärldheten av att denna järnvägs fullbordan icke uppsköttes ytterligare syntes motivera, att ett ur teknisk synpunkt lämpligt antal män kontinuerligt sysselsattes vid företaget.

Upprensningen av Malö strömmar vore kanske det av kommissionens arbeten, som med hänsyn såväl till allmänna som enskilda intressen lättast skulle kunna avbrytas för att vid lämplig tidpunkt återupptagas. De förhållanden, varunder detta arbete bedreves, med omfattande sprängningsarbeten på betydande djup (9 m. under vattenytan) och de tekniska anordningar, bland annat dyrbara fångdammar, som för detta ändamål måst vidtagas, medförde emellertid, att icke blott inställandet av arbetet vid denna plats utan redan en väsentlig minskning av arbetsstyrkan komme att föranleda avsevärt ökade kostnader. I viss mån torde ett avbrott i arbetet även kunna medföra, att redan utvunna värden ginge till spillo.

Då arbetslösheten emellertid icke kunde beräknas bliva av den omfattning, att det antal arbetare, som vore det ur tekniskt synpunkt lämpliga, borde beredas sysselsättning vid statliga reservarbeten under år 1937, syntes det nödvändigt att uppgöra ett arbetsprogram, som under hänsynstagande till det beräknade behovet av arbetslöshetshjälp i möjligaste mån tillgodosåge de anförda önskemålen av teknisk och ekonomisk natur. Dessa förutsättningar skulle uppfyllas, om de 168 arbeten, som förut angivits, slutfördes under 1937 och därutöver arbete bedreves vid ett antal platser, varest arbete komme att pågå efter 1937 års utgång. Därigenom kunde även hänsyn tagas till de mera välgrundade kraven på att under arbete varande vägsträckor snarast möjligt bringades i trafikdugligt skick. Samtliga övriga arbetsplatser skulle då vara nedlagda under sommaren 1937 och ett lämpligt antal av dem, i mån som arbetslösheten det påfordrade, upptagas under den följande hösten eller förvintern.

Den härför erforderliga minimiarbetsstyrkan beräknades under respektive månader utgöra

juli	aug.	sept.	okt.	nov.
4,800	3,800	3,200	2,900	2,700

Enligt förutnämnda sammanställning skulle antalet reservarbetare vid statliga reservarbeten — i genomsnitt för budgetåret 2,000 — under dessa månader uppgå till

juli	aug.	sept.	okt.	nov.
3,000	2,000	1,500	1,700	2,000

Det under månaderna juli—november 1937 erforderliga antalet arbetare skulle sålunda icke kunna uppnås enbart genom hänvisning av reservarbetare.

Vid reservarbetena sysselsattes ett allt efter arbetenas art och omfattning varierande antal specialarbetare, genomsnittligt uppgående till cirka 10 % av arbetsstyrkan. I och med att arbetena alltmer finge karaktären av avslutningsarbeten, vilka erfordrade viss vana hos en förhållandevis stor del av arbetsstyrkan, torde det bliva nödvändigt att utöka antalet specialarbetare i förhållande till antalet reservarbetare. Härtill bidroge i någon mån även det förhållandet, att genomsnittskvaliteten hos den till reservarbeten hänvisade arbetskraften sjönke, i samma mån som den öppna arbetsmarknaden absorberade den bättre arbetskraften. Då sålunda en viss utökning av specialarbetarstyrkan torde vara ofrånkomlig, syntes det kommissionen kunna ifrågasättas, om icke denna utökning borde göras så pass kraftigt, att därigenom kunde tillgodoses de anförda önskemålen om viss arbetsstyrka under månaderna juli—november. Detta skulle innebära, att vid de statliga reservarbetena i arbetsstyrkan finge ingå det antal specialarbetare, som framginge av omfördälda sammanställning och som i medeltal under året skulle utgöra 700.

En arbetsstyrka av i medeltal under budgetåret 2,700 man och sammansatt av reservarbetare och specialarbetare på angivet sätt, skulle möjliggöra slutförandet under 1937 av 168 arbeten. Flertalet av återstående 109 arbeten skulle däremot vara nedlagda under större delen av 1937. Huru förhållandena komme att ställa sig beträffande antalet av de arbeten, som komme att avslutas under 1938 och 1939 kunde nu ej bedömas.

Av lokala arbetslöshetsförhållanden påkallade rubbningar kunde givetvis medföra motsvarande förskjutningar i arbetsplanen.

Kommissionen ville understryka, att ett fullföljande av detta program icke innebure, att samtliga de arbeten, som skulle bedrivas under 1937, även bleve slutförda under året. Det kunde därför tyvärr icke påräknas, att klagomål från trafikanthåll över att kommissionens arbeten bedreves för långsamt skulle helt utebliva, så mycket mer som vid fullföljandet av detta arbetsprogram ett antal arbeten icke skulle bliva föremål för bearbetning under 1937 utan måste anstå till följande år.

Den utsträckning, i vilken statlig arbetslöshetshjälp i form av *statskommunalt reservarbete* kunde komma att påkallas, syntes mera svårbedömlig. Detta gällde framförallt de s. k. arbetslöshetstyngda kommunerna. I medeltal under året skulle 1,600 man enligt kommissionens förenämnda beräkning komma att åtnjuta hjälp i denna form. Med hänsyn till att medeltalet i statskommunalt reservarbete sysselsatta under den hittills tilländalupna delen av innevarande år uppgått till omkring 3,300 och för budgetåret i dess helhet torde komma att något understiga 3,000, torde ett antal av 1,600 statskommunala reservarbetare under budgetåret 1937/1938 få anses motsvara det nu förutsebara hjälpbehovet. Sådana arbeten avsåges att under sommaren 1937 bedrivas endast i kommuner med avsevärd arbetslöshet.

De stadigt förbättrade konjunkturen hade möjliggjort en fortgående inskränkning av såväl *kontantunderstödsverksamhet* som *ungdomshjälp*. Framför allt den senare hade numerärt kunnat beskäras väsentligt. Emellertid hade kostnaderna per hjälpt ungdomsarbetslös undergått stegring på grund av att tyngdpunkten i ungdomshjälpen alltmera förskjutits till utbildning vid yrkesbetonade arbetsläger. Härav föranledda inköp av maskinell utrustning krävde icke obetydliga belopp. Kommissionen räknade med att under budgetåret 1937/1938 den ungdomshjälp, som då kunde ifrågakomma, så gott som uteslutande skulle bestå i dylik yrkesutbildning.

Såsom förut framhållits beräknades kontantunderstödsverksamhet komma att bedrivas endast under vinterhalvåret och även då huvudsakligen i större städer och i ett antal landskommuner. Med hänsyn till att statsbidragsprocenten för understödsverksamhet i städerna som regel undergått icke oväsentlig sänkning, funne kommissionen det försvarligt att räkna med något lägre kostnad per hjälpt arbetslös än som upptagits i kommissionens skrivelse den 4 december 1936.

Vid *beräkningen av kostnaderna* för de statliga och statskommunala reservarbetena hade kommissionen i vissa fall uppskattat denna kostnad per »årsverke», varmed förstodes kostnaden för en i reservarbete under ett år kontinuerligt sysselsatt person. Antalet årsverken vore lika med antalet i genomsnitt under året sysselsatta arbetare, vare sig reserv- eller specialarbetare. Årsverkskostnaden inkluderade samtliga med arbetena förenade kostnader (dock ej andel i kommissionens centrala kansli). Däri inginge sålunda förutom reservarbetarnas direkta och indirekta förmåner i form av avlöningar, ortstillägg, olycksfallsersättningar, resor till och från arbetsplatsen, förläggningskostnader m. m., även kostnader för lokal arbetsledning, resor, förmans- och lagbaspengar, löner till specialarbetare utöver reservarbetslön, transportkostnader (såsom körningar vid arbetena) och materialkostnader m. m. Dessa sistnämnda kostnader, d. v. s. de kostnader, som ej tillhörde reservarbetarnas förmåner betecknades gemensamt såsom lednings- och materialkostnader. Deras andel i totalkostnaden för de statliga reservarbetena utgjorde för budgetåren

1933/1934	.....	36.6	%
1934/1935	.....	42.2	%
1935/1936	.....	47.5	%

och torde för budgetåren 1936/1937 och 1937/1938 komma att stiga än högre. Anledningen därtill vore att söka dels i väsentligt stegrade inköpspriser för material, dels ock i att de egentliga material- och körningskostnaderna ökades i förhållande till arbetslönerna i och med att arbetena i allt större utsträckning blivit avslutningsarbeten. Årsverkskostnaderna inne- slöte alltså i en för varje budgetår stegrad omfattning andra kostnader än arbetslöner.

I skrivelsen den 4 december 1936 uppskattade kommissionen årskostnaden för sysselsättandet av en person (såväl reserv- som specialarbetare) i statligt reservarbete till 3,000 kronor. Denna beräkning, som förutsatte att i arbetsstyrkan skulle ingå cirka 10 % specialarbetare, hade emellertid vid de kalkyler, som sedermera kunnat utföras, visat sig vara för låg.

Årsverkskostnaden utgjorde vid de statliga reservarbetena

budgetåret 1934/1935	.....	2,410	kronor	
»	1935/1936	.....	2,711	»

och kunde för

budgetåret 1936/1937 beräknas till 3,190 »

Därvid vore dock hänsyn ej tagen till ökningen på grund av reservarbetslönernas höjning. Medräknades denna, komme sistnämnda årsverkskostnad att uppgå till 3,270 kronor.

Allt eftersom arbetsstyrkan sjönke, komme lednings- och materialkostnaderna att spela en allt större roll. Detta medförde, att kostnaden per årsverke ökades, även om den till arbetaren utgående lönen icke underginge någon förändring.

Årsverkskostnadens ökning från budgetåret 1935/1936 till 1936/1937 kunde alltså beräknas, exklusive löneökningen, till 17.7 % (från 2,711 till 3,190). Det syntes blott alltför sannolikt, att budgetåret 1937/1938 med stegrade ledningspersonalkostnader per sysselsatt arbetare och stegrade materialpriser m. m. komme att medföra alltjämt stegrade kostnader, om ock i något långsammare takt. Med hänsyn därtill och till de på grund av reservarbetslönens höjning ökade lönekostnaderna syntes försiktigheten bjuda att för budgetåret 1937/1938 räkna med högre kostnad per årsverke.

Såsom tidigare framhållits, innefattade det av kommissionen föreslagna arbetsprogrammet, att arbetsstyrkan vid de statliga reservarbetena till avsevärd del — genomsnittligt omkring 26 % och tidvis över 50 % — skulle utgöras av specialarbetare. Dessa komme, framför allt under tiden juli—oktober 1937, att sysselsättas huvudsakligen på den grupp av arbeten, där endast avslutningsarbeten återstode. Antalet arbetare per arbetsplats bleve här obetydligt, ofta ej mer än 10 à 15 man, men lednings- och materialkostnaderna höga per dagsverke räknat.

På grund av vad sålunda anförts ansågo kommissionen sig icke kunna kalkylera årsverkskostnaden vid statliga reservarbeten under budgetåret 1937/1938 lägre än till 3,000 kronor per reservarbetare och 5,000 kronor per specialarbetare.

Den å statsverket belöpande kostnaden för varje i statskommunalt reservarbete sysselsatt arbetslös utgjorde för

budgetåret 1934/1935	1,313 kronor
» 1935/1936	1,824 »

och beräknades komma att utgöra för

budgetåret 1936/1937	2,300 kronor
» 1937/1938	2,400 »

Vid dessa beräkningar hade hänsyn tagits till de med de stegrade reservarbetslönerna ökade statsbidragskostnaderna. I åtskilliga fall hade bidragsprocenten visserligen undergått sänkning, vilket emellertid vore av mindre betydelse, enär de lägre procentsatserna endast tillämpades för arbeten, beviljade efter den 1 januari 1937. För övrigt motverkades denna sänkning till stor del av att vissa arbetslöshetsstyngda kommuner med stora statskommunala arbetsobjekt av Kungl. Maj:t medgivits ökade bidrag såväl till arbetslöner som till materialkostnader.

Vid bifall till kommissionens förslag, skulle således under budgetåret 1937/1938 för reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp erfordras en medelsanvisning av 15,500,000 kronor.

Beträffande de *centrala administrationskostnaderna* redogör kommissionen till en början, i förenämnda särskilda skrivelse den 5 mars 1937, för vissa med kommissionens kansliarbete sammanhängande förhållanden, vilka vore av natur att påverka medelsbehovets omfattning och till vilka hänsyn enligt

kommissionens förmenande måste tagas vid bedömandet av frågan om storleken av de medel, som borde ställas till kommissionens förfogande för ändamålet i fråga.

I avseende härå anför kommissionen huvudsakligen följande.

Ur anslaget till statens arbetslöshetskommission bestredes, förutom arvoden och löner till kommissionens ledamöter och vid dess centrala kansli anställda tjänstemän, kostnader för sådana inspektionsresor, vilka icke ägde samband med reservarbetena, d. v. s. huvudsakligen de sociala ombudens resor, ävensom kontorskostnader vid kansliet, såsom telefon-, telegram- och portokostnader, blankett- och tryckningskostnader m. m. Kommissionen tillhandahölle de lokala arbetslöshetskommittéerna erforderligt blankettmaterial utan ersättning. Vidare bestredes ur detta anslag arvoden och löner till överrevisorerna och deras biträden, arvoden och resekostnader avseende besvärnsnämndens för reservarbetslöner ledamöter samt arvoden till länsstyrelsernas revisorer för arbetslöshetskommittéernas m. fl. hjälpverksamhet.

Kommissionen ville erinra om att såväl arbetschefens som arbetschefassistents och de inspekterande ingenjörernas arbetsuppgifter, i både central och lokal arbetsledning, vore sådana, att de av desamma förorsakade lönekostnaderna egentligen borde påföras reservarbetsanslaget.

De statliga reservarbetenas alltjämt betydande omfattning medförde att för desammas behöriga skötsel ett stort antal delvis högt kvalificerade befattningshavare måste vara knutet till kansliet. Såsom följd därav omfattade antalet tjänstemän på kommissionens tekniska avdelning något mer än hälften av personalbeståndet, och lönerna till personalen vid den tekniska avdelningen uppginge likaledes till mer än hälften av samtliga lönekostnader vid kansliet. Även för kommissionens övriga avdelningar, framför allt kamerala avdelningen med dess omfattande granskningsarbete, bleve de statliga reservarbetena i viss mån utslagsgivande i fråga om personalbehovet. Därav följde, att kostnaderna för kommissionens centrala kansli icke vore beroende endast av arbetslöshetens omfattning utan även och framför allt av hjälpverksamhetens inriktning. På grund därav vore det med de statliga reservarbetenas bedrivande förenade kansliarbetet av särskild betydelse vid fastställandet av lönekostnaderna för kansliet.

Kommissionen hade vid olika tillfällen i sina statframställningar understrukit, att kansliarbetets av reservarbetena betingade volym icke minskades i samma takt som reservarbetarstyrkan och att avvecklingen av de många arbetsföretag, som igångsatts under arbetslöshetskrisen, komme att fortsätta under en förhållandevis lång tid framåt. Det av kommissionen för budgetåret 1937/1938 framlagda arbetsprogrammet innefattade bland annat, att 168 arbetsföretag beräknades bli slutförda under 1937 och därutöver 109 företag under åren 1938—1941.

Antalet under följande år slutförda arbeten utgjorde

1932	.....	46
1933	.....	75
1934	.....	102
1935	.....	114
1936	.....	157

Det med slutförandet av en arbetsplats förenade arbetet inom kansliet vore betydande. Den slutliga kontrollen av massaberäkningar m. m. toge avsevärd tid i anspråk och kunde för övrigt ej utan olägenhet ledas av annan person än den inspekterande ingenjör, som haft kontrollen över arbetet sig anförtrodd. De med avsyningen och arbetsföretagets slutliga överlämnande

till uppdragsgivaren sammanhörande arbetsuppgifterna krävde sålunda såväl tid som lämplig arbetskraft. Avvecklingen av ett arbetsföretag komme därför att ompänna en förhållandevis lång tidrymd.

Kommissionen sysselsatte under åren 1933—1935 en avsevärd styrka i statligt reservarbete med endast cirka 30 % flera befattningshavare vid det centrala kansliet än för närvarande. Detta hade emellertid låtit sig göra delvis på grund av att önskvärda ehuru för det dåvarande ej oundgängliga arbetsuppgifter framskjutits till en senare tidpunkt, delvis på grund av att kommissionen då hade ett avsevärt mindre antal arbetsplatser, vilka voro föremål för avslutningsarbeten. Den under nämnda år uppkomna arbetsbalansen vore inom vissa grenar, såsom gransknings- och bokslutsarbetena, ännu ej helt avarbetad.

De överenskommelser med uppdragsgivare, kommissionen hade att träffa i samband med arbetens slutförande, vore mången gång av stor ekonomisk betydelse. Ett eftersättande av noggrannheten vid kontrollåtgärderna kunde därför medföra betydande ekonomiska konsekvenser. Kommissionen ansåge sig icke kunna taga på sitt ansvar att genom en alltför stark inskränkning av arbetskraften vid det centrala kansliet vedervåga effekten av detta kontrollarbete.

Antalet befattningshavare vid olika avdelningar inom kommissionens centrala kansli utgjorde den 1 juli 1935 251, och hade vid samma tidpunkt 1936 nedgått till 206, varav dock ett tiotal personer vore tillfälligt anställda för arbetet med klientelundersökning och kommissionens tioårsberättelse. Den 1 januari innevarande år vore vid kansliet anställda 192 tjänstemän.

Kommissionen hade med hänsyn till den minskade arbetslösheten och till den obestriddliga nedgången i omfattningen av vissa arbetsuppgifter vid kansliet beräknat att under loppet av våren 1937 kunna nedbringa antalet befattningshavare så, att detsamma vid ingången av budgetåret 1937/1938 skulle utgöras av 96 befattningshavare och vid ingången av nästföljande budgetår av 72. Därutöver skulle för avslutnings- och avvecklingsarbeten vara anställd viss personal, vid nästa budgetårs ingång till ett antal av 45 och vid ingången av budgetåret 1938/1939 till ett antal av 14.

Vid avvägandet av personalbeståndet under budgetåret 1937/1938 hade kommissionen utgått från att det av kommissionen framlagda arbetsprogrammet bleve av Kungl. Maj:t i huvudsak godkänt.

Kommissionen övergår härefter till att redogöra för de beräknade kostnaderna för den sålunda föreslagna organisationen.

För innevarande budgetår beräknar kommissionen, att kostnaderna för centralförvaltningen skola komma att uppgå till sammanlagt 1,020,000 kronor, därav cirka 57,500 kronor för kommissionens tioårsberättelse och verkställd klientelundersökning.

Vidare hemställer kommissionen, att till de centrala administrationskostnaderna för budgetåret 1937/1938 beräknas ett belopp av 700,000 kronor, därav 111,700 kronor betingades av vissa avslutningsarbeten.

Kommissionen framhåller, att beräkningarna upprättats under en stark känsla av nödvändigheten att så långt sig göra låter nedskära utgifterna. Emellertid vore kommissionen angelägen understryka, att den endast med en viss tvekan vidtagit inskränkningar av den genomgripande omfattning, som skett. Från den fordran, som måste ställas på att statsverkets intressen nogå tillvaratoges vid de omfattande ekonomiska transaktioner, som sammanhäng-

de med arbetsplatsernas avveckling, hade kommissionen självfallet icke kunnat bortse. Därjämte vore kommissionen skyldig att beakta riksdagens vid upprepade tillfällen framförda krav på ökad kontroll över hjälpverksamheten. Det personalbestånd, som av kommissionen föreslagits, borde enligt kommissionens uppfattning vara tillräckligt för ett nödtorftigt tillgodoseende av dessa krav på granskning och kontroll. En ytterligare minskning, även en obetydlig sådan, skulle emellertid med all sannolikhet vedervåga effekten av kommissionens kontrollerande verksamhet och reservarbetenas ekonomiska och ändamålsenliga skötsel. Därjämte ville kommissionen framhålla, att även en obetydlig ökning av den beräknade arbetslöshetens och hjälpverksamhetens omfattning komme att nödvändiggöra förstärkning av personalen vid kansliet utöver det beräknade personalbeståndet.

Slutligen har kommissionen erinrat om att kommissionen i sin statskrivelse den 27 mars 1936 framhållit angelägenheten av att gränserna för omfattningen av hjälpverksamheten för arbetslösa bleve mera noggrant uppdragna samt förordat en utredning, syftande till en översyn av gällande bestämmelser härutinnan. Kommissionen finner det alltjämt angeläget, att en översyn av alla de bestämmelser som beröra den samhällseliga hjälpverksamheten vid arbetslöshet kommer till stånd.

Den redogörelse för det nuvarande arbetslöshetsläget, som jag i annat sammanhang framlagt, giver vid handen, att under det senast förflutna året den allmänna situationen undergått en betydande förbättring. Sett i stort torde läget under nästkommande budgetår närmast kunna förväntas motsvara förhållandena under år 1929. Jag lämnar därvid de särskilt arbetslöshetsbetingade landsdelarna å sido. För Göteborgs och Bohus, Västernorrlands samt — ehuru i mindre mån — Blekinge läns vidkommande lär man vara nödsakad räkna med ett större hjälpbehov än under sagda år.

Jag har ock i förut berörda sammanhang antytt, att man, under förutsättning av det gynnsamma konjunkturlägets fortbestånd, har skäl att överväga, huruvida icke den kvarstående arbetslösheten för framtiden bättre kan bekämpas med andra medel, än de som ställts till statens arbetslöshetskommissionens förfogande. Emellertid är det tillika uppenbart — på sätt jag jämväl erinrat — att under nästkommande budgetår den genom kommissionen bedrivna hjälpverksamheten i viss omfattning måste fullföljas. Detta betingas redan av det faktum, att kommissionen den 1 mars innevarande år hade ej mindre än 277 arbetsföretag i gång, av vilka det stora flertalet är av natur att böra snarast görligt föras till slut. Då det organisatoriskt erbjuder betydande svårigheter att med anlitan av den vid arbetena nu anställda arbetskraften i annan ordning avsluta desamma, lär man vara hänvisad att räkna med att färdigställandet försiggår i kommissionens regi. Däremot torde det böra undvikas, att kommissionen engageras i nya statliga reservarbeten.

Arbetslöshetskommissionen har i sin senast avlätna framställning utgått från den förutsättningen, att antalet hjälpsökande arbetslösa i genomsnitt under budgetåret 1937/1938 skulle utgöra 13,000, av vilka något mer än hälft-

*Departements-
chefen.*

ten, eller omkring 7,000, borde komma i åtnjutande av arbetslöshetshjälp med bidrag av statsmedel. Vid den uppskattning, åt vilken jag tidigare i dag givit uttryck, har jag funnit den angivna siffran, med hänsyn till de förordade åtgärderna för ordnande av vidgade beredskapsarbeten, kunna godtagas. Om man förutsätter, att av dessa genomsnittligt 10,000 arbetslösa äro att anse såsom omedelbart hjälpbehövande, torde man ock kunna godtaga kommissionens beräkning av det antal arbetslösa, som bör erhålla hjälp med bidrag av statsmedel. Enligt denna skulle sålunda genom kommunala arbeten och understöd utan statsbidrag bispringas ett antal av 3,000 arbetslösa.

Vid angivande av verksamhetens fördelning på olika hjälpformer har kommissionen vidare förutsatt, att i statliga reserverbeten skulle sysselsättas i genomsnitt 2,000 arbetslösa och i statskommunala reserverbeten 1,600, medan kontantunderstödsverksamheten och ungdomshjälpen skulle avse 3,400. Härvid har, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, kommissionen jämväl beaktat angelägenheten av att pågående arbeten i största möjliga utsträckning bringas till avslutning under budgetåret. Till främjande av detta syfte har kommissionen tillika funnit påkallat, att specialarbetare i vida större omfattning än tidigare varit fallet anlitas vid de statliga reserverbetena. Hitills har man erfarenhetsmässigt räknat med omkring 10 % specialarbetare; under budgetåret 1937/1938 skulle antalet genomsnittligt uppgå till ej mindre än 26 %. Kommissionen har ock lämnat en detaljerad plan rörande sagda arbetares fördelning under budgetårets olika månader. Enligt denna skulle antalet under juli och augusti utgöra 1,800, för att under vintermånaderna nedgå till 200.

Även om den föreslagna anordningen är ägnad att ingiva betänkligheter ur olika synpunkter, vill jag ej motsätta mig att planen genomföres. Jag beaktar därvid särskilt angelägenheten av att kommissionens under arbete varande företag snarast görligt bringas till slut.

Vad angår kostnadsberäkningarna, föranleda dessa från min sida erinran allenast i ett avseende. Efter vad jag inhämtat lär det kunna förväntas, att fordringar inflyta under nästa budgetår i sådan utsträckning, att den uppgjorda planen för verksamheten kan genomföras inom en anslagsram av 13,500,000 kronor, vilket belopp med 2,000,000 kronor understiger det av kommissionen tidigare angivna.

I detta sammanhang torde jag få erinra, att jag ansett mig jämväl för nästa budgetår böra räkna med att disponera en del av de till Kungl. Maj:ts förfogande stående medlen till främjande av företagsverksamhet för förskottering av vissa kostnader betingade av Lyckebyåns reglering. Med hänsyn härtill torde ett belopp av ytterligare 500,000 kronor böra stå till disposition för nyss angivna ändamål.

Jag förordar sålunda, att reservationsanslaget till statliga och statskommunala reserverbeten m. m. för budgetåret 1937/1938 upptages till (13,500,000 + 500,000) 14,000,000 kronor, vilket belopp med 2,000,000 kronor överstiger det tidigare för ändamålet beräknade.

Vad därefter beträffar anslaget till statens arbetslöshetskommission för be-

stridande av kommissionens centrala administrationskostnader, har kommissionen tidigare angivit det ifrågavarande medelsbehovet till 600,000 kronor, men i sin definitiva framställning på anförda skäl funnit detsamma böra uppskattas till 700,000 kronor. Jag vill visserligen icke bestrida, att kostnaderna med hänsyn till de ökade krav på personal, som föranledas dels av anhopningen av arbeten under fullbordan, dels ock av statsmakternas anspråk på effektiv kontroll ur olika synpunkter, måste ställa sig högre, än vad fallet var budgetåren 1929/1930 och 1930/1931, då arbetslösheten var av en med den under budgetåret 1937/1938 förutsatta jämförlig storleksordning. Då man emellertid betänker, att administrationskostnaderna under förstnämnda båda budgetår stannade vid 288,000 respektive 328,000 kronor, synes det mig likväl finnas grund för antagandet, att kostnaderna i fråga under budgetåret 1937/1938 skola kunna begränsas till 600,000 kronor. Jag anser mig härvid böra tillfoga, att jag icke finner behov föreligga av en förnyad klientelundersökning innevarande år. Däremot bör vid lämplig tidpunkt sommaren 1937 verkställas en arbetslöshetsräkning, på sätt senast skedde år 1927. Rörande sättet för densammas anordnande torde Kungl. Maj:t framdeles böra fatta beslut. Kostnaderna synas lämpligen böra bestridas från nu förevarande anslag.

Slutligen har jag ansett mig böra framhålla, att på enskilt initiativ yrkeskurser för utbildning av hembiträden med framgång anordnats å olika orter inom Göteborgs och Bohus län. Ehuru anmäld arbetslöshet inom de kvinnliga yrkena icke förekommer, lär det icke kunna förnekas, att en sådan utbildning, anordnad inom områden med särskilt omfattande arbetslöshet, i sin mån är ägnad att lätta familjernas ofta mycket tunga försörjningsbörd. Ur denna synpunkt torde anledning föreligga att, där lokalt intresse förefinnes, med bidrag av statsmedel främja sådan utbildning inom arbetslöshets-tyngda landsdelar. Med hänsyn till förefintligt behov av mjölkningsskunnig arbetskraft inom jordbruket tala goda skäl för att utbildningsverksamhet med syfte att bereda förbättrad tillgång till kvinnlig sådan arbetskraft på liknande sätt understödjes, såsom tidigare skett i fråga om den manliga. Därest från riksdagens sida erinran ej häremot framställes, torde medel av anslaget till reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. böra anlitas för understödjande av här berörd kursverksamhet.

Med avseende å kommissionens ånyo framförda krav på en allmän översyn av de bestämmelser, som reglera den samhällsliga hjälpverksamheten vid arbetslöshet, vill jag uttala, att detta önskemål lämpligen torde böra beaktas i samband med den omprövning, som efter min mening bör ägnas frågan om de medel, vilka framdeles böra anlitas för bekämpande av en kvarstående, jämförelsevis begränsad arbetslöshet.

Hemställan.

Under åberopande av vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

Kungl. Maj:ts proposition nr 302.

dels till Statens arbetslöshetskommission för budgetåret 1937/1938 anvisa ett förslagsanslag av . . . . kronor 600,000;

dels till Reserverbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. för samma budgetår anvisa ett reservationsanslag av . . . . . kronor 14,000,000;

dels ock godkänna de av mig förordade grunderna för användningen av nämnda reservationsanslag.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Erik Skoglund.

B I L A G O R

Till KONUNGEN.

Statens arbetslöshetskommission får härmed till Kungl. Maj:t överlämna redogörelse för arbetslöshetens och hjälpverksamhetens utveckling under 1936 i belysning av vissa motsvarande uppgifter från föregående år samt i anslutning härtill framlägga beräkningar rörande kostnaderna för kommissionens verksamhet under återstoden av innevarande budgetår ävensom avgiva förslag om erforderliga medel för uppehållande under budgetåret 1937/1938 av den hjälpverksamhet för oförvällat arbetslösa, som kommissionen enligt kungörelsen nr 434/1934 med senare ändringar jämlikt kungörelserna 426/1935 och 464/1936 har att utöva.

I. Översikt över arbetslöshetsläget år 1936.

Utvecklingen av arbetslöshetsförhållandena, sådana dessa återspegla sig i den offentliga arbetsförmedlingens, fackföreningarnas och kommissionens statistik, framgår av *tab. 1* och *2* samt *diagram 1*, sid. 99. Då redogörelsen här likaväl som beträffande kommissionens verksamhet avser år 1936, ha av tidigare års siffror endast medtagits sådana, som erfordrats för att ge en fylligare bakgrund åt det skildrade året. För tidigare år hava vissa viktigare siffror sammanställts i fjolårets statframställning till Kungl. Maj:t den 4 dec. 1935.

Tab. 1. Antal arbetsansökningar på 100 lediga platser vid den offentliga arbetsförmedlingen samt fackföreningarnas arbetslöshet i procent av medlemsantalet. Åren 1930—1936.

M å n a d	Antal arbetsansökningar på 100 lediga platser vid den offentliga arbetsförmedlingen							Fackföreningarnas arbetslöshet i procent av medlemsantalet						
	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
Januari . .	265	243	453	735	735	485	370	13.9	20.2	24.2	28.8	24.4	22.3	19.0
Februari . .	226	254	508	737	694	477	319	13.2	18.7	23.8	27.7	24.4	20.1	18.0
Mars . . .	177	200	397	729	514	414	261	12.3	19.4	24.1	28.7	23.8	18.5	16.5
April . . .	143	202	382	620	477	321	249	10.8	17.1	20.8	24.3	19.6	16.0	13.8
Maj	131	170	380	559	383	303	214	8.0	13.2	19.0	21.1	15.4	12.0	10.2
Juni	128	196	405	566	379	284	194	8.0	12.4	19.3	20.3	14.0	11.3	9.3
Juli	141	206	420	626	362	277	194	8.0	11.8	19.4	19.4	12.9	9.9	8.1
Augusti . .	144	207	409	579	332	255	175	8.1	12.8	20.0	19.6	13.3	10.2	8.0
September .	147	204	407	577	331	244	169	9.5	13.4	20.6	19.2	13.0	10.9	8.5
Oktober . .	178	271	463	663	379	284	204	12.3	16.4	22.1	20.2	14.8	12.7	
November .	274	483	853	865	549	434		15.3	19.3	24.1	22.3	17.1	14.9	
December .	251	388	881	810	531	442		22.9	26.5	31.0	27.2	23.7	21.8	
Medeltal	183	251	487	685	479	365		11.9	16.8	22.4	23.3	18.0	15.0	

Tab. 2. Antal hjälpsökande arbetslösa enligt arbetslöshetskommissionens månadsrapporter åren 1930—1936.

M å n a d	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
Januari . .	16,647	40,245	103,742	180,602	171,540	93,419	61,400
Februari . .	15,384	41,595	108,032	181,944	166,348	89,338	53,127
Mars	13,572	41,885	109,674	186,561	160,345	83,588	53,162
April	11,368	39,396	111,333	176,825	145,588	75,122	46,628
Maj	9,013	34,550	104,094	156,211	116,257	61,177	34,571
Juni	6,634	31,057	97,370	145,458	99,628	51,157	25,863
Juli	5,824	30,520	94,687	138,855	86,253	42,582	21,510
Augusti . . .	6,314	35,701	99,826	144,185	83,042	41,723	20,783
September .	8,589	40,377	106,404	151,498	78,918	41,190	20,903
Oktober . . .	14,611	57,143	123,584	164,747	84,811	47,045	24 712
November . .	24,824	77,254	146,981	170,702	92,016	54,167	
December . .	31,901	88,761	161,155	171,065	92,881	57,965	
Medeltal	13,723	46,540	113,907	164,054	114,802	61,581	

Samtliga dessa sifferserier inregistrera den starka förbättring, som arbetsmarknaden undergått 1936. I fråga om var och en av årets månader (t. o. m. sept. resp. okt.) ligga siffrorna för 1936 i varje tabell under de motsvarande för närmast föregående år. Beträffande samtliga tabeller föreligger jämväl den parallellismen, att de siffror, vilka hösten 1936 giva uttryck för arbetsmarknadsläget, äro mindre än hälften så stora som högvinterns (januari månads).

Antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser vid den offentliga arbetsförmedlingen har under sagda tid nedgått till att endast utgöra 43.7 % av januari-siffran eller från 370 till 169, medan motsvarande relation för samma månader 1935 var 50.3 %. Härvid torde beaktas, att arbetsförmedlingen, på grund av sin fortsatta utvidgning under 1936, tillförts ett relativt större

klientel än förut, och att omsättningen på arbetsmarknaden helt visst blivit livligare, ju mer konjunkturerna förbättrats.

Även *fackföreningarnas statistik* ger klart belägg för den fortskridande, starka förbättringen. Under förhösten eller september 1936 (senare uppgifter ännu ej tillgängliga) voro endast 8.5 % av fackföreningarnas medlemmar arbetslösa mot 19.0 % vid årets början.

Mest påfallande framträder likväl arbetsmarknadens gynnsamma utveckling i *kommissionens statistik* med dennas för hjälpverksamhetens inriktning utslagsgivande siffror. Redan under envar av 1934 års månader hade antalet hos kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa visat sig ligga under motsvarande antal arbetslösa för 1933. Under 1935 fortsatte siffrorna att underskrida närmast föregående års månadsrapporterade siffror, och samma förhållande har under den hittills gångna delen av 1936 kunnat konstateras i förhållande till 1935.

Såsom mestadels plägar vara fallet kulminerade arbetslösheten även 1936, vad kommissionens statistik angår, i januari månad, då de hjälpsökandes antal uppgick till 61,400. Därefter sjönko siffrorna månad för månad för att nå bottenläget i augusti med 20,783 arbetslösa. Denna siffra ökade obetydligt i september. Den utgjorde då allenast 34 % av årets maximisiffra, d. v. s. arbetslösheten hade från årets kulminationspunkt räknat nedgått med cirka $\frac{2}{3}$. Någon motsvarighet till en dylik gynnsam utveckling under tiden januari—september har tidigare ej funnits att anteckna annat än under den s. k. fredskrisens avvecklingsår (1922—1924), då siffrorna sjönko till och med än kraftigare, samt under de båda högkonjunkturår (1928—1929), vilka föreging den senaste stora ekonomiska krisen.

Utvecklingen av arbetsmarknaden, sådan den kommer till synes i kommissionens statistik, åskådliggöres vidare i *tab. 3*, varest antalet hjälpsökande arbetslösa för var och en av årets månader under tiden 1934—1936 satts i procent av antalet för motsvarande månad under närmast föregående år.

Tab. 3. Antal hjälpsökande arbetslösa åren 1934—1936 i procent av motsvarande antal närmast föregående år.

Månad	1934 i % av 1933	1935 i % av 1934	1936 i % av 1935
Januari	95.0	54.5	65.7
Februari	91.4	54.0	64.7
Mars	85.9	52.1	63.6
April	82.3	51.6	62.1
Maj	74.4	52.6	56.5
Juni	68.5	51.3	50.6
Juli	62.1	49.4	50.5
Augusti	57.6	50.2	49.8
September	52.1	52.2	50.7
Oktober	51.5	55.5	61.7
November	53.9	58.9	
December	54.3	62.4	

Skillnaden mellan årssiffrorna ger vid handen, att en viss stabilisering inträtt i fråga om den minskning, som arbetslösheten undergått de senaste

åren. Särskilt komma jämförelsetalen för september åren 1934—1936 varandra påfallande nära.

Nedgången i arbetslöshetssiffrorna under 1936 avstannade som redan nämnts i augusti. Den förhållandevis avsevärda stegring av dessa, vilken under oktober i år kommit till synes, torde delvis kunna betraktas såsom en säsongföreteelse, men företeelsen har sannolikt också ett visst samband med den under de senare åren ökade benägenheten bland de arbetslösa att anmäla sig som hjälpsökande, så snart sysselsättning på öppna marknaden ej omedelbart står till buds. I vart fall rubbas härigenom icke den bild av fortskridande stark förbättring på arbetsmarknaden, som utvecklingen under 1936 hittills uppvisat.

Denna förbättring får även sin belysning av socialstyrelsens kvartalsstatistik angående arbetstillgången under de tre första kvartalen av innevarande år ur synpunkten av huruvida brist, tillräcklig tillgång eller överflöd på arbetskraft förelegat vid utgången av resp. kvartal enligt vederbörande arbetsgivares uppfattning. I efterföljande tab. 4 hava dessa uppgifter sammanställts och bearbetats.

Tab. 4. * Fördelning av arbetare, ingående i socialstyrelsens kvartalsstatistik, med hänsyn till av vederbörande arbetsgivare uppgiven tillgång på arbetskraft. Procenttal.

År och kvartal	Hela antalet arbetare	Fördelning i procent av antalet arbetare hos de arbetsgivare, som uppgivit, att på arbetskraft rått		
		brist	tillräcklig tillgång	överflöd
1:a kvartalet 1933	233,715	0.3	27.6	72.1
2:a » »	234,208	0.2	31.7	68.1
3:e » »	247,912	0.9	36.8	62.3
4:e » »	254,863	0.4	37.3	62.3
1:a kvartalet 1934	278,124	1.1	42.5	56.4
2:a » »	291,217	4.9	51.6	43.5
3:e » »	314,890	5.7	56.5	37.8
4:e » »	308,756	4.1	58.0	37.9
1:a kvartalet 1935	308,625	5.5	58.2	36.3
2:a » »	324,722	8.3	63.6	28.1
3:e » »	351,518	10.9	62.2	26.9
4:e » »	318,918	10.1	62.6	27.3
1:a kvartalet 1936	323,260	10.7	61.8	27.5
2:a » »	348,322	13.8	66.2	20.0
3:e » »	348,375	15.0	66.7	18.3

Det ganska betydande »överflöd» på arbetskraft, som rådde ännu vid slutet av första kvartalet 1935 (36.3 %), har efter hand tunnats av. Vid motsvarande tidpunkt 1936 var siffran 27.5 %. Även därefter har den gått tillbaka och utgjorde blott 18.3 % vid slutet av tredje kvartalet 1936. Samtidigt har arbetstillgången blivit betecknad såsom »tillräcklig» i allt större utsträckning: 58.2 % under första kvartalet 1935, 61.8 % under första kvartalet 1936. Vid slutet av detta års tredje kvartal hade denna siffra stigit till 66.7 %. Antalet arbetare hos de arbetsgivare, som noterat att »brist» på arbetskraft förekom, utgjorde slutligen under tredje kvartalet 1936 15 %, medan motsvarande siffra vid samma tidpunkt 1935 var 10.9 %. Anmärkas

Tab. 5. Antal hjälpsökande arbetslösa tillhörande yrkesgrupperna jordbruk och skogshushållning åren 1934—1936.

M å n a d	1934	1935	1936
<i>Jordbruk</i>			
Januari	14,499	7,721	2,288
Februari	14,287	7,074	1,909
Mars	13,895	6,088	1,390
April	11,320	4,486	999
Maj	8,410	2,426	524
Juni	7,152	1,656	232
Juli	5,909	1,036	198
Augusti	5,704	984	187
September	5,546	1,096	184
Oktober	7,351	1,409	341
November	7,728	1,949	
December	7,884	2,326	
	Medeltal 9,140	3,188	
<i>Skogshushållning</i>			
Januari	7,991	3,503	2,492
Februari	7,196	2,874	1,351
Mars	10,704	3,279	1,233
April	14,028	5,647	1,858
Maj	9,775	5,025	1,231
Juni	9,629	3,955	640
Juli	8,447	2,128	296
Augusti	8,567	2,264	371
September	8,295	2,318	457
Oktober	6,967	2,880	481
November	6,513	3,452	
December	5,646	3,467	
	Medeltal 8,647	3,399	

må i detta sammanhang, att antalet av de arbetare, som berörts av socialstyrelsens kvartalsstatistik, ökats från 308,625 första kvartalet 1935 till 323,260 samma kvartal 1936. Vid utgången av tredje kvartalet 1936 var siffran 348,375.

I socialstyrelsens kvartalsstatistik ingå huvudsakligen uppgifter från industriens verksamhet men däremot ej sådana beträffande jordbruket. Den fortsatta, allmänna återhämtningen på arbetsmarknaden har emellertid också berört jordbruket, vilket tydligt framgår av *tab. 5*. Då alltifrån våren — sommaren 1936 inalles blott några få hundra personer, tillhörande yrkesgruppen jordbruk, redovisats hos landets arbetslöshetskommittéer såsom hjälpsökande arbetslösa, har anledning ej förelegat för kommissionen att vidtaga någon ändring i de från våren 1935 beslutade avstängningarna från statlig arbetslöshetshjälp av arbetslösa, tillhörande yrkesgruppen jordbruk. Dispens från dessa bestämmelser har också ifrågasatts och behövt lämnas i avsevärt mindre omfattning än föregående år. Dylika dispenser beviljades huvudsakligen under årets första kvartal och för jordbruksarbetare i landets södra och mellersta delar samt med det största antalet — 206 dispenserum — i februari. Under tiden juni—oktober medgavs inga dispenser och de, vilka från och med november ånyo kommit i fråga, ha endast haft avseende på enstaka fall.

Såsom en anmärkningsvärd företeelse förtjänar omnämnas, att arbetstill-

stånd måst meddelas finländska jordbruksarbetare för att det skulle bliva möjligt att fylla den brist på arbetskraft, som under skördetiden juli—augusti 1936 gjorde sig gällande särskilt inom en del socknar i Norrbottens län. Inom flera av de företrädesvis jordbruksidkande länen har för övrigt knappheten på arbetskraft för vissa grenar av jordbruksarbetet blivit alltmer framträdande.

Tab. 5 å föregående sida belyser även den gynnsamma utvecklingen av arbetslöshetsciffrorna inom skogshushållningen. För första gången sedan den senaste stora krisen på arbetsmarknaden har — under detta år — inträffat, att vintermånadernas arbetslöshet bland skogsarbetarna icke kulminerat i april såsom varit fallet under åren 1931—1935, utan att toppunkten passerats redan i januari (2,492 personer), efter vilken tidpunkt siffrorna befunnit sig i sjunkande, med ett tillfälligt avbrott i april, till på sensommaren, då en svag stigning ånyo varit att notera. I slutet av oktober voro endast 481 personer inom yrkesgruppen registrerade såsom arbetslösa, vadan arbetstillgången även inom skogshushållningen numera icke heller påkallar några hjälpåtgärder för skogsarbetare. Den avstängning av skogsarbetare från statlig arbetslöshetshjälp, som trädde i kraft den 1 november 1934, har till följd härav kommit att bestå, och dispenser ha endast relativt sparsamt behövt meddelas. Högsta antalet dispensrum beviljades under årets fyra första månader med maximum i januari (1,256), varav huvudposten omfattade skogs- och flottningsarbetare, delvis i förening med jordbruksarbetare, i Norrland. Från och med juli ha endast några norrländska kommuner medgivits dispens för ett mindre antal flottningsarbetare.

Såväl jordbrukets som skogshushållningens växande behov av arbetskraft har föranlett kommissionen att från de statliga reservarbetena hemsända alla där sysselsatta, beträffande vilka det kunnat antagas, att de på grund av tidigare anställning eller förutsättningar i övrigt väl lämpat sig för arbete vid jordbruket eller i skogarna. Under tiden mars—juli 1936 ha dessa hemsändningar omfattat 2,900 man.

Till gruppen »avstängda yrken» ha eljest under 1936 varit att räkna följande, vilkas utöfvare redan tidigare hänförts dit, nämligen byggnads-, tegelbruks-, hamn- och stuveriarbetare samt personer tillhörande yrkesgruppen husligt arbete. Bland dem ha endast byggnadsarbetare i mera nämnvärd utsträckning kommit att dispenserast och detta av naturliga skäl allenast under 1936 års vinter- och vårmånader. Det högsta antalet dispensrum beviljades i mars (685). Från november ha emellertid 25 arbetare inom branschen ånyo medgivits dispenser.

För tegelbruksarbetare ha sådana lämnats i mycket ringa utsträckning. Siffrorna härvidlag beträffande hamn- och stuveriarbetare ha visserligen varit högre än för tegelbruksarbetarna men likväl stannat vid förhållandevis låga tal (max. 196 i mars, under den varmare årstiden månatligen ej över 10).

Förhållandena på arbetsmarknaden hava under 1936 utvecklats sig därhän, att arbetslöshet av mera anmärkningsvärd omfattning numera endast föreligger på några få yrkesområden. Detta framgår av de uppgifter om de

Tab. 6. De hjälpsökande arbetslösa fördelade på yrkesgrupper år 1936.

Yrkesgrupp	31/1		30/4		31/7		31/10	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
<i>Jordbruk och skogshushållning:</i>								
Jordbruk	2,288	3.7	999	2.1	198	0.9	341	1.4
Skogshushållning	2,492	4.1	1,858	4.0	296	1.4	481	1.9
<i>Industri och hantverk:</i>								
Ingenjörarbete och arbetsledning . .	96	0.2	—	—	—	—	—	—
Malmbrytning och metallindustri . .	4,729	7.7	3,735	8.0	1,864	8.7	1,967	8.0
Därv malmbrytning	1,143	1.9	970	2.1	480	2.2	428	1.8
metallindustri	3,586	5.8	2,765	5.9	1,384	6.5	1,539	6.2
Jord- och stenindustri	6,602	10.8	4,233	9.1	2,651	12.3	2,676	10.8
Därv stenindustri	5,179	8.5	3,341	7.2	2,211	10.3	2,233	9.0
glasindustri	365	0.6	374	0.8	220	1.0	179	0.7
övriga tillh. jord- o. stenind.	1,058	1.7	518	1.1	220	1.0	264	1.1
Trävaruindustri	6,883	11.2	5,805	12.4	2,575	12.0	3,144	12.7
Pappers- och grafisk industri	1,342	2.2	1,160	2.5	596	2.8	587	2.4
Livsmedelsindustri	1,100	1.8	922	2.0	403	1.9	534	2.2
Textil- och beklädnadsindustri	519	0.8	401	0.9	221	1.0	227	0.9
Läder-, hår- och gummivaruindustri .	638	1.0	580	1.2	324	1.5	322	1.3
Kemisk-teknisk industri	541	0.9	510	1.1	359	1.7	352	1.4
Byggnadsverksamhet	6,825	11.1	5,298	11.4	1,711	7.9	2,355	9.5
Husbyggnadsarbete	.	.	2,014	4.3	289	1.3	673	2.7
Väg-, gatu- o. vattenbyggnadsarbete .	.	.	3,284	7.1	1,422	6.6	1,682	6.8
Kraft- och värmeproduktion	263	0.4	218	0.5	113	0.5	120	0.5
<i>Sjöfart och fiske:</i>	1,197	2.0	946	2.0	340	1.6	510	2.1
<i>Handel, samfärdsel o. allmän tjänst:</i>								
Kontorsarbete	518	0.8	402	0.9	185	0.9	266	1.1
Affärs- och lagerarbete	1,391	2.3	1,369	2.9	747	3.5	874	3.5
Landtransport	2,599	4.2	2,201	4.7	993	4.6	1,102	4.5
Hotell- och restaurangrörelse	394	0.6	305	0.7	124	0.6	238	1.0
Litterärt och konstnärligt arbete . . .	547	0.9	87	0.2	36	0.1	63	0.2
Förvaltning och undervisning			252	0.5	123	0.6	174	0.7
Sjukvård och hygien			47	0.1	21	0.1	27	0.1
<i>Husligt arbete . . . . .</i>	80	0.1	71	0.2	34	0.1	45	0.2
<i>Arbete, ej hänförl. till annan grupp:</i>								
Diversearbete	18,346	29.9	13,675	29.3	6,953	32.3	7,565	30.6
Ungdom utan särskild utbildning . .	2,010	3.3	1,554	3.3	643	3.0	742	3.0
Summa	61,400	100.0	46,628	100.0	21,510	100.0	24,712	100.0

hjälpsoökandes fördelning på yrkesgrupper vid vissa tidpunkter 1936, som återfinnas i tab. 6.

Enligt arbetslöshetskommittéernas rapporter till kommissionen om situationen vid utgången av oktober månad 1936 voro siffrorna för antalet hjälpsoökande arbetslösa störst inom följande yrkesgrupper:

malmbrytning, metall- och maskinindustri	1,967
stenindustri	2,233
byggnadsverksamhet	2,355
handel, samfärdsel och allmän tjänst	2,744
trävaruindustri	3,144
diversearbete	7,565

En avsevärd nedgång i arbetslöshetssiffrorna föreligger emellertid även inom samtliga dessa yrkesgrupper vid en jämförelse med situationen ett år tidigare. Särskilt framträder den beträffande stenindustrin, malmbrytning och metallindustri och diversearbete samt byggnadsverksamhet, något mindre däremot i fråga om trävaruindustri och gruppen handel, samfärdsel och allmän tjänst.

Uppsvinget inom näringslivet avspeglar sig icke minst däri, att brist nu flerstädes råder på yrkesskickliga arbetare, vilket i vissa fall föranlett beviljande av arbetstillstånd för utländsk arbetskraft.

Ett belysande exempel på den omkastning i läget, som ägt rum, erbjuder bland annat utvecklingen inom byggnadsindustrin. Vid den tidpunkt — februari 1934 — då efter lång konflikt uppgörelse träffades inom denna industri, voro nära 16,000 byggnadsarbetare registrerade såsom hjälpsökande arbetslösa. Siffrorna började kraftigt dala fram på våren samma år, stego säsongmässigt i början på 1935, sjönko åter våren 1935 för att hösten sagda år undergå en sedvanlig stegring, som fortsatte ett stycke in på vintern 1936, varefter arbetslösheten gick starkt tillbaka. Hela antalet hjälpsökande inom yrket utgjorde, enligt sammanställningen här ovan, i oktober 1936 2,355 mot 3,976 i oktober 1935 och 4,689 i oktober 1934.

Jämväl för stenindustrin har 1936 medfört en kraftig uppryckning, även om den delvis sammanhänger med de fortsatta statliga stenbeställningarna. I jämförelse med den situation, som förelåg i oktober 1935, har arbetslösheten inom stenindustrin under loppet av ett år t. o. m. minskat starkare än den gjort i någon av de övriga större industrierna eller från 6,118 år 1935 till 2,233 i oktober 1936, en förbättring, som dock bör ses mot bakgrunden av att denna industris gynnsammare villkor inträdde först relativt sent.

De stigande konjunkturerna för trävaruindustrin ha kommit att i någon mån återverka på de statistiskt mera fördelaktiga siffror, som arbetslösheten inom nämnda industri numera företer. Uppenbarligen beror den här märkbart långsammare återhämtningen på svårigheten för de många utrationaliserade sågverksarbetarna att ånyo vinna fotfäste inom näringslivet.

Över huvud har arbetslösheten inom stendistriktet och sågverksdistriktet under 1936 gått så avsevärt tillbaka, att det icke synts påkallat att i denna årsöversikt göra dem till föremål för någon statistisk specialbehandling.

Svagast är minskningen av de arbetslösas antal inom den stora, tämligen heterogena kategorien »handel, samfärdsel och allmän tjänst», där den allena näst uppgår till 31.0 %, räknat från oktober 1935 till samma månad 1936. Vad angår gestaltningen av läget bland dem, vilka tillhöra grupperna tekniska och merkantila tjänstemän, torde få hänvisas till kommissionens underdåniga utlåtande med redogörelse i ämnet den 16 oktober 1936.

För övriga, till ovan nämnda kategori hörande yrkesutövare, av vilka arbetare inom landtransport samt butiks- och lagerarbetare utgöra flertalet, har utvecklingen på arbetsmarknaden varit mindre fördelaktig. Enkannerligen gäller detta om affärs- och lagerarbetare, bland vilka antalet hjälpsökande sedan oktober 1935 till samma månad 1936 sjunkit med endast 18.3 %.

Tab. 7. De hjälpsökande arbetslösas procentuella fördelning på olika yrkesgrupper åren 1934—1936. Oktober månad.

Y r k e s g r u p p	1934	1935	1936
<i>Jordbruk och skogshushållning:</i>			
Jordbruk	8.7	3.0	1.4
Skogshushållning	8.2	6.1	1.9
<i>Industri och hantverk:</i>			
Malmbrytning och metallindustri	9.9	8.2	8.0
Jord- och stenindustri	10.1	13.0	10.8
Trävaruindustri	7.9	10.1	12.7
Byggnadsverksamhet	5.5	8.5	9.5
Övriga industrier	6.8	7.3	8.7
<i>Sjöfart och fiske . . . . .</i>	1.7	1.7	2.1
<i>Handel, samfärdsel och allmän tjänst . . . . .</i>	7.5	8.4	11.1
<i>Husligt arbete . . . . .</i>	0.2	0.1	0.2
<i>Arbete, ej hänförligt till annan grupp . . . . .</i>	33.5	33.6	33.6
Summa	100.0	100.0	100.0
<i>Antal hjälpsökande arbetslösa . . . . .</i>	<i>84,811</i>	<i>47,045</i>	<i>24,712</i>

Grov- och diversearbetarnas numerär av hjälpbehövande arbetslösa har under 1936 befunnit sig i fortsatt, starkt sjunkande, vilket bl. a. beror på att arbetslöshetskommittéerna fullfölja strävandet att i görligaste mån hänföra grovarbetarna till det yrke, inom vilket de ha sin utkomst. Tages hänsyn till sistnämnda förhållande, är det likväl tydligt att grovarbetarna utgöra den övervägande delen av de arbetslösa. Överhuvud är arbetslösheten nu i motsats till under lågkonjunkturen ett problem företrädesvis för den mindre kvalificerade arbetskraften. Det torde nämligen vara ostridigt, att de yrkesarbetare, som — på grund av ålder eller andra omständigheter — icke ens under en period av industriellt uppsving ägt möjlighet eller förmåga att åter erhålla mera stadigvarande utkomst inom näringslivet, även i fortsättningen lära komma att tillhöra kretsen av dem, vilkas arbetskraft icke kan förväntas bli efterfrågad på den öppna marknaden.

En översikt av hela klienteletets procentuella fördelning på olika yrkesgrupper i oktober månad 1934—1936 meddelas i tab. 7, där de arbetslösa grupperas på sådant sätt, att de olika årens siffror för resp. yrken äro med varandra direkt jämförbara.

Arbetsmarknadsläget i Sverige under 1936, sådan denna här ovan tecknats, lämnar emellertid inga säkra garantier för framtiden. Flera faktorer finnas, som onekligen innesluta moment av ovisshet.

Huruvida den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen skall under nästa år minska hjälpbehovet på grund av arbetslöshet låter sig exempelvis sålunda icke för närvarande bedöma. Enligt vad kommissionen inhämtat från socialstyrelsen, voro vid september månads utgång 1936 tio erkända arbetslöshetskassor med ett medlemsantal av 102,303 i funktion eller fem kassor och 49,523 medlemmar fler än vid motsvarande tidpunkt 1935. Då emellertid arbetslös-

Tab. 8. Antal kommuner med rapporterad arbetslöshet under åren 1934—1936.

M å n a d	1934	1935	1936
Januari	1,478	1,251	810
Februari	1,529	1,219	759
Mars	1,525	1,180	727
April	1,437	1,051	666
Maj	1,337	901	568
Juni	1,270	840	482
Juli	1,220	722	426
Augusti	1,160	709	421
September	1,138	691	400
Oktober	1,178	734	409
November	1,232	796	
December	1,252	833	
Medeltal	1,313	911	

hetsförsäkringen huvudsakligen omsluter arbetare inom vissa hantverksyrken eller eljest yrkeskunniga arbetare men den arbetslöshet, kommissionen under den närmaste tiden företrädesvis torde få beröring med, har avseende på sådan bland grovarbetare och vissa utrationaliserade element inom industri och handelsverksamhet, synes härav den slutsatsen kunna dragas, att arbetslöshetsförsäkringen icke lär komma att under nu rådande förhållanden på arbetsmarknaden nämnvärt avlasta anspråken på arbetslöshetshjälp genom kommissionen.

Vidare må icke förbises, att hela det internationella läget är så labilt och riskfyllt, att verkningarna av lätt inträdda komplikationer tvivelsutan komme att omedelbart skapa störningar jämväl på den svenska arbetsmarknaden.

*

Siffrorna för antalet kommuner, som står i rapportförbindelse med kommissionen, ge i viss mån också ett mått på arbetslöshetens utbredning i landet. Ännu under 1935 gick icke antalet rapporterade kommuner tillbaka i samma proportion som totalantalet hjälpsökande arbetslösa. Innevarande år har emellertid nedgången i rapportkommunernas antal varit starkare. Såsom framgår av *tab. 8* utgjorde antalet kommuner med rapporterad arbetslöshet i oktober 1936 409 mot 734 år 1935 och 1,178 år 1934.

Påtagligt är, att antalet kommuner med ett förhållandevis litet antal hjälpsökande arbetslösa tenderar att relativt taget öka, ju mer den totala arbetslösheten sjunker. Utvecklingen framträder närmare i *tab. 9*. Under 1934 utgjorde sålunda under september antalet rapporterade kommuner med högst 20 arbetslösa 46.4 % av samtliga. Påföljande år, 1935, steg siffran till 48.8 % för att slutligen i september 1936 nå 54.1 %.

Ehuru, som ovan framhållits, 54.1 % av samtliga rapporterade kommuner eller 216 under september 1936 hade en arbetslöshet, som per kommun uppgick till högst 20, utgjorde dock den i dessa kommuner förekommande arbetslösheten alltjämt endast en ringa del av totalantalet, nämligen 8.3 % av samtliga då hjälpsökande arbetslösa. Arbetslöshet i mera avsevärd om-

Tab. 9. Fördelning av rapporterade kommuner och hjälpsökande arbetslösa med hänsyn till antalet från varje kommun rapporterade hjälpsökande. September 1934, 1935 och 1936.

Storleksgrupp: antal hjälp­sökande arbetslösa	K o m m u n e r						H j ä l p s ö k a n d e a r b e t s l ö s a					
	A n t a l			P r o c e n t			A n t a l			P r o c e n t		
	1934	1935	1936	1934	1935	1936	1934	1935	1936	1934	1935	1936
1—5 . . .	206	128	85	18.1	18.5	21.3	670	374	233	0.9	0.9	1.1
6—10 . . .	144	93	62	12.6	13.5	15.5	1,131	744	478	1.4	1.8	2.3
11—20 . . .	178	116	69	15.7	16.8	17.3	2,655	1,734	1,023	3.3	4.2	4.9
21—50 . . .	262	156	92	23.0	22.6	23.0	8,686	5,004	3,059	11.0	12.1	14.6
51—100 . . .	165	100	40	14.5	14.5	10.0	11,600	7,025	2,732	14.7	17.1	13.1
101—200 . . .	100	56	32	8.7	8.1	8.0	14,246	7,955	4,334	18.0	19.3	20.7
201—500 . . .	69	37	17	6.1	5.8	4.2	20,359	10,855	4,658	25.9	26.4	22.3
501—1,000 . . .	11	3	1	1.0	0.4	0.2	7,245	1,986	781	9.2	4.8	3.7
1,001—∞ . . .	3	2	2	0.8	0.3	0.5	12,326	5,513	3,605	15.6	13.4	17.3
Summa	1,138	691	400	100.0	100.0	100.0	78,918	41,190	20,903	100.0	100.0	100.0

fattning förekom under september 1936 i 184 kommuner eller endast i omkring hälften så många kommuner som i september närmast föregående år. Största antalet hjälpsökande, 4,658, har i år liksom tidigare funnits i den klass av kommuner — städer och industrisamhällen — vilka rapporterat 201—500 arbetslösa.

Ett försök har gjorts att mäta det tryck, arbetslösheten utövar inom kommunerna. Till den änden ha utförts vissa beräkningar, där, på sätt *tab. 10* utvisar, för var och en av de angivna kommunklasserna uträknats arbetslöshetens omfattning i procent av befolkningen under september åren 1935—1936.

Tab. 10. Arbetslöshetens omfattning i relation till befolkningen, fördelad efter antalet rapporterade hjälpsökande inom kommunerna. September 1935 och 1936.

Storleksgrupp: antal hjälp­sökande arbetslösa	H j ä l p s ö k a n d e a r b e t s l ö s a						H j ä l p s ö k a n d e a r b e t s l ö s a i % av befolkningen					
	Städer		Landsbygd		Samtliga kommuner		Städer		Landsbygd		Samtliga kommuner	
	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936
1—5	6	31	368	202	374	233	0.03	0.05	0.12	0.09	0.12	0.08
6—10	68	45	676	433	744	478	0.09	0.09	0.34	0.23	0.27	0.20
11—20	159	177	1,575	846	1,734	1,023	0.36	0.18	0.52	0.50	0.50	0.38
21—50	581	753	4,423	2,306	5,004	3,059	0.30	0.45	1.04	0.69	0.80	0.61
51—100	1,630	746	5,395	1,986	7,025	2,732	0.63	0.50	1.36	1.27	1.07	0.90
101—200	1,768	1,843	6,187	2,491	7,955	4,334	1.23	0.72	2.48	2.06	2.00	1.15
201—500	4,078	1,786	6,777	2,872	10,855	4,658	1.03	0.83	3.59	2.31	1.86	1.37
501—1,000	899	781	1,087	—	1,986	781	0.65	0.55	4.18	—	1.21	0.55
1,001—∞	5,513	3,605	—	—	5,513	3,605	0.71	0.46	—	—	0.71	0.46
Summa	14,702	9,767	26,488	11,136	41,190	20,903	0.72	0.50	1.26	0.84	0.99	0.64

Tabellen ger vid handen, att arbetslöshetens tryck inom kommuner, som rapportera ett ringa antal arbetslösa, är förhållandevis litet. En arbetslöshet motsvarande 0.08 % av hela folkmängden — enligt ovan återgivna uppgifter för september 1936 i kommuner med en arbetslöshet av högst 5 arbetslösa — torde knappast bereda kommunerna några större svårigheter. Det högsta arbetslöshetstrycket i medeltal för olika kommunslag utgjorde under september 1935 2.00 % och förefanns då i storleksgrupp 101—200; 1936 förekom det i grupp 201—500 och uttrycktes av procenttalet 1.37.

Dessa uppgifter avse samtliga slag av kommuner. Jämföras siffrorna beträffande landsbygd och städer, visar det sig, att det relativa antalet hjälpsökande å landsbygden såväl genomsnittligt som för varje särskild storleksgrupp även under 1936 i allmänhet varit större än i städerna. För landsbygden enbart föreligger under 1936 det högsta arbetslöshetstrycket i kommungruppen 201—500 arbetslösa, dit en förskjutning ägt rum från kommungruppen 501—1,000. För städernas vidkommande har förskjutningen skett från grupp 101—200 likaledes till grupp 201—500.

Landsbygdens andel i hela antalet hjälpsökande arbetslösa stegrades oavbrutet för vart år, som krisen på arbetsmarknaden skärptes, men begynte avtaga från och med år 1934, vilket belyses av *tab. 11*, vari antalet hjälpsökande arbetslösa på landsbygden under de senaste åren satts i procent av

Tab. 11. Antalet hjälpsökande arbetslösa å landsbygden i procent av hela antalet rapporterade arbetslösa åren 1934—1936.

M å n a d	1934	1935	1936
Januari	60.9	60.9	59.8
April	64.7	64.0	58.4
Juli	65.8	65.7	54.7
Oktober	66.9	64.6	51.0
Årsmedeltal	64.0	63.3	57.2

totalantalet hjälpsökande. För vinnande av överskådlighet har endast den första månaden i varje kvartal medtagits; årsmedeltalen äro emellertid beräknade med hänsyn till rapportersiffrorna för årets samtliga månader.

Utvecklingen synes även på detta område erbjuda vissa likheter med den, som tidigare försiggått under perioder av vikande arbetslöshet. Tendensen har under innevarande år blivit allt tydligare markerad. Utjämnningen mellan städernas och landskommunernas andel i den totala arbetslösheten hade i oktober nått därhän, att klientelet fördelade sig med i det närmaste hälften på varje.

Den även tidigare gjorda iakttagelsen, att fördelningen av de arbetslösa med hänsyn till deras försörjningsplikt förskjutes i riktning mot större övervikt för de försörjningspliktiga, allteftersom konjunkturläget förbättras, har jämväl bekräftat sig under nuvarande gynnsamma ekonomiska situation. Familjeförsörjarna, som i september 1935 utgjorde 57.8 % av alla rapporterade arbetslösa, omfattade sålunda vid samma tidpunkt i år 64.1 %. Förklaringen ligger sannolikt däri, att de gifta merendels utgöras av äldre per-

Tab. 12. Arbetslöshetens geografiska utbredning, uttryckt i antal hjälpsökande arbetslösa per 1,000 invånare inom olika län, kvartalsvis åren 1934—1936.

L ä n	31/1			30/4			31/7			31/10		
	1934	1935	1936	1934	1935	1936	1934	1935	1936	1934	1935	1936
Stockholms stad	30	16	10	28	12	9	15	6	4	13	6	5
Stockholms	27	14	8	20	10	6	11	5	2	12	6	3
Uppsala	23	11	8	17	9	4	9	5	2	9	6	2
Södermanlands	19	7	3	12	4	2	6	1	1	7	2	1
Östergötlands	21	8	5	14	5	3	7	2	1	7	3	2
Jönköpings	13	7	5	10	5	3	7	4	2	7	4	2
Kronobergs	19	11	6	16	7	4	10	4	2	9	4	2
Kalmar	25	14	8	18	10	5	14	6	3	13	8	3
Gotlands	19	6	4	8	3	2	2	0	1	3	1	2
Blekinge	47	32	20	39	24	13	28	18	7	28	18	8
Kristianstads	17	9	4	10	4	2	5	1	0	5	1	0
Malmöhus	30	15	9	19	8	6	10	5	4	9	5	4
Hallands	16	9	6	11	6	4	7	4	3	7	4	3
Göteborgs stad	40	24	15	32	20	12	22	9	6	19	10	7
Göteborgs och Bohus län i övrigt	45	29	23	40	23	17	28	22	12	27	23	12
Älvsborgs	14	8	4	10	5	3	6	3	1	7	3	2
Skaraborgs	13	7	4	8	5	2	5	2	1	6	3	1
Värmlands	29	18	10	31	18	10	19	10	4	23	12	4
Örebro	28	14	7	22	10	6	13	6	2	14	6	3
Västmanlands	25	9	3	17	5	2	8	2	0	8	2	0
Kopparbergs	32	17	10	33	15	7	19	9	3	19	8	3
Gävleborgs	29	19	13	36	21	11	19	10	4	19	11	4
Västernorrlands	56	32	28	58	32	27	32	18	11	31	21	12
Jämtlands	15	8	5	27	11	4	18	7	1	15	6	1
Västerbottens	25	13	8	24	12	6	13	6	2	15	7	3
Norrbottnens	43	22	21	37	22	18	22	11	7	24	13	10
Hela riket	28	15	10	24	12	7	14	7	3	14	8	4
Städer	32	17	11	25	13	9	14	7	5	13	8	6
Landsbygd	25	14	9	23	12	7	14	7	3	14	7	3

soner än de icke-gifta och att de senare ha lättare att kunna genom förflyttning till annan ort skaffa sig arbete och utkomst. Kommissionen får anledning att närmare beröra detta spörsmål i den redogörelse för senaste klientelundersökning, som längre fram kommer att separat avgivas.

Arbetslöshetens omfattning inom landets olika delar belyses av tab. 12, där antalet hjälpsökande arbetslösa vid vissa tidpunkter under åren 1934—1936 satts i relation till folkmängden.

Framhållas må till att börja med att arbetslösheten under året successivt gått tillbaka inom alla län. Medan den i januari 1934 motsvarade 2.8 % av landets befolkning (28 arbetslösa per 1,000 invånare), hava arbetslöshetssiffrorna sedan dess gått ned, så att de i januari 1935 utgjorde 1.5 % och i januari 1936 1.0 % av den totala befolkningssiffran. I oktober detta år var arbetslöshetssiffran endast 0.4 %.

Den relativt största arbetslösheten har hösten 1936 varit till finnas i Västernorrlands, Göteborgs och Bohus län (utom Göteborgs stad), Norrbottens

och Blekinge län samt Göteborgs stad. Särskilt inom Kristianstads, Västmanlands, Södermanlands, Skaraborgs och Jämtlands län har arbetslösheten numera så obetydliga dimensioner, att något egentligt hjälpproblem icke längre kan anses föreligga därstädes.

Den största arbetslöshetssiffran i landet kunde vid oktober månads utgång noteras för Västernorrlands län med 3,477 rapporterade hjälpsökande, den lägsta för Västmanlands län med 54.

Emellertid hade situationen ljusnat jämväl för de län, vilka alltifrån depressionens begynnelse varit tyngst drabbade av arbetslöshet. Från januari 1936 till oktober i år ha arbetslöshetssiffrorna sålunda sjunkit med nära $\frac{2}{3}$ i Blekinge och $\frac{1}{2}$ i Göteborgs och Bohus län (undantagandes Göteborgs stad) och med mer än $\frac{1}{2}$ i Västernorrlands län.

I landets tre största städer, Stockholm, Göteborg och Malmö, uppgick antalet arbetslösa den 31 oktober 1935 till sammanlagt 7,173, motsvarande 0.8 % av befolkningen i dessa städer. Vid samma tidpunkt 1936 voro siffrorna 5,263 resp. 0.6. I återstående delar av landet utgjorde totalantalet arbetslösa den 31 oktober 1936 19,449. Av detta antal belöpte sig på Blekinge och Göteborgs och Bohus län (utom Göteborgs stad) samt Värmlands, Gävleborgs, Västernorrlands och Norrbottens län sammanlagt 11,651 arbetslösa mot 22,623 den 31 oktober 1935. Ehuru på detta område inrymmas endast c:a 26 % av den del av befolkningen, som icke bor i rikets tre största städer, voro likväl 47.1 % av samtliga i oktober 1936 hjälpsökande arbetslösa hemmahörande i dessa län. Motsvarande siffra ett år tidigare var emellertid ännu högre eller 56.7 %.

I fjolårets underdåniga framställning rörande medelsbehovet för kommissionens verksamhet lämnades en del preliminära uppgifter om resultatet av den utredning, som verkstälts angående vissa personliga förhållanden med avseende på det hos arbetslöshetskommittéerna anmälda klientelet den 31 juli 1935. En samlad redogörelse för nämnda arbetslöshetsutredning har sedermera utgivits av trycket och blivit till Kungl. Maj:t avlämnad den 28 februari 1936. Anledning saknas därför att här beröra utredningens resultat i annan mån, än dessa äro av omedelbar betydelse för den redogörelse, kommissionen i sina budgetframställningar under de senare åren alltid brukat lämna beträffande klientelet's ålders- och yrkesförhållanden. Dessa uppgifter bliva denna gång av så mycket större värde och intresse, som de kunna direkt kombineras med motsvarande uppgifter för läget den 31 juli 1936. Möjlighet härtill föreligger nämligen, sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 12 juni d. å. uppdragit åt kommissionen att i huvudsaklig överensstämmelse med en av kommissionen utarbetad plan verkställa en ny undersökning av arbetslöshetsklientelet den 31 juli 1936, för vilken, såsom redan förut å sid. 13 antytts, en särskild redogörelse kommer att utgivas av trycket. Då kommissionen redan i det föregående i samband med redogörelsen för arbetsmarknadens allmänna utveckling haft anledning att något uppmärksamma såväl den nya klientelundersökningens preliminära siffror i fråga om de arbetslösas yrkesfördelning den 31 juli i år som också de uppgifter härom för

Tab. 13. De hjälpsökande arbetslösas fördelning på åldersgrupper.

31/10 1934 samt 31/7 1935 och 31/7 1936. Procenttal.

Ålder	Städer			Landsbygd			Hela riket		
	31/10	31/7	31/7	31/10	31/7	31/7	31/10	31/7	31/7
	1934	1935	1936	1934	1935	1936	1934	1935	1936
16—17	1.0	0.2	0.1	2.4	1.3	1.4	1.9	0.9	0.8
18—20	4.9	3.6	2.0	10.1	9.0	6.9	8.4	7.1	4.6
21—25	16.7	12.3	10.0	22.5	19.3	17.7	20.6	16.9	14.1
26—30	15.9	15.0	13.4	17.5	17.6	16.9	17.0	16.7	15.3
31—40	24.6	26.1	25.1	21.8	22.7	23.7	22.7	24.0	24.4
41—50	17.8	19.3	21.4	13.3	14.2	14.7	14.8	15.9	17.8
51—60	13.4	16.3	19.5	9.1	11.3	13.0	10.5	13.1	16.0
61— ω	5.7	7.2	8.5	3.3	4.6	5.7	4.1	5.4	7.0
Summa	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Därav 16—25 år . . .	22.6	16.1	12.1	35.0	29.6	26.0	30.9	24.9	19.5
Totalantal hjälpsökande arbetslösa enligt månadsrapporterna .	28,062	14,610	9,749	56,749	27,972	11,761	84,811	42,582	21,510

läget den 31 sistlidne oktober, som stått att hämta ur arbetslöshetskommittéernas månadsrapporter, torde kommissionen fördenskull i det följande kunna begränsa sig till frågan om arbetslöshetsklienteletets ålderssammansättning.

Jämförelsen mellan åren 1935 och 1936 underlättas, såsom redan betonats, därav att undersökningarna dessa bägge år anknyta till samma tidpunkt (31 juli). Undersökningsresultaten återfinnas i ovanstående *tab. 13*, där även siffror lagts in för den 31 okt. 1934.

Den nedgång i arbetslösheten, som fortgått de senaste åren, har även under 1936 i hög grad kommit de yngre åldersklasserna till godo. En bidragande omständighet härvidlag utgör helt visst tillkomsten på senare tid av ett flertal yrkesskolor, i vilka åtskilliga ungdomar vunnit placering. Från att i november 1933 ha utgjort 50.8 % av alla oförvällat arbetslösa representerade de hjälpsökande i åldern 16—30 år i juli 1936 endast 34.8 % av totalantalet rapporterade arbetslösa. Även om jämförelsen inskränkes till tiden 1935—1936, är tillbakagången inom sagda åldersgrupper avsevärd (från 41.6 % till 34.8 %). Gynnsammast har utvecklingen under 1936 gestaltat sig för ungdomarna i åldern 16—25 år. Arbetslösheten har däremot icke givit lika starkt vika för de arbetslösa inom ålderskategorien 26—30 år.

Utvecklingen under 1936 markerar följaktligen ännu tydligare än förut benägenheten hos den arbetslöshet, som ännu i uppåtgående tider dröjer sig kvar, att långsammast släppa taget i fråga om dem, vilka tillhöra de medelålders och äldre ålderskategorierna. Övriga högre åldersgrupper inrymma i år större andelar av klientelet än 1935 och åren dessförinnan. Medan exempelvis de arbetslösa över 50 år under 1935 utgjorde 18.5 % av totalantalet, har siffran 1936 stigit till 23 %. År 1933 var den endast 13.2 %.

Utvecklingen har dock icke förlupit likformigt i städerna och på lands-

Tab. 14. Ungdomsarbetslöshetens omfattning i relation till hela antalet hjälpsökande arbetslösa. Juni 1934—oktober 1936.

År och månad	Städer			Landsbygd			Hela riket		
	Hela antalet hjälp- sökande	Därav i åldern 16—21 år	I % av hela antalet	Hela antalet hjälp- sökande	Därav i åldern 16—21 år	I % av hela antalet	Hela antalet hjälp- sökande	Därav i åldern 16—21 år	I % av hela antalet
1934									
Juni . . .	35,068	2,915	8.3	64,560	10,123	15.7	99,628	13,038	13.1
Juli . . .	29,534	2,233	7.6	56,719	8,219	14.5	86,253	10,452	12.1
Augusti . .	27,513	2,086	7.6	55,529	7,794	14.0	83,042	9,880	11.9
September .	25,189	1,729	6.9	53,729	7,287	13.6	78,918	9,016	11.4
Oktober . .	28,062	2,506	8.9	56,749	9,144	16.1	84,811	11,650	13.7
November .	31,960	2,595	8.1	60,056	8,493	14.1	92,016	11,088	12.1
December .	33,062	2,398	7.3	59,819	8,015	13.4	92,881	10,413	11.2
1935									
Januari . .	36,515	2,972	8.1	56,904	8,097	14.2	93,419	11,069	11.8
Februari . .	36,267	2,961	8.2	53,571	7,642	14.3	89,838	10,603	11.8
Mars . . .	32,748	2,661	8.1	50,840	7,432	14.6	83,588	10,093	12.1
April . . .	27,049	2,006	7.4	48,073	6,721	14.0	75,122	8,727	11.6
Maj . . .	20,483	1,386	6.8	40,694	5,565	13.7	61,177	6,951	11.4
Juni . . .	16,651	998	6.0	34,506	4,491	13.0	51,157	5,489	10.7
Juli . . .	14,610	816	5.6	27,972	3,390	12.1	42,582	4,206	9.9
Augusti . .	14,514	786	5.4	27,209	3,291	12.1	41,723	4,077	9.8
September .	14,702	778	5.3	26,488	3,034	11.5	41,190	3,812	9.3
Oktober . .	16,670	1,051	6.3	30,375	3,939	13.0	47,045	4,990	10.6
November .	19,687	1,266	6.4	34,480	4,787	13.9	54,167	6,053	11.2
December .	21,421	1,379	6.4	36,544	4,756	13.0	57,965	6,135	10.6
1936									
Januari . .	24,671	1,549	6.3	36,729	4,822	13.1	61,400	6,371	10.4
Februari . .	25,139	1,736	6.9	32,988	4,308	13.1	58,127	6,044	10.4
Mars . . .	23,707	1,532	6.5	29,455	3,703	12.6	53,162	5,235	9.8
April . . .	19,419	1,192	6.1	27,209	3,385	12.4	46,628	4,577	9.8
Maj . . .	14,412	725	5.0	20,159	2,517	12.5	34,571	3,242	9.4
Juni . . .	11,263	519	4.6	14,600	1,727	11.8	25,863	2,246	8.7
Juli . . .	9,749	385	3.9	11,761	1,287	10.9	21,510	1,672	7.8
Augusti . .	9,666	367	3.8	11,117	1,240	11.2	20,783	1,607	7.7
September .	9,767	352	3.6	11,136	1,223	11.0	20,903	1,575	7.5
Oktober . .	12,121	511	4.2	12,591	1,564	12.4	24,712	2,075	8.4

bygden. Arbetslösheten bland de yngre åldersgrupperna har 1936 liksom föregående år varit större på landet än i städerna, medan dessa senare haft att uppvisa större kontingenter äldre arbetslösa än landskommunerna. Denna utvecklingstendens har ytterligare accentuerats under 1936, då — den 31 juli — antalet hjälpsökande över 50 år utgjorde 18.7 % på landsbygden mot 28 % i städerna. Motsvarande siffror år 1935 voro 15.9 % resp. 23.5 %.

Den speciella ungdomsarbetslösheten, d. v. s. den, som har avseende på klientelet i åldersavsnittet 16—21 år, belyses närmare i tab. 14.

Tab. 15. Rapporterade hjälpsökande icke hemortsberättigade arbetslösa, som uppehållit sig minst nio månader i vistelsekommunen och därstädes innehaft anställning av mera stadigvarande beskaffenhet vid vissa tidpunkter åren 1934—1936.

L ä n	1 9 3 4		1 9 3 5				1 9 3 6			
	juli	okt.	jan.	april	juli	okt.	jan.	april	juli	okt.
Stockholms stad	98	183	260	199	77	81	142	123	71	64
Stockholms	75	71	88	44	12	18	24	17	6	10
Uppsala	9	14	46	34	8	9	20	6	1	4
Södermanlands	10	13	36	10	3	7	6	3	1	2
Östergötlands	21	22	30	15	4	9	16	—	1	—
Jönköpings	7	6	12	6	4	2	2	2	—	1
Kronobergs	12	6	10	8	7	6	11	6	3	2
Kalmar	14	12	28	11	5	3	5	2	—	—
Gotlands	2	2	7	2	—	3	—	—	—	—
Blekinge	15	14	40	15	8	20	16	10	5	7
Kristianstads	13	12	17	8	2	2	5	3	—	—
Malmöhus	39	35	60	22	10	16	21	22	13	15
Hallands	3	—	2	1	5	9	8	2	—	6
Göteborgs stad	13	63	144	16	9	18	32	15	3	5
Göteborgs o. Bohus län i övrigt	41	31	32	31	25	33	35	27	21	19
Älvsborgs	7	14	13	7	1	—	5	1	—	—
Skaraborgs	20	13	16	9	—	1	4	—	—	—
Värmlands	22	33	43	32	18	15	19	14	6	9
Örebro	28	26	33	19	14	8	22	8	3	8
Västmanlands	18	19	26	7	3	5	6	3	—	—
Kopparbergs	44	35	32	25	20	19	30	14	1	2
Gävleborgs	25	22	34	34	17	15	12	7	2	1
Västernorrlands	72	36	35	27	17	18	32	34	24	19
Jämtlands	12	4	3	5	7	3	3	5	3	2
Västerbottens	16	19	13	14	13	21	27	31	14	8
Norrbottnens	8	5	3	1	2	3	6	4	7	2
Hela riket	644	710	1,063	602	291	344	509	359	185	188

Redan i de kommentarer, som meddelats i samband med den mera utförliga redogörelsen för de arbetslösas åldersfördelning, framhölls, att arbetslösheten bland ungdomen gått starkt tillbaka. Sakförhållandet framträder än klarare i belysning av att antalet hjälpsökande arbetslösa i dessa ålderklasser i november 1933 utgjorde 29,300, i juni 1934 13,000, i september 1935 3,800 och i september 1936 1,575. Ungdomsarbetslösheten i vårt land har sålunda reducerats så kraftigt, att den numera endast utgör några få procent av siffran för tre år sedan. Bottenläget nåddes i september detta år med ovan angivet antal hjälpsökande ungdomar. En förhållandevis betydlig stegring har emellertid kommit till synes i oktober månads rapportssiffror, då antalet utgjorde 2,075. Samma förhållande kunde iakttagas såväl 1934 som under fjolåret, vadan man här i huvudsak torde ha att göra med en säsongföreteelse av dessutom ungefär likartad styrkegrad (stegringen från september till oktober har under alla tre åren utgjort omkring 30 %).

Arbetslösheten bland kvinnorna har under år 1936 nedgått i ungefär samma tempo som för männen. Medan 198 kvinnor voro rapporterade arbetslösa i januari 1936, hade antalet i oktober sjunkit till 86.

Jämlikt beslut av statsmakterna gälla från den 1 juli 1934 vissa särskilda bestämmelser rörande icke hemortsberättigade hjälpsökande.

Av *tab. 15* framgår, att i hela landet antalet hjälpsökande dylika arbetslösa är anmärkningsvärt litet. Huvudparten förekommer i de större städerna. I åtta län funnos inga dylika arbetslösa anmälda sistlidne sommar; i oktoberrapporten befanns motsvarande förhållande föreligga inom sju län. En bidragande orsak till den anmärkningsvärt ringa anmälningsfrekvensen torde vara, att många arbetslöshetskommittéer hänvisa dessa arbetslösa till fattigvården, ävensom att den icke hemortsberättigade arbetslöse, med kännedom om de tidigare svårigheterna att komma i åtnjutande av arbetslöshetshjälp, mången gång direkt anhåller om fattigvård utan att dessförinnan efterhöra möjligheterna till erhållande av arbetslöshetshjälp. Men givet är, att den allmänt förbättrade ekonomiska situationen i främsta rummet åstadkommit det gynnsamma läget.

II. Översikt över hjälpverksamheten under år 1936.

1. *Arbetslinjen.*

a. *Statliga reservarbeten.*

Under år 1935 kontraherade kommissionen statliga reservarbeten för en summa av 28.8 milj. kronor, varav ersättningarna från uppdragsgivarna utgjorde 3.8 milj. kronor. Med hänsyn till den fortsatta förbättringen av arbetslöshetsläget har kommissionen under innevarande år inskränkt anskaffningen av nya arbetsobjekt. Kommissionen har jämväl varit angelägen om att i görligaste mån fördela arbetsstyrkan å redan åtagna arbeten på sådant sätt, att största möjliga antal arbetsföretag kunnat avslutas och överlämnas till vederbörande uppdragsgivare. Under månaderna januari—oktober innevarande år ha sålunda arbeten för 4.4 milj. kronor anskaffats, 20 nya arbetsföretag startats och 110 färdigstälts, medan under år 1935 antalet nystartade företag uppgick till 96 och antalet färdigställda företag var 87. Nyanskaffningen belyses närmare av *tab. 16*.

I *tab. 17* meddelas uppgifter rörande fördelningen länsvis i fråga om de under tiden november 1934—oktober 1936 åtagna arbetena.

Det har vid anskaffandet av arbetsobjekt enligt sakens natur icke alltid varit möjligt att i den omfattning, som skulle ha kunnat vara önskvärd, för-

Tab. 16. Kostnaderna för resp. månader under tiden januari 1934—oktober 1936 kontraherade eller i annan ordning till utförande antagna statliga reservarbeten.

M å n a d	Kontraktssummor kronor			Ersättningar från uppdrags- givare kronor		
	1934	1935	1936	1934	1935	1936
Januari	7,655,229	5,594,270	1,980,811	1,011,053	1,837,641 ¹	228,189
Februari	11,120,418	3,727,368	709,550	1,106,282	482,344	81,375
Mars	2,987,044	2,240,740	288,600	314,360	296,466	55,110
April	3,517,850	415,001	243,100	399,840	52,383	24,475
Maj	2,399,953	1,030,875	22,870	252,867	141,637	2,600
Juni	7,390,838	511,000	98,260	562,495	25,395	21,311
Juli	2,285,995	4,253,370 ²	35,750	229,923	40,687	4,950
Augusti	3,195,250	475,845	13,950	468,244	40,567	2,093
September	1,713,310	1,593,710	40,700	217,303	159,216	3,140
Oktober	2,668,328	4,013,400	982,310	275,323	228,440	9,931
November	1,741,697	2,198,090		234,518	209,381	
December	2,715,665	2,992,205		313,544	285,976	
Summa	49,391,507	28,845,874	4,415,901³	5,385,752	3,800,133	433,174³

Tab. 17. Kostnaderna för under perioden november 1934—oktober 1936 kontraherade eller i annan ordning till utförande antagna statliga reservarbeten, fördelade länsvis.

L ä n	November 1934—oktober 1935		November 1935—oktober 1936	
	Kontraktssummor kronor	Ersättningar från uppdragsgivare kronor	Kontraktssummor kronor	Ersättningar från uppdragsgivare kronor
Stockholms stad	—	—	—	—
Stockholms	1,836,385	223,403	590,600	61,860
Uppsala	—	—	—	—
Södermanlands	1,488,400	159,310	13,950	2,093
Östergötlands	—	—	207,000	—
Jönköpings	2,192,700	1,304,725 ⁴	13,000	1,300
Kronobergs	945,000	78,870	117,000	5,000
Kalmar	344,015	37,228	387,450	56,910
Gotlands	—	—	—	—
Blekinge	2,931,800	213,490	1,452,000	104,900
Kristianstads	74,410	5,715	708,035	106,010
Malmöhus	461,600	74,510	388,300	63,425
Hallands	236,600	59,150	—	—
Göteborgs stad	—	—	—	—
Göteborgs och Bohus län i övrigt	6,029,300	115,295	562,900	34,270
Älvsborgs	551,630	82,915	577,676	46,351
Skaraborgs	7,800	1,170	14,960	8,606
Värmlands	2,067,500	273,390	—	—
Örebro	969,042	121,991	204,800	26,515
Västmanlands	559,120	85,810	510,700	63,405
Kopparbergs	2,061,461	279,674	422,300	45,790
Gävleborgs	1,443,850	227,575	64,680	12,936
Västernorrlands	2,047,200	371,535	1,674,550	225,585
Jämtlands	776,100	70,040	165,500	8,275
Västerbottens	257,707	866	660,820	42,620
Norbottens	1,031,250	66,175	669,975	62,680
Summa	28,312,870	3,852,837	9,406,196	978,531

¹ Därav 1,227,000 kronor i form av aktier i Borås—Ulricehamns järnvägsaktiebolag.

² Här i ingår arbetet »Malö strömmar» med 3,846,000 kronor.

³ Summa januari—oktober.

⁴ Därav 1,227,000 kronor i form av aktier i Borås—Ulricehamns järnvägsaktiebolag.

Tab. 18. Antal arbetslösa sysselsatta vid statliga reservarbeten (enligt månadsrapporterna). November 1934—oktober 1936.

Å r o c h m å n a d	H ä n v i s a d e f r å n					
	s t ä d e r		l a n d s b y g d		h e l a r i k e t	
	antal	%	antal	%	antal	%
1934						
November	5,463	27.3	14,582	72.7	20,045	100.0
December	5,002	27.2	13,399	72.8	18,401	100.0
1935						
Januari	5,173	27.0	14,017	73.0	19,190	100.0
Februari	4,956	25.8	14,276	74.2	19,232	100.0
Mars	5,103	26.3	14,289	73.7	19,392	100.0
April	5,111	29.5	12,234	70.5	17,345	100.0
Maj	6,141	32.5	12,737	67.5	18,878	100.0
Juni	7,054	34.6	13,344	65.4	20,398	100.0
Juli	6,072	33.3	12,143	66.7	18,215	100.0
Augusti	5,367	33.0	10,921	67.0	16,288	100.0
September	4,694	32.7	9,662	67.3	14,356	100.0
Oktober	4,240	31.8	9,086	68.2	13,320	100.0
November	4,147	31.5	9,034	68.5	13,181	100.0
December	3,102	27.2	8,287	72.8	11,389	100.0
1936						
Januari	3,138	27.7	8,210	72.3	11,348	100.0
Februari	2,825	25.5	8,263	74.5	11,088	100.0
Mars	2,538	25.0	7,633	75.0	10,171	100.0
April	2,382	26.1	6,758	73.9	9,140	100.0
Maj	3,771	35.6	6,807	64.4	10,578	100.0
Juni	3,910	37.4	6,543	62.6	10,453	100.0
Juli	3,610	38.8	5,689	61.2	9,299	100.0
Augusti	3,244	39.6	4,940	60.4	8,184	100.0
September	3,098	41.4	4,381	58.6	7,479	100.0
Oktober	2,973	42.5	4,028	57.5	7,001	100.0

lägga de statliga reservarbetena till de delar av landet, inom vilka arbetslösheten varit särskilt omfattande. Inom Göteborgs och Bohus län fullföljes, på grund av Kungl. Maj:ts uppdrag, ett större arbete, upprensning av Malö strömmar, kostnadsberäknat till 3.85 milj. kronor.

Enligt verkställd beräkning per den 31 oktober 1936 uppgick kostnaden för färdigställande av icke utförda delar av de statliga reservarbetena till ett belopp av ungefär 41 milj. kronor. Motsvarande siffra föregående år vid samma tidpunkt utgjorde c:a 69 milj. kronor.

Vid de statliga reservarbetena sysselsattes i oktober 1935 13,320 arbetslösa (specialarbetare ej medräknade). I samband med vinterns inträde minskades arbetsstyrkan något, och denna minskning har därefter — fränsett en mindre ökning under maj och juni 1936 — fortsatt. Antalet sysselsatta vid utgången av oktober månad detta år utgjorde 7,001.

Sysselsättningssiffrorna med avseende på de statliga reservarbetena under tiden november 1934—oktober 1936 framgå av tab. 18.

Tab. 19. Statliga reservarbetare (enligt arbetsplatsernas styrkebesked), fördelade med hänsyn till arbetsplatsens belägenhet i förhållande till hänvisningslän. ⁸⁰/₁₀₀ 1936.¹

L ä n	Total- antalet från länet hän- visade	Därav sysselsatta vid arbetsplats inom länet		Dagkolonister		
		Antal	i % av total- antalet	Antal	i % av	
					å arb. pl. i länet sys- selsatta	hela antalet
Stockholms stad	810	—	—	92 ¹	—	—
Stockholms	171	166	97.1	93	56.0	54.4
Uppsala	6	—	—	—	—	—
Södermanlands	2	2	100.0	—	—	—
Östergötlands	120	48	40.0	—	—	—
Jönköpings	67	67	100.0	52	77.6	77.6
Kronobergs	33	31	93.9	15	48.4	45.5
Kalmar	109	102	93.6	52	51.0	47.7
Gotlands	—	—	—	—	—	—
Blekinge	421	374	88.8	231	61.8	54.9
Kristianstads	9	9	100.0	2	22.2	22.2
Malmöhus	526	253	48.1	148	58.5	28.1
Hallands	25	15	60.0	—	—	—
Göteborgs stad	603	146	24.2	{ 77 97 ²	52.7	12.8
Göteborgs och Bohus län i övrigt	1,177	878	74.6	395	45.0	33.6
Älvsborgs	50	36	72.0	—	—	—
Skaraborgs	59	30	50.8	—	—	—
Värmlands	245	221	90.2	56	25.3	22.9
Örebro	145	120	82.8	47	39.2	32.4
Västmanlands	8	6	75.0	—	—	—
Kopparbergs	236	210	89.0	72	34.3	30.5
Gävleborgs	393	286	72.8	148	51.7	37.7
Västernorrlands	1,079	662	61.4	145	21.9	13.4
Jämtlands	21	1	4.8	—	—	—
Västerbottens	118	114	96.6	60	52.6	50.8
Norrbottens	699	367	52.5	56	15.3	8.0
Summa	7,132	4,144	58.1	1,888	44.4	25.8

En jämförelse mellan denna tabell och tab. 45, vari längre fram redovisas samtliga hjälpformer, ådagalägger, att de statliga reservarbetena under året kommit att intaga en allt mer dominerande ställning bland hjälpformerna. Bedrivandet av statliga reservarbeten i den omfattning, som skett innevarande år, har syftat till att möjliggöra en fortsatt minskning av konstantunderstödsverksamheten. På grund härav ha platser vid dessa arbeten kommit att i stor utsträckning även tilldelas städerna. Medan vid slutet av januari 1936 antalet reservarbetare från städerna uppgick till 3,138 (27.7 %) och från landsbygden till 8,210 (72.3 %), utgjorde motsvarande siffror den sista oktober för städernas vidkommande 2,973 (42.5 %) och för landsbygden 4,028 (57.5 %). Antalet från landsbygden hänvisade har sålunda i likhet med under fjolåret gått betydligt tillbaka.

¹ På arbetsplatser inom Stockholms län.

² På arbetsplats inom Älvsborgs län.

Tab. 20. Antalet från olika län vid statliga reservarbeten sysselsatta (enligt månadsrapporterna) vid vissa tidpunkter åren 1935—1936.

L ä n	1 9 3 5						1 9 3 6					
	31/1	30/4	31/7	31/10			31/1	30/4	31/7	31/10		
				hela an- talet	därav					hela an- talet	därav	
					städer	lands- bygd					städer	lands- bygd
Stockholms stad	944	1,030	1,568	1,074	1,074	—	422	289	1,054	920	920	—
Stockholms . . .	1,088	1,046	549	395	74	321	427	399	220	166	29	137
Uppsala	142	151	114	88	15	73	102	30	12	6	—	6
Södermanlands . .	160	132	38	13	10	3	23	19	3	2	1	1
Östergötlands . .	521	484	337	230	213	17	156	129	164	132	132	—
Jönköpings	320	275	182	105	70	35	132	111	50	89	66	23
Kronobergs	538	373	212	109	6	103	125	132	45	31	1	30
Kalmar	812	648	423	340	136	204	434	257	96	126	90	36
Gotlands	7	12	—	2	2	—	2	5	—	—	—	—
Blekinge	1,734	1,470	1,252	1,172	163	1,009	1,255	1,030	511	415	110	305
Kristianstads . . .	393	239	148	71	15	56	95	71	13	6	—	6
Malmöhus	1,392	1,314	1,246	124	704	120	728	479	627	549	502	47
Hallands	184	167	123	89	45	44	78	55	28	26	16	10
Göteborgs stad . .	573	560	1,038	697	697	—	412	268	747	516	516	—
Göteborgs o. Bo- hus län i övrigt	2,254	2,246	2,515	2,377	186	2,191	1,898	1,715	1,349	1,153	180	973
Älvsborgs	378	328	216	119	93	26	113	88	65	50	44	6
Skaraborgs	182	135	78	60	33	27	108	99	83	56	46	10
Värmlands	957	1,206	1,130	829	83	746	719	471	353	239	13	226
Örebro	894	843	753	521	86	435	449	400	231	139	31	108
Västmanlands . . .	255	248	200	100	43	57	129	52	14	7	7	—
Kopparbergs . . .	1,213	870	887	630	19	611	539	458	354	229	—	229
Gävleborgs	944	860	1,273	782	336	446	575	395	532	283	199	84
Västernorrlands . .	1,099	994	1,908	1,290	56	1,234	1,066	1,085	1,561	968	23	945
Jämtlands	197	185	221	129	9	120	98	68	24	9	3	6
Västerbottens . . .	471	272	311	222	8	214	190	158	149	118	—	118
Norrbottnens . . .	1,538	1,257	1,493	1,052	64	988	1,013	877	1,014	766	44	722
Hela riket	19,190	17,345	18,215	13,320	4,240	9,080	11,348	9,140	9,299	7,001	2,973	4,028
<i>Därav familje- försörjare . . .</i>	<i>8,190</i>	<i>7,337</i>	<i>8,523</i>	<i>6,454</i>	<i>2,028</i>	<i>4,426</i>	<i>5,240</i>	<i>4,441</i>	<i>4,940</i>	<i>3,681</i>	<i>1,512</i>	<i>2,169</i>

I samband med redogörelsen för hjälpverksamhetens kostnader under innevarande budgetår återkommer kommissionen längre fram, sid. 94—95, till spørsmålet om förhållandet mellan den beräknade och den faktiska arbetsstyrkans storlek vid de statliga reservarbetena.

Såsom redan nämnts har kommissionen sökt att i möjligaste mån förlägga de statliga reservarbetena med hänsyn till förekomsten av arbetslöshet. Det har härigenom varit möjligt att vid dessa arbeten i förhållandevis stor utsträckning bereda sysselsättning åt arbetslösa i närheten av hemorten.

Antalet dagkolonister utgjorde enligt uppgifterna per den 30 september 1936 25.8 % av samtliga i de statliga reservarbetena sysselsatta (motsvarande uppgift för 1935 var 28.8 %). Enligt vad tab. 19 ådagalägger har det varit möjligt att bereda i genomsnitt 58 % (1935 65 %) av de statliga reserv-

arbetarna arbete inom hänvisningslänet. Den i år konstaterade nedgången, som f. ö. varit av måttlig omfattning, beror i huvudsak på den företagna inknappningen av arbetenas volym.

I tab. 19 lämnade uppgifter angående antalet statliga reservarbetare grunda sig på arbetsplatsernas styrkebesked till kommissionen. Då dessa avse ställningen vid varje veckas slut — sålunda endast i undantagsfall den sista dagen i månaden — och då kommittéerna erhålla kännedom om reservarbetares avgång först någon tid efter det att densamma ägt rum, kunna uppgifterna i kommittéernas månadsrapporter något avvika från styrkebeskedens.

Fördelningen av de statliga reservarbetarna med hänsyn till det län, varifrån hänvisning skett, framgår av tab. 20.

Antalet reservarbetare från de olika länen har förhållandevis jämnt varierat med den totala arbetsstyrkans växlingar. Undantag härifrån förefinnas dock på grund av att arbetslöshetens omfattning icke förändrat sig likformigt i landets skilda delar.

Tab. 21. Statliga reservarbetares fördelning på åldersgrupper
31/7 1935 och 31/7 1936.

Å l d e r	A n t a l		P r o c e n t	
	31/7 1935	31/7 1936	31/7 1935	31/7 1936
18—20	1,054	348	6.2	3.9
21—25	3,577	1,634	20.9	18.4
26—30	3,415	1,640	20.0	18.5
31—40	4,165	2,251	24.4	25.8
41—50	2,493	1,421	14.6	16.0
51—60	1,893	1,236	11.1	14.0
61—∞	490	353	2.8	3.9
Summa	17,087	8,883	100.0	100.0

Den förändring, som arbetslöshetsklientelet i åldershänseende undergått innevarande år, har medfört ändringar jämväl beträffande reservarbetarnas ålder. Sålunda kan även för dessa noteras en fortskridande förskjutning mot de högre åldersklasserna. En redogörelse för åldersfördelningen bland de statliga reservarbetarna vid några olika tillfällen under de senare åren, då åldersundersökningar rörande arbetslöshetsklientelet företagits, återfinnes i tab. 21. En jämförelse mellan de bägge undersökningarna, som företagits vid samma tid under året, utvisar, att under tiden mellan dem antalet statliga reservarbetare i de tre åldersgrupperna 18—20, 21—25 och 26—30 år relativt sett minskat, samt att den häremot svarande ökningen för de högre åldersgrupperna fördelar sig å samtliga dessa senare grupper.

Hänvisningen till och avgången från de statliga reservarbetena redovisas i tab. 22. Omsättningen vid de statliga reservarbetena mätes av summan nykomna och avgångna i medeltal per vecka i procent av arbetsstyrkan. Den maximala omsättningen, d. v. s. nyrekryteringen av hela arbetsstyrkan under

Tab. 22. Omsättningen av arbetare vid de statliga reservarbetena åren 1929—1936. Medeltal.

År och månad	Arbetsstyrka	Avgångna per vecka	Tillkomna per vecka	Omsättning per vecka		De avgångna fördelade efter orsaken till avgången									
				Antal	% av arbetsstyrkan	Arbete i öppna marknaden		Egen begäran		Statens A.K:s beslut		Sjukdom eller olycksfall		Avsked	
						Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
1929—1935															
1929 . . .	2,127	124	104	228	10.7	23	18.6	52	41.9	34	27.4	13	10.5	2	1.6
1930 . . .	2,337	114	145	259	11.1	22	19.3	53	46.5	21	18.4	15	13.2	3	2.6
1931 . . .	6,592	229	340	569	8.6	47	20.5	114	49.8	33	14.4	28	12.2	7	3.1
1932 . . .	14,725	372	481	853	5.8	55	14.8	129	34.7	127	34.1	45	12.1	16	4.3
1933 . . .	20,167	514	550	1,064	5.3	53	10.3	108	21.0	287	55.8	57	11.1	9	1.8
1934 . . .	23,385	801	850	1,651	7.1	128	16.0	238	29.7	291	36.3	124	15.5	20	2.5
1935 . . .	17,888	717	568	1,285	7.2	98	13.7	217	30.3	286	39.9	107	14.9	9	1.2
1936															
Januari .	11,907	373	309	682	5.7	31	8.3	163	43.7	117	31.4	51	13.7	11	2.9
Februari .	11,922	474	401	875	7.3	37	7.8	105	22.2	237	50.0	91	19.2	4	0.8
Mars . . .	10,980	501	279	780	7.1	68	13.6	119	23.7	226	45.1	85	17.0	3	0.6
April . . .	10,139	483	312	795	7.8	81	16.8	158	32.7	182	37.7	56	11.6	6	1.2
Maj . . .	10,081	598	793	1,391	13.8	120	20.1	140	23.4	281	47.0	54	9.0	3	0.5
Juni . . .	11,503	429	501	930	8.1	122	23.4	161	37.5	83	19.4	57	13.3	6	1.4
Juli . . .	10,657	453	236	689	6.5	115	25.4	185	40.8	81	17.9	65	14.4	7	1.5
Augusti .	9,612	376	133	509	5.3	66	17.6	125	33.2	118	31.4	61	16.2	6	1.6
September	8,703	346	152	498	5.7	59	17.0	128	37.0	100	28.9	55	15.9	4	1.2
Oktober .	7,807	340	159	499	6.4	34	10.0	88	25.9	165	48.5	50	14.7	3	0.9

en vecka, skulle sålunda betecknas med siffran 200. Det framgår av tab. 22, att omsättningen, som sedan de relativt gynnsamma åren 1929—1930 varit lägre än 10 %, under maj 1936 åter överskridit denna siffra, ett likväl i och för sig föga märkligt förhållande, eftersom omsättningen på arbetsplatserna regelbundet brukar vara mycket livlig under denna vårmånad.

I tabellen redovisas även orsakerna till reservarbetarnas avgång. Under sommarmånaderna och början av hösten dominera de med »arbete i öppna marknaden» och »egen begäran» betecknade orsakerna. Avgång på egen begäran torde i verkligheten ofta bero på att vederbörande erhållit arbete men ej lämnat platsledningen meddelande härom.

Under 1936 har liksom under nästföregående år hemsändning i stor utsträckning förekommit på grund av kommissionens beslut. Orsakerna till dessa hemsändningar äro att söka i ett till följd av arbetslöshetens nedgång minskat hjälpbehov, i olika arbetsföretags avslutande och i vissa av kommissionen vidtagna åtgärder, sammanhängande med förhållandena på skogs- och jordbrukets arbetsmarknad. I detta sammanhang må även erinras om att hänsyn till den väntade goda tillgången på skogsarbete föranlett kommissionen att i höst meddela arbetslöshetskommittéer i Norrland och Värmland förbud mot att till reservarbete i södra Sverige hänvisa personer under 30 år.

Tab. 23. Statliga reservarbetares fördelning på yrkesgrupper den 31/7 1935 och 1936.

Yrkesgrupper	Antal		I % av hela antalet i statliga reservarbeten sysselsatta		I % av hela antalet hjälpsökande inom yrkesgruppen	
	31/7 1935	31/7 1936	31/7 1935	31/7 1936	31/7 1935	31/7 1936
Jordbruk	296	95	1.7	1.1	19.3	21.2
Skogshushållning	745	119	4.4	1.3	23.2	24.2
Ingenjörarbete och arbetsledning	31	10	0.2	0.1	44.9	22.2
Malmbrytning	642	354	3.8	4.0	70.5	77.3
Metallindustri	1,172	635	6.9	7.1	40.9	43.2
Stenindustri	2,701	1,257	15.8	14.2	58.0	64.8
Glasindustri	139	63	0.8	0.7	43.0	36.0
Annan jord- och stenindustri	229	126	1.3	1.4	48.2	51.4
Sågverksindustri	1,589	1,135	9.3	12.8	46.0	50.0
Annan trävaruindustri	180	60	1.0	0.7	36.9	24.9
Pappersindustri	282	201	1.6	2.3	30.9	36.9
Grafisk industri	34	16	0.2	0.2	34.0	31.4
Livsmedelsindustri	264	154	1.5	1.7	38.0	34.2
Textil- och beklädnadsindustri	112	70	0.7	0.8	30.1	32.3
Läder-, hår- och gummivaruindustri	214	114	1.2	1.3	35.6	35.7
Kemisk-teknisk industri	185	142	1.1	1.6	33.6	38.0
Väg- och anläggningsarbete	1,327	546	7.8	6.1	40.8	43.0
Annan byggnadsverksamhet	429	209	2.5	2.4	36.7	32.2
Kraft- och värmeproduktion	119	53	0.7	0.6	46.5	35.1
Sjöfart och fiske	352	184	2.1	2.1	42.6	41.7
Lagerarbete	280	196	1.6	2.2	44.2	46.0
Kontorsarbete m. m.	369	176	2.2	2.0	39.3	27.8
Hotell- och restaurangrörelse	73	40	0.4	0.4	44.8	37.0
Landtransport	765	483	4.5	5.4	45.3	44.9
Allmän tjänst och fria yrken	81	38	0.5	0.4	42.9	35.5
Husligt arbete (gårdskarlar m. fl.)	16	8	0.1	0.1	34.0	28.6
Tillfällighets- och diversearbete	4,074	2,211	23.8	24.9	47.0	47.2
Ungdom utan särskild utbildning	387	188	2.3	2.1	29.8	30.4
Samtliga yrkesgrupper	17,087	8,883	100.0	100.0	42.4	44.6

De statliga reservarbetarnas yrkestillhörighet belyses av den undersökning härom, som den 31 juli 1936 verkstälts av kommissionen. En sammanfattning av därvid erhållna resultat återfinnes i tab. 23.

Av en jämförelse med motsvarande undersökning den 31 juli 1935 framgår, att yrkesfördelningen varit ungefär densamma vid bägge dessa tidpunkter. Beträffande yrkesgruppen skogshushållning har dock antalet i procent av hela antalet i statliga reservarbeten sysselsatta sjunkit från 4.4 till 1.3. Ser man emellertid till antalet vid statliga reservarbeten sysselsatta personer, tillhörande nämnda yrkesgrupp, ställt i procent till antalet hjälpsökande inom yrkesgruppen i fråga, finner man, att hjälpprocenten vad denna grupp angår för det statliga reservarbetets del företer en mindre ökning, nämligen från 23.2 till 24.2.

Reservarbetenas totalkostnader i medeltal per 8-timmars dagsverke (inberäknat materiel, arbetsledning, centralkostnad etc.) under budgetåren 1933/1934, 1934/1935 och 1935/1936 belyses av tab. 24. Nettokostnaden motsvarar kommissionens kostnader, sedan uppdragsgivarnas bidrag frånräknats.

Enligt vad uppgifterna i tabellen ådagalägga, hava kostnaderna per dags-

Tab. 24. De statliga reservarbetenas genomsnittliga kostnad pr 8-timmars dagsverke. Juli 1933—juni 1936.

	Bruttokostnad i kronor pr dagsverke	Nettokostnad i kronor pr dagsverke
Årsmedeltal juli 1933—juni 1934	8.01	7.23
1934—1935	8.76	7.97
1935—1936	10.10	8.47

Tab. 25. De statliga reservarbetenas kostnader per effektiv arbetsdag och de olika delkostnaderna i procent av arbetenas bruttokostnader fr. o. m. 1933.

	Prelimin. 1935—1936		1934—1935		1933—1934	
	Per arb.- dag	%	Per arb.- dag	%	Per arb.- dag	%
<i>Central förvaltning:</i>						
Avlöningar och arvoden	—	—	—	—	—	—
Kontorsomkostnader	—	—	—	—	—	—
Resor, vilka ej kunna fördelas	—	—	—	—	—	—
Diverse kostnader	—	—	—	—	—	—
Summa centrala kostnader	0: 22¹	2.2¹	0:14¹	1.6¹	0: 13¹	1.6¹
<i>Arbetsplatsernas kostnader:</i>						
Arbetslöner, effektiva	4: 09	40.6	4: 18	47.7	4: 37	54.6
› ineffektiva	0: 04	0.4	0: 04	0.5	0: 03	0.4
› specialarb.	0: 67	6.5	0: 52	5.9	0: 39	4.8
Summa löner	4: 80	47.5	4: 74	54.1	4: 79	59.8
Ortstillägg	0: 39	3.8	0: 22	2.5	0: 07	0.9
Olycksfall	0: 20	2.0	0: 18	2.0	0: 14	1.8
Arbetarnas resor	0: 06	0.6	0: 06	0.7	0: 06	0.7
Förläggingskostnader	0: 41	4.0	0: 30	3.5	0: 33	4.1
Summa övriga utgifter för arb. . . .	1: 06	10.4	0: 76	8.7	0: 60	7.5
Summa löner och övr. utg. för arb.	5: 86	57.9	5: 50	62.8	5: 39	67.3
<i>Ledningskostnader:</i>						
Avlöningar (netto) ²	0: 65	6.4	0: 45	5.1	0: 37	4.6
Resor	0: 12	1.2	0: 08	0.9	0: 06	0.8
Förmans- och lagbaspengar	0: 07	0.7	0: 08	1.0	0: 09	1.1
Arbetsplatsernas ledningskostnader	0: 84	8.3	0: 61	7.0	0: 52	6.5
<i>Materialkostnader m. m.:</i>						
Materialier	1: 50	14.9	1: 38	15.7	1: 12	14.0
Transportkostnader	1: 61	16.0	1: 08	12.3	0: 81	10.1
Skadeersättningar	0: 01	0.1	0: 01	0.1	—	—
Kontorsomkostnader	0: 06	0.6	0: 04	0.5	0: 03	0.4
Diverse kostnader	—	—	—	—	0: 01	0.1
Stakningskostnader o. kontrollarvoden	—	—	—	—	—	—
Arbetsplatsernas kostnadssumma	9: 88	97.8	8: 62	98.4	7: 88	98.4
Summa centralförvaltn. o. arbetsplatser	10: 10	100.0	8: 76	100.0	8: 01	100.0
Ersättn. för utfört arbete o. ortstillägg	1: 63	16.2	0: 79	9.0	0: 78	9.8
Nettokostnad	8: 47	83.8	7: 97	91.0	7: 23	90.2

¹ Beräknad andel av kommissionens totala förvaltningskostnad.² D. v. s. efter avdrag av arbetsgivarnas bidrag, som dock utgjort en obetydlig andel av lönerna.

verke under senaste budgetår legat avsevärt över närmast föregående budgetårs. Flera omständigheter hava samverkat härtill. Sålunda har ett stort antal arbetsföretag färdigställt. I samband härmed har måst utföras omfattande körningar, vilka ställt sig relativt dyrbara, bl. a. med hänsyn till att körarna måste betalas med den öppna marknadens löner. För vissa avslutningsarbeten, som i regel till övervägande del utgöras av puts- och justeringsarbeten, samt hårdgörningsarbeten erfordras i viss utsträckning maskinella anordningar. Delvis måste dessutom dessa arbeten utföras med specialarbetare, vilka i likhet med körarna åtnjuta den öppna marknadens lönevillkor. Likaledes har det av utvecklingen på arbetsmarknaden betingade hemsändandet av reserverbetare fört med sig nödvändigheten för kommissionen att anställa ett ökat antal specialarbetare. Slutuppgörelserna mellan kommissionen och resp. uppdragsgivare ha vidare tagit ledningspersonal i anspråk, som eljest hade kunnat entledigas. Framhållas må också, att vissa arbeten, som Kungl. Maj:t uppdragit åt kommissionen att utföra, såsom exempelvis Malö strömmar, erfordra både specialarbetare och användande av dyrbara tekniska arbetsmedel i långt större omfattning, än som behöver komma i fråga vid arbetsföretag av mera normal reserverbetstyp. Det är verkningarna av dessa olika faktorer, som komma till synes i stegringen av de statliga reserverbetenas genomsnittliga kostnad per dagsverke under 1936.

I tab. 25 ha sammanställts vissa uppgifter om de statliga reserverbetenas kostnader per 8-timmars dagsverke från budgetåret 1933/1934 räknat och de olika i verksamheten ingående huvudslagen av kostnader i procent av arbetenas bruttokostnader.

Medeldagsförtjänsterna vid de statliga reserverbetena under åren 1934—1936 framgå av tab. 26.

Tab. 26. Medeldagsförtjänster vid de statliga reserverbetena pr 8-timmars dagsverke åren 1934—1936.

(Specialarbetare ej medräknade.)

M å n a d	1934	1935	1936
	kr	kr	kr
Januari	4.61	4.38	4.36
Februari	4.59	4.35	4.42
Mars	4.52	4.48	4.51
April	4.62	4.42	4.50
Maj	4.43	4.60	4.66
Juni	4.45	4.56	4.69
Juli	4.53	4.69	4.82
Augusti	4.67	4.85	4.96
September	4.75	4.79	5.01
Oktober	4.69	4.70	4.88 (prel.)
November	4.64	4.74	
December	4.68	4.57	

Det må erinras om att uppgifterna i tab. 26 uteslutande avse reserverbetarnas kontanta förmåner på arbetsplatsen. Sålunda ingå ej ortstillägg och ej heller de naturaförmåner, såsom fri bostad, läkarvård, resor m. m., som

de vid statliga reservarbeten sysselsätta i vissa fall åtnjuta. Vidare må framhållas, att vid en jämförelse mellan medeldagsförtjänster under olika år och månader hänsyn måste tagas till det förhållande, att medeldagsförtjänstens storlek bl. a. påverkas av den utsträckning, i vilken under de olika tidsperioderna arbeten bedrivs vid reservarbetsplatser med högre eller lägre reservarbetslön.

Grunderna för lönesättningen vid reservarbetena ha under året icke undergått någon förändring. Kommissionen har emellertid ansett sig böra föranstalta om en allmän lönerevision, för vilken lämnas en särskild redogörelse i avdelning III av denna framställning.

Ortstillägg må numera, efter författningsändring den 30 juni 1936, även utgå till änkling med hemmavarande barn under 16 år efter samma grunder, som gälla för person med försörjningsskyldighet mot make.

Antalet familjeförsörjare, som uppbyro ortstillägg, utgjorde den 30 september 1935 3,484. De voro hänvisade från 113 kommuner, av vilka 72 beviljats statsbidrag till kostnaderna för ortstilläggen. Motsvarande uppgifter för den 30 september 1936 voro 2,584 familjeförsörjare från 93 kommuner, varav 75 kommuner åtnjöto statsbidrag till denna verksamhet.

Från den 1 juli 1936 kan vidare för familjeförsörjare, som hänvisats till fast förläggning vid statligt reservarbete i annan kommun än hänvisningskommunen, utgå ett *extra ortstillägg*, därest den för hänvisningskommunen fastställda reservarbetslönen utgör högst 5 kronor 20 öre per dag. Under tiden intill den 31 oktober 1936 har kommissionen medgivit 19 kommuner rätt att utgiva extra ortstillägg samt beviljat 18 av dessa kommuner statsbidrag till dylikt ändamål.

Beträffande omfattningen och värdet av den speciella hjälp, som kommit arbetslösa inom de merkantila och de med dem jämställda yrkena till del under året i form av såsom statliga reservarbeten bedrivna arkivarbeten, torde få hänvisas till den redogörelse för dessa arbeten, som återfinnes i kommissionens förut (sid. 44) åberopade underdåniga utlåtande den 16 oktober 1936 angående fråga om hjälpåtgärder för de arbetslösa inom kontorsfacket m. fl.

De statliga reservarbetena tillföra kommunerna betydande skatteunderlag. Enligt de sammandrag av dylika uppgifter för specialarbetare och reservarbetare vid kommissionens arbetsplatser, som verkställts för år 1935, uppgick det sammanlagda beloppet av deklaraionspliktiga inkomster till 25,068,949 kronor.

b. Statskommunala reservarbeten.

Omfattningen av de under åren 1934—1936 bedrivna statskommunala reservarbetena åskådliggöres av efterföljande *tab. 27*.

De statskommunala reservarbetena ha under innevarande år undergått en fortsatt minskning, föranledd av de åtgärder, avseende inskränkning i eller

Tab. 27. Antal statskommunala reservarbetare och kommuner med arbetslösa, sysselsatta vid statskommunalt reservarbete åren 1934—1936.

M å n a d	1 9 3 4		1 9 3 5		1 9 3 6	
	Antal kommuner	Antal sysselsatta	Antal kommuner	Antal sysselsatta	Antal kommuner	Antal sysselsatta
Januari	415	13,879	407	12,221	207	6,417
Februari	478	16,199	426	12,662	197	6,209
Mars	553	17,277	445	12,851	188	5,865
April	586	17,277	414	11,780	186	5,631
Maj	618	18,165	353	10,843	187	5,655
Juni	593	18,477	325	10,168	161	4,940
Juli	573	17,075	299	9,132	146	4,223
Augusti	541	16,037	251	8,325	119	3,438
September	479	14,362	223	7,232	108	3,302
Oktober	459	14,187	212	6,626	105	3,181
November	425	13,005	220	6,845		
December	400	12,739	199	6,207		

indragning av tillstånd att bedriva dylika reservarbeten, som kommissionen vidtagit på grund av arbetsmarknadens gynnsamma utveckling.

I tab. 28 lämnas en sammanställning rörande beräknade totalkostnader för de under åren 1934—1936 beviljade statskommunala reservarbetena. Särskilda uppgifter meddelas i samma tabell angående omfattningen av de statskommunala reservarbeten, som avse allmänna vägar. Den höga siffran för sistnämnda slags arbeten under augusti 1935 sammanhänger med att ett arbete å närmare 1 milj. kronor vid denna tidpunkt av Kungl. Maj:ts beviljats Mölndals stad.

Tab. 28. Beräknade kostnader för under åren 1934, 1935 och 1936 beviljade statskommunala reservarbeten.

M å n a d	1 9 3 4		1 9 3 5		1 9 3 6	
	Samtliga kostnader kr	däraf för allmänna vägar kr	Samtliga kostnader kr	däraf för allmänna vägar kr	Samtliga kostnader kr	däraf för allmänna vägar kr
Januari	6,883,020	3,618,390	2,219,910	738,590	1,726,117	663,110
Februari	9,086,965	4,033,650	1,908,315	475,850	1,234,229	467,045
Mars	3,564,030	1,998,440	1,987,865	555,300	724,680	308,640
April	4,616,890	2,225,210	863,895	137,505	278,240	3,150
Maj	767,457	89,767	1,692,025	58,490	291,440	58,320
Juni	1,420,975	244,990	314,297	78,100	254,835	57,450
Juli	833,190	386,810	205,053	109,100	155,290	77,700
Augusti	903,385	322,880	1,537,485	1,108,220	15,410	15,410
September	1,794,020	275,880	821,400	234,900	189,760	131,115
Oktober	3,583,005	961,100	801,995	374,380	444,220	173,890
November	6,243,845	887,100	1,440,270	—		
December	1,291,710	373,640	1,330,681	195,150		
Summa	40,988,492	15,417,857	15,123,191	4,065,585	5,314,221	1,955,830

Tab. 29. Statskommunala reservarbetare, fördelade på städer och landsbygd åren 1934—1936.

År och månad	Städer		Landsbygd		Hela riket
	Antal	%	Antal	%	Antal
1934					
Januari	6,217	44.8	7,662	55.2	13,879
Februari	6,763	41.7	9,436	58.3	16,199
Mars	6,696	38.8	10,581	61.2	17,277
April	6,794	39.3	10,483	60.7	17,277
Maj	6,492	35.7	11,673	64.3	18,165
Juni	5,902	31.9	12,575	68.1	18,477
Juli	5,144	30.1	11,931	69.9	17,075
Augusti	4,621	28.8	11,416	71.2	16,037
September	4,240	29.5	10,122	70.5	14,362
Oktober	4,387	30.9	9,800	69.1	14,187
November	4,710	36.2	8,295	63.8	13,005
December	5,009	39.3	7,730	60.7	12,739
1935					
Januari	5,060	41.4	7,161	58.6	12,221
Februari	5,205	41.1	7,457	58.9	12,662
Mars	5,322	41.4	7,529	58.6	12,851
April	5,036	42.8	6,744	57.2	11,780
Maj	4,438	40.9	6,405	59.1	10,843
Juni	3,826	37.6	6,342	62.4	10,168
Juli	3,378	37.0	5,754	63.0	9,132
Augusti	3,184	38.2	5,141	61.8	8,325
September	2,777	38.4	4,455	61.6	7,232
Oktober	2,528	38.2	4,098	61.8	6,626
November	2,761	40.3	4,084	59.7	6,845
December	2,787	44.9	3,420	55.1	6,207
1936					
Januari	3,102	48.8	3,315	51.7	6,417
Februari	2,990	48.2	3,219	51.8	6,209
Mars	2,996	51.1	2,869	48.9	5,865
April	3,026	53.7	2,605	46.3	5,631
Maj	2,727	48.2	2,928	51.8	5,655
Juni	2,234	45.2	2,706	54.8	4,940
Juli	1,772	42.0	2,451	58.0	4,223
Augusti	1,446	42.1	1,992	57.9	3,438
September	1,437	43.5	1,865	56.5	3,302
Oktober	1,385	43.5	1,796	56.5	3,181

Kostnaderna för under innevarande år t. o. m. oktober beviljade andra statskommunala reservarbeten än allmänna vägar beräknas uppgå till 3,358,391 kronor. Fördelningen av dessa på arbetskostnader, materialkostnader och sådana kostnader, till vilka statsbidrag icke utgår, framgår av följande sammanställning.

Arbetskostnader	1,943,445 kr.
Materialkostnader	1,145,066 »
Kostnader utan statsbidrag	269,880 »

Summa 3,358,391 kr.

De delar av kostnaderna för hittills beviljade statskommunala reservarbeten, vartill den 31 oktober 1936 icke utbetalats statsbidrag, ha beräknats uppgå till omkring 18 milj. kronor, varav 7.7 milj. kronor för allmänna vägar. Motsvarande belopp vid samma tid föregående år utgjorde resp. 36 milj. och 11 milj. kronor.

Under 1936 ha beviljats statskommunala reservarbeten för sammanlagt 5,314,000 kronor.

De statskommunala reservarbetarna utgöras till övervägande del av familjeförsörjare. Vid utgången av oktober 1936 rapporterades sålunda 2,804 av de 3,181 statskommunala reservarbetarna vara försörjningspliktiga, medan 377 angavos sakna försörjningsplikt. Fr. o. m. senhösten 1936 har föreskrivits, att sysselsättning vid dylika arbeten för personer under 50 år endast får beredas, såvida de ha försörjningsplikt mot hustru eller hemmanvarande barn. Jfr vad härom närmare anföres å sid. 74.

Den omfattning, vari den statskommunala arbetslinjen kommit till användning för städer och landsbygd, framgår av de uppgifter, som återfinnas i *tab. 29*.

Den statskommunala arbetslinjens fördelning å olika län (med Göteborgs stad utbruten ur länsindelningen) belyses av den i *tab. 30* gjorda sammanställningen. Det framgår av densamma, att minskningen i antalet reservarbetare företer avsevärda variationer för olika delar av landet vid i tabellen angivna tider, vilket givetvis sammanhänger med de dispositioner, kommissionen funnit påkallade i anseende till utvecklingen å arbetsmarknaden.

I likhet med vad ovan angivits beträffande de statliga reservarbetarna ha vissa förskjutningar i åldershänseende förekommit i fråga om de vid statskommunala reservarbeten sysselsatta. Uppgifter härom återfinnas i *tab. 31*. Det framgår av en jämförelse mellan de båda, vid samma tidpunkt utförda undersökningarna, att de yngre åldersgrupperna i år äro avsevärt mindre representerade än föregående år. Särskilt anmärkningsvärd är den starka procentuella ökningen för åldersgrupperna 51—60 samt över 60 år.

De statskommunala reservarbetarnas yrkestillhörighet den 31 juli 1936 redovisas i *tab. 32*. I detta avseende må särskilt framhållas, att antalet arbetare, tillhörande yrkesgrupperna stenindustri och sågverksindustri, ökat från 6.9 resp. 11.4 % av de statskommunala reservarbetarna enligt 1935 års uppgifter till 11.3 resp. 16.0 %; gruppen väg- och anläggningsarbete har däremot minskat från 9.5 till 6.7 %.

Medeldagsförtjänsterna vid de statskommunala reservarbetena för åren 1934—1936 redovisas i *tab. 33*.

Dessa medeldagsförtjänster hava under 1936 liksom tidigare varit avsevärt högre än motsvarande förtjänster vid de statliga reservarbetena. Huvudsakligen torde detta förhållande förklaras därmed, att de statskommunala reservarbetena i väsentligt större utsträckning än de statliga äro förlagda till kommuner med förhållandevis högre reservarbetslön. De variationer i lönerna, som återspeglas i tabellen, bero — i likhet med motsvarande förhållande för de statliga reservarbetena — delvis på löneläget inom de kommuner, vari arbetena bedrivs under respektive månader.

Tab. 30. Antalet från olika län vid statskommunala reservarbeten sysselsatta vid vissa tidpunkter åren 1935 och 1936.

L ä n	1 9 3 5						1 9 3 6						
	31/1	30/4	31/7	31/10		31/1	30/4	31/7	31/10		31/1	30/4	31/7
				hela an- talet	därav				hela an- talet	därav			
Stockholms stad	858	962	989	645	645	—	650	694	401	326	326	—	—
Stockholms	468	259	168	115	24	91	94	80	24	23	—	23	—
Uppsala	247	373	218	125	—	125	148	37	57	36	—	—	36
Södermanlands	303	186	77	72	49	23	76	68	—	—	—	—	—
Östergötlands	288	218	107	48	35	13	9	—	12	—	—	—	—
Jönköpings	511	440	279	185	181	4	202	220	121	99	99	—	—
Kronobergs	222	189	135	94	—	94	80	83	43	45	10	35	—
Kalmar	821	779	470	438	267	171	420	387	224	160	127	33	—
Gotlands	107	102	10	—	—	—	55	50	—	—	—	—	—
Blekinge	830	1,013	592	413	107	306	527	346	194	155	83	72	—
Kristianstads	223	126	47	37	28	9	17	39	5	—	—	—	—
Malmöhus	577	654	433	303	279	24	462	505	294	230	220	10	—
Hallands	303	178	134	82	74	8	115	141	60	24	24	—	—
Göteborgs stad	197	233	163	201	201	—	172	168	163	147	147	—	—
Göteborgs och Bohus län i övrigt	913	839	635	576	236	340	671	791	662	513	144	369	—
Älvsborgs	470	456	239	107	38	69	222	143	44	21	—	21	—
Skaraborgs	255	243	131	107	68	39	109	70	32	—	—	—	—
Värmlands	771	735	519	453	19	434	299	259	197	141	19	122	—
Örebro	367	308	152	120	40	80	108	132	72	75	75	—	—
Västmanlands	297	215	17	5	—	5	44	18	—	—	—	—	—
Kopparbergs	399	396	541	303	—	303	90	57	111	59	—	59	—
Gävleborgs	426	538	578	425	97	328	301	238	250	221	110	111	—
Västernorrlands	1,545	1,578	1,784	1,344	—	1,344	1,065	816	1,017	821	—	821	—
Jämtlands	167	209	198	127	43	84	91	52	55	5	—	5	—
Västerbottens	376	301	302	197	43	154	161	150	90	16	—	16	—
Norrbottnens	280	250	214	104	54	50	229	87	95	64	1	63	—
Hela riket	12,221	11,780	9,132	6,626	2,528	4,098	6,417	5,631	4,223	3,181	1,385	1,796	—
<i>Därav familje- försörjare</i>	<i>9,719</i>	<i>9,507</i>	<i>7,101</i>	<i>5,383</i>	<i>2,233</i>	<i>3,150</i>	<i>5,487</i>	<i>4,865</i>	<i>3,602</i>	<i>2,804</i>	<i>1,241</i>	<i>1,563</i>	<i>—</i>

Tab. 31. Statskommunala reservarbetares fördelning på åldersgrupper 31/7 1935 och 31/7 1936.

Å l d e r	A n t a l		P r o c e n t	
	31/7	31/7	31/7	31/7
	1935	1936	1935	1936
18—20	387	79	4.4	2.0
21—25	1,031	298	11.7	7.4
26—30	1,303	512	14.7	12.7
31—40	2,395	1,081	27.1	26.8
41—50	1,660	864	18.8	21.5
51—60	1,425	782	16.1	19.4
61—∞	641	409	7.2	10.2
Summa	8,842	4,025	100.0	100.0

Tab. 32. Statskommunala reservarbetares fördelning på yrkesgrupper den 31/7 1935 och 1936.

Yrkesgrupper	Antal		I % av hela antalet i statskommunala reservarbeten sysselsatta		I % av hela antalet hjälpsökande inom yrkesgruppen	
	31/7 1935	31/7 1936	31/7 1935	31/7 1936	31/7 1935	31/7 1936
Jordbruk	236	67	2.7	1.7	15.4	14.9
Skogshushållning	452	92	5.1	2.3	14.1	18.7
Ingenjörsarbete och arbetsledning	8	7	0.1	0.2	11.6	15.6
Malmbrytning	173	51	1.9	1.2	19.0	11.1
Metallindustri	680	299	7.7	7.4	23.7	20.3
Stenindustri	608	454	6.9	11.3	13.1	23.4
Glasindustri	65	40	0.7	1.0	20.1	22.9
Annan jord- och stenindustri	112	55	1.3	1.4	23.6	22.4
Sågverksindustri	1,011	643	11.4	16.0	29.3	28.3
Annan trävaruindustri	129	67	1.5	1.7	26.4	27.8
Pappersindustri	357	184	4.0	4.6	39.1	33.8
Grafsk industri	14	7	0.2	0.2	14.0	13.7
Livsmedelsindustri	185	98	2.1	2.4	26.7	21.8
Textil- och beklädnadsindustri	84	35	0.9	0.9	22.6	16.1
Läder-, hår- och gummivaruindustri	120	61	1.4	1.5	20.0	19.1
Kemisk-teknisk industri	197	72	2.2	1.8	35.8	19.3
Väg- och anläggningsarbete	839	271	9.5	6.7	25.8	21.3
Annan byggnadsverksamhet	302	118	3.4	2.9	25.8	18.2
Kraft- och värmeproduktion	77	34	0.9	0.8	30.1	22.5
Sjöfart och fiske	192	96	2.2	2.4	23.2	21.8
Lagerarbete	148	60	1.7	1.5	23.4	14.1
Kontorsarbete m. m.	213	122	2.4	3.0	22.7	19.3
Hotell- och restaurangrörelse	34	23	0.4	0.6	20.9	21.3
Landtransport	460	196	5.2	4.9	27.3	18.2
Allmän tjänst och fria yrken	38	10	0.4	0.2	20.1	9.3
Husligt arbete (gårdskarlar m. fl.)	10	11	0.1	0.3	21.3	39.3
Tillfällighets- och diversearbete	1,954	819	22.1	20.3	22.6	17.5
Ungdom utan särskild utbildning	144	33	1.6	0.8	11.1	5.3
Samtliga yrkesgrupper	8,842	4,025	100.0	100.0	21.9	20.2

Tab. 33. Medeldagsförtjänster vid de statskommunala reservarbetena per 8-timmars dagsverke åren 1934—1936.

(Specialarbetare ej medräknade.)

M å n a d	1934 kr	1935 kr	1936 kr
Januari	5.43	5.21	5.63
Februari	5.51	5.25	5.71
Mars	5.41	5.32	5.77
April	5.42	5.40	5.83
Maj	5.22	5.66	5.93
Juni	5.15	5.59	5.88
Juli	5.13	5.59	5.88
Augusti	5.13	5.72	5.92
September	5.15	5.69	5.93
Oktober	5.13	5.61	5.95 (prel.)
November	5.23	5.61	
December	5.33	5.69	

Tab. 34. Omfattningen av statsbidrag över 50 % till arbetslöner vid statskommunala reservarbeten. Antal kommuner.

Period	55 %	60 %	65 %	70 %	75 %	80 %	85 %	90 %	95 %	Summa
<i>Städer.</i>										
$\frac{1}{7}$ 1934— $\frac{28}{3}$ 1935 . . .	8	1	1	—	—	2	3	1	—	16
$\frac{1}{8}$ — $\frac{31}{12}$ 1935	1	—	2	1	2	—	1	—	—	7
$\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1936 ¹	—	1	3	—	1	—	—	—	—	5
<i>Landsbygd.</i>										
$\frac{1}{7}$ 1934— $\frac{28}{3}$ 1935 . . .	18	27	31	18	15	17	12	10	31	179
$\frac{1}{8}$ — $\frac{31}{12}$ 1935	12	25	15	13	9	11	11	10	23	129
$\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1936 ¹	14	10	13	5	9	8	2	5	11	77
<i>Hela riket.</i>										
$\frac{1}{7}$ 1934— $\frac{28}{3}$ 1935 . . .	26	28	32	18	15	19	15	11	31	195
$\frac{1}{8}$ — $\frac{31}{12}$ 1935	13	25	17	14	11	11	12	10	23	136
$\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1936 ¹	14	11	16	5	10	8	2	5	11	82

Såsom statskommunala reservarbeten ha i mindre omfattning anordnats arkivarbeten för kontorister och med dem jämställda. Denna form av arbetslöshetshjälp har under år 1936 tillämpats allenast av Stockholms stad.

Den procentsats, efter vilken statsbidrag till statskommunalt reservarbete i viss kommun utgår, fastställs enligt de från den 1 juli 1936 gällande bestämmelserna av kommissionen, därest fråga är om en bidragsprocent, icke överstigande, för vanliga statskommunala reservarbeten 75 % och för dylika arbeten avseende allmän väg 80 %. Högre bidragsprocent bestämmes av Kungl. Maj:t. Den period, för vilken procentsats fastställs, har tidigare i regel omfattat ett halvår men utgör från och med innevarande år ett kalenderår. Den bidragsprocent, som medgivits för visst statskommunalt reservarbete, skall enligt Kungl. Maj:ts beslut den 19 juli 1935 oförändrat gälla för arbetet i fråga under hela den tid, varunder detsamma bedrivs såsom sådant, oavsett om bidragsprocenten för kommunen må under senare perioder, varunder arbetet pågår, undergå några förändringar. Syftet härmed har varit att möjliggöra för kommunerna att kunna på förhand överblicka och med större säkerhet än vad tidigare varit fallet bedöma de ekonomiska konsekvenserna av sådana arbetens bedrivande.

Till grund för kommissionens beslut och förslag rörande bidragsprocenten till statskommunala reservarbeten och kontantunderstödsverksamhet ha legat skattetrycket inom kommunen under tre närmast föregående år, med hänsyn tagen till skatteutjämningsbidrag, ävensom arbetslösheten inom kommunen under senast förflutna tolv månader i förhållande till kommunens invånarantal. Den lägsta procentsats, till vilken kommissionen fastställer statsbidraget till arbetslöner vid statskommunala reservarbeten, utgör för närvarande 30 %.

Uppgift angående antalet kommuner, för vilka statsbidragsprocenten till kostnaderna för arbetslöner vid statskommunala reservarbeten fastställts till

¹ Avser läget enligt Kungl. Maj:ts eller kommissionens beslut t. o. m. den 31 oktober 1936.

mer än 50 %, återfinnes i tab. 34, vari även lämnas uppgift om fördelningen i förevarande hänseende mellan städer och landsbygd.

På grund av Kungl. Maj:ts ovan berörda beslut om giltighetstiden för den för statskommunala reservarbeten beviljade bidragsprocenten utgå emellertid förhöjda statsbidrag till vissa arbeten i ett väsentligt större antal kommuner, än som framgår av sammanställningen.

Nedgången i antalet kommuner, som erhållit förhöjt statsbidrag, är direkt beroende på den minskade arbetslösheten, som i många fall medgivit hjälpverksamhetens nedläggande. Då, såsom ovan anförts, arbetslöshetens omfattning inom en kommun är en av de faktorer, som påverka statsbidragets storlek, har arbetslöshetens minskning även bidragit till sänkning av statsbidragsprocenterna och sålunda även till en reducering av det antal kommuner, som medgivits statsbidrag utöver 50 %.

Den för en kommun fastställda procentsatsen gäller i allmänhet samtliga inom kommunen under samma period beviljade statskommunala reservarbeten. I vissa fall har dock statsbidrag medgivits med högre procentuell andel, särskilt då fråga varit om sådana arbeten, vilka anses tillgodose jämväl andra statsintressen än direkt arbetslöshetspolitiska. Sålunda har under detta år statsbidrag till statskommunala reservarbeten, avseende anläggande av flygfält, utgått med 90 % för fyra städer, vilkas bidragsprocent för övriga statskommunala reservarbeten varit avsevärt lägre. För arbeten av kulturhistorisk art (utgrävningar och restaureringsarbeten i fråga om äldre byggnadsverk) m. m. har likaledes statsbidrag under året utgått med högre bidragsprocent än den för respektive kommuner eljest gällande.

Statsbidraget till kostnader för materiel, transporter och arbetsledning vid statskommunala reservarbeten fixeras i regel i viss relation till den för arbetslönerna fastställda statsbidragsprocenten. Avvikelser härifrån ha i fråga om under året bedrivna statskommunala reservarbeten ägt rum, dels i fråga om i det föregående omnämnda arbeten av kulturhistorisk art, dels ock i vissa andra fall; sammanlagt beröra dessa avvikelser 10 kommuner.

Tab. 35. Antal statskommunala reservarbetsföretag, som efter den 1 juli 1934 upphört att bedrivas som reservarbete för att färdigställas i öppna marknaden, samt uppgift om beviljade och avarbetade kostnader.

T i d	Antal arbetsföretag	Av kommissionen beviljade totalkostnader kronor	Därav såsom reservarbete avarbetat kronor
1/7 1934—30/6 1935	23	1,187,020	674,525
1/7 1935—30/6 1936	100	5,551,823	3,726,326
1/7 1936—31/10 1936	133	5,318,202	3,658,651

Den fortgående förbättringen på arbetsmarknaden har medfört, att i många kommuner pågående statskommunala reservarbeten nedlagts. Ofta ha därvid arbetsobjekt reserverats för framtida hjälpbehov, men i andra fall ha kommunerna funnit anledning att själva i öppna marknaden färdig-

ställa de nedlagda arbetena i enlighet med de villkor, kommissionen brukar uppställa vid statsbidrags beviljande. I tab. 35 ha sammanställts vissa uppgifter rörande dylika arbeten, vilka efter den 31 juli 1934 överförts till öppna marknadens arbeten. Den markerade ökningen för tiden efter den 1 juli 1936 torde i viss mån bero på avgöranden, föranledda av från kommissionen utgående förfrågningar rörande färdigställandet av sådana statskommunala arbeten, som på grund av minskad arbetslöshet inom respektive kommuner en längre tid varit nedlagda.

Av de under perioderna $1/7$ 1935— $30/8$ 1936 samt $1/7$ 1936— $31/10$ 1936 berörda arbetsföretagen utgjordes 46 resp. 37 av arbeten, avseende allmän väg.

Tab. 36. Arbetslinjens omfattning åren 1934—1936.

Månad	Antal sysselsatta									Summa sysselsatta vid olika slag av reservarbeten			i % av hela antalet rapporterade hjälpsökande arbetslösa		
	vid statliga reservarbeten ¹			vid statskommunala reservarbeten			vid kommunala reservarbeten								
	1934	1935	1936	1934	1935	1936	1934	1935	1936	1934	1935	1936	1934	1935	1936
Jan. .	18,598	19,190	11,348	13,879	12,221	6,417	10,546	5,318	3,885	43,023	36,729	21,650	23.8	39.8	35.3
Febr.	20,667	19,232	11,088	16,199	12,662	6,209	10,390	5,543	3,709	47,256	37,437	21,006	28.4	41.7	36.1
Mars .	21,826	19,392	10,171	17,277	12,851	5,865	8,316	4,674	3,468	47,419	36,917	19,504	29.6	44.2	36.7
April	21,935	17,345	9,140	17,277	11,780	5,631	6,028	3,455	2,672	45,240	32,580	17,443	31.1	43.4	37.4
Maj .	23,029	18,878	10,578	18,165	10,843	5,655	4,915	2,813	2,164	46,109	32,534	18,397	39.7	53.2	53.2
Juni .	25,488	20,398	10,453	18,477	10,168	4,940	4,500	2,697	1,929	48,465	33,263	17,322	48.6	65.0	67.0
Juli .	26,756	18,215	9,299	17,075	9,132	4,223	4,376	2,200	1,734	48,207	29,547	15,256	55.9	69.4	70.9
Ang. .	26,816	16,288	8,184	16,037	8,325	3,438	4,048	2,551	1,673	46,901	27,164	13,295	56.5	65.1	64.0
Sept. .	25,014	14,356	7,479	14,362	7,232	3,302	3,871	2,759	1,575	43,247	24,347	12,356	54.8	59.1	59.1
Okt. .	23,639	13,320	7,001	14,187	6,626	3,181	3,995	2,833	1,702	41,821	22,779	11,884	49.8	48.4	48.1
Nov. .	20,045	13,181		13,005	6,845		4,444	3,301		37,494	23,327		40.7	43.1	
Dec. .	18,401	11,389		12,739	6,207		4,179	3,154		35,319	20,750		38.0	35.8	

c. Kommunala reservarbeten.

Antalet vid rent kommunala reservarbeten sysselsatta hjälpsökande, vilket tidigare varit relativt större än numera, har visserligen under de senaste åren sjunkit men har likväl från sommaren 1936 varit förhållandevis konstant. Utvecklingen belyses i tab. 36.

Vid kommunala reservarbeten sysselsattes den 31 oktober 1936 1,702 man, d. v. s. ungefär $1/7$ av det antal arbetslösa, som meddelats hjälp genom reservarbete.

d. Arbetslinjens omfattning.

Arbetslinjens omfattning under de tre senaste åren framgår av tab. 36, vars uppgifter, sammanställda med dem i tab. 42, bekräfta, att arbetslinjen är dominerande hjälpform inom den i vårt land bedrivna verksamheten för lindrande av den oförvållade arbetslösheten.

¹ Enligt månadsrapporterna, ej efter styrkebeskeden från arbetsplatserna.

2. Understödslinjen.

a. Dagunderstöd.

Kommissionen har alltid eftersträvat att giva dagunderstödsverksamheten karaktären av supplerande hjälpform, avsedd att huvudsakligen tagas i anspråk för att möta vinterns högbelastning inom hjälpverksamheten men som därefter beskurits så långt möjligt. Dessa regler ha även under 1936 kunnat med framgång tillämpas på sätt närmare framgår av tab. 37.

Tab. 37. Antal kommuner, som bedrivit understödsverksamhet med statsbidrag, och antalet dagunderstödda (ej kursdeltagare) åren 1934—1936.

M å n a d	1 9 3 4		1 9 3 5		1 9 3 6	
	Kom-muner	Dag- under- stödda	Kom-muner	Dag- under- stödda	Kom-muner	Dag- under- stödda
Januari	297	56,083	114	16,129	82	11,226
Februari	255	53,343	114	17,450	86	13,305
Mars	254	53,132	82	15,962	74	12,982
April	175	42,223	63	11,859	60	9,321
Maj	103	29,705	24	4,335	14	2,901
Juni	70	19,446	3	249	5	465
Juli	41	12,536	9	598	—	—
Augusti	30	8,723	9	400	—	—
September	18	6,808	9	260	—	—
Oktober	24	7,076	15	807	4	142
November	62	9,899	45	3,336	—	—
December	107	14,322	76	7,685	—	—

Under årets tre första månader, då det i vart fall gällde att bemästra en arbetslöshet, som berörde c:a 60,000 personer, måste tillstånd till utgivande av dagunderstöd beviljas 82 kommuner i januari, 86 i februari och 74 i mars med 11,000 à 13,000 understödsrum. Maximisiffran nåddes i februari med 13,305 dagunderstödda.

Sedan med vårens inträde flera platser vid reservarbetena blivit disponibla och arbetslösheten samtidigt börjat starkt minska, kunde den med statsbidrag subventionerade understödsverksamheten kraftigt nedbringas för att slutligen helt avlysas under juli. Sådan verksamhet bedrevs under vårmånaderna företrädesvis inom ett antal större städer samt i vissa landskommuner med förhärskande sten- och sågverksindustri.

Efter några månaders uppehåll befanns motiverat att från och med slutet av oktober ånyo medgiva en del kommuner tillstånd att anordna understödsverksamhet, nämligen Göteborg, sedermera, i november, även Stockholm samt därjämte några stenindustrikommuner. Ett antal kommuner inom de norrländska sågverksdistrikten och i Värmland har därjämte fått igångsätta dylik verksamhet. Förklaringen till sistnämnda förhållande ligger, vad sågverkskommunerna angår, däri, att åtskilliga sågverk måst inställa driften på grund av timmerbrist. Kommissionen har, lika med för syssel-

Tab. 38. Antalet dagunderstödda (ej kursdeltagare), fördelade på län vid vissa tidpunkter åren 1934—1936.

L ä n	Antal dagunderstödda											
	31/1			30/4			31/7			31/10		
	1934	1935	1936	1934	1935	1936	1934	1935	1936	1934	1935	1936
Stockholms stad .	9,437	3,797	2,141	8,904	3,093	1,474	4,796	—	—	2,949	—	—
Stockholms	1,648	364	157	1,088	75	100	112	—	—	—	—	—
Uppsala	597	238	90	293	60	—	46	—	—	60	—	—
Södermanlands . . .	479	32	23	81	—	—	—	—	—	—	—	—
Östergötlands . . .	1,930	364	335	1,355	175	250	323	—	—	188	—	—
Jönköpings	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kronobergs	108	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalmar	1,047	310	174	328	—	36	—	—	—	—	—	—
Gotlands	160	40	—	23	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	1,042	198	55	429	—	—	50	40	—	—	—	—
Kristianstads	99	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmöhus	5,880	1,734	1,366	3,734	809	1,002	1,048	—	—	466	—	—
Hallands	444	40	22	205	—	12	—	—	—	—	—	—
Göteborgs stad . . .	6,597	2,900	1,600	5,500	2,328	1,300	2,962	—	—	2,000	—	—
Göteborgs o. Bohus län i övrigt	4,553	849	707	3,467	517	194	936	543	—	275	496	5
Älvsborgs	511	103	20	255	60	—	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs	418	50	34	190	—	34	23	—	—	—	—	—
Varmlands	2,051	674	153	1,640	240	130	215	15	—	169	10	—
Örebro	1,565	325	99	944	200	143	140	—	—	100	—	—
Västmanlands	1,111	99	—	562	—	—	—	—	—	—	—	—
Kopparbergs	1,758	410	242	1,381	277	110	200	—	—	—	—	—
Gävleborgs	3,126	831	646	2,581	987	625	596	—	—	334	—	—
Västernorrlands . . .	8,307	2,416	2,736	7,540	2,570	3,256	1,089	—	—	535	301	137
Jämtlands	409	—	—	125	—	—	—	—	—	—	—	—
Västerbottens	227	—	86	173	—	100	—	—	—	—	—	—
Norrbottens	2,551	310	540	1,425	468	555	—	—	—	—	—	—
Summa	56,083	16,129	11,226	42,223	11,859	9,321	12,536	598	—	7,076	807	142
<i>Antal kommuner</i>	<i>297</i>	<i>114</i>	<i>82</i>	<i>175</i>	<i>63</i>	<i>60</i>	<i>41</i>	<i>9</i>	<i>—</i>	<i>24</i>	<i>15</i>	<i>4</i>

sättning vid statskommunala reservarbeten, föreskrivit, att statsbidrag till understödsverksamhet för personer under 50 år endast må utgå, såvida de äga försörjningsplikt mot hustru eller hemmavarande barn. Avsikten härmed har varit att i trakter, där rikliga arbetstillfällen i skogarna äro att emotse, inskränka understödsverksamheten och sysselsättningen vid de statskommunala reservarbetena till att huvudsakligen komma dem till godo, som kunna antagas hava svårigheter att tillgodogöra sig dylika arbetstillfällen. Övriga arbetslösa, som anses böra bringas hjälp, har kommissionen för avsikt att lämna sådan genom hänvisning till statliga reservarbeten eller, vad ungdomen beträffar, till olika former av yrkesutbildning.

Kontantunderstödsverksamhetens geografiska fördelning framgår närmare av tab. 38.

Enär statlig understödsverksamhet icke bedrevs vid den tidpunkt, då senaste klientelundersökning företogs (31 juli 1936), kunna några jämförande

Tab. 39. Antal arbetspliktstillämpande kommuner. Januari 1935—oktober 1936.

År och månad	Kommuner med kontantunderstöds- verksamhet med statsbidrag	Kommuner tillämpande arbetsplikt		
		Städer	Landsbygd	Summa
1935				
Januari	140	10	19	29
Februari	145	10	17	27
Mars	127	14	13	27
April	97	11	14	25
Maj	60	4	17	21
Juni	23	2	4	6
Juli	12	—	3	3
Augusti	14	—	3	3
September	13	—	2	2
Oktober	15	—	4	4
November	45	3	7	10
December	76	3	11	14
1936				
Januari	82	3	14	17
Februari	86	3	14	17
Mars	74	4	13	17
April	60	8	8	16
Maj	14	5	9	14
Juni	5	—	2	2
Juli	5 ¹	—	1	1
Augusti	—	—	—	—
September	—	—	—	—
Oktober	4	—	1	1

uppgifter i år icke meddelas om understöds klienteletts sammansättning ur ålderssynpunkter eller med hänsyn till yrkesgrupper.

Kvinnor, med undantag för sådana, som tillhöra gruppen husligt arbete, kunna tillerkännas dagunderstöd. I praktiken hava emellertid endast några få av det för övrigt ytterst ringa antalet hjälpsökande kvinnor kommit i åtnjutande av dylik arbetslöshetshjälp, huvudsakligen i Stockholm samt därutöver i tre andra städer.

Dagunderstöd lämnas företrädesvis i kontant form, men hjälpkungörelsens bestämmelser, enligt vilka meddelande av hjälp in natura tillstodjes, ha under året tillämpats av vissa kommuner.

Den omfattning, i vilken kommunerna begagnat sig av hjälpkungörelsens föreskrifter om arbetsplikt, belyses av tab. 39.

Under året ha följande städer, nämligen Norrköping, Kalmar, Oskarshamn, Sölvesborg, Hälsingborg, Göteborg, Lysekil, Sundsvall och Härnösand medgivits rätt att lämna dagunderstöd till arbetslösa sjömän utan hemortsrätt i vederbörande kommun. För denna understödsverksamhet har staden åtnjutit statsbidrag med 75 %, där ej högre procenttal av Kungl. Maj:t medgivits.

Statsbidrag till kontantunderstödsverksamhet utgår jämlikt gällande för-

¹ Därav 1 kommun t. o. m. den 11/7.

» 4 kommuner t. o. m. den 18/7. På grund av olika redovisningssätt stämma ej uppgifterna inbördes å månadsrapporterna och statsbidragsansökningarna.

fattningsföreskrift, där ej omständigheterna prövas föranleda lägre bidrag, med 50 % av det utbetalade dagunderstödsbeloppet.

Till kontantunderstödsverksamhet har före den 19 juli 1935 icke ifrågakommit lägre statsbidrag än 50 %. Bidrag har utgått med den procentsats, som för olika kommuner fastställts att gälla för viss termin, vanligen kalenderhalvår.

Sedan Kungl. Maj:t genom sitt beslut den 19 juli 1935 fastställt ändrade grunder för bestämmandet av bidragsprocenten till hjälpverksamhet och då Kungl. Maj:t ej framställt erinran mot kommissionens i underdånig skrivelse den 20 september 1935 uttalade åsikt, att de väsentligt förbättrade arbetslöshetsförhållandena i vissa fall kunde för kontantunderstödsverksamhet motivera även lägre statsbidrag än 50 %, medgiver kommissionen numera vid beviljande av dagunderstödsverksamhet statsbidrag med enahanda procentsats, som fastställts att utgå till arbetslöner vid inom kommun bedrivet statskommunalt reservarbete, beviljat under löpande bidragstermin. Från den 1 januari 1936 utgör kalenderåret bidragstermin på samma sätt som beträffande statskommunala reservarbeten.

Anmärkas må i detta sammanhang, att kommissionen beslutat att statsbidraget till dagunderstöd skall kunna från och med 1937 sänkas ända till 10 %. Kommissionen motiverade sitt beslut härom i en underdånig skrivelse den 25 september 1936, vari på tal härom anfördes bl. a. följande:

»Den tanken har vid olika tillfällen varit å bane inom kommissionen, att statsbidraget till kommuner i god ekonomisk ställning borde beskäras så starkt, att det samma allenast skulle komma att utgöra en ringa del, förslagsvis några få procent, av kostnaderna för vederbörande hjälpform. En med denna närbesläktad tankegång har också kommit till uttryck i ett uttalande av departementschefen i Kungl. Maj:ts proposition nr 266 till 1936 års riksdag, varuti anföres bland annat följande (sid. 27): 'Vidare synes mig skäligt, att, då arbetslöshetens relativa omfattning inom stora delar av landet ej ens under vintern kan antagas bli va en sådan storleksordning, att den motiverar mera betydande statsbidrag till kontantunderstödsverksamhet annat än vid samtidig förhandenvaro av högt skattetryck, statens andel i kostnaderna för denna hjälpform under senare hälften av budgetåret kan beräknas nedgå.'

Under stundande vinter torde sannolikt till följd av arbetslöshetens ökade omfattning tillstånd att med bidrag av statsmedel anordna understödsverksamhet komma att medgivas en del kommuner med låga skatter. Tidpunkten har därför nu synts inne att taga ståndpunkt till frågan om den understa gräns för statsbidragsprocenten, som lämpligen bör fixeras för dessa kommuner från och med 1937.

Kommissionen har jämväl beslutat, att i de fall, då fastställande av statsbidragets storlek författningen tillkommer densamma, i regel följa formelns utslag med iakttagande av att procenttalet avrundas uppåt eller nedåt till närmast jämna femtal, samt att härvid såsom lägsta procentsats fastställa siffran 10.»

Med hänsyn till omfattande arbetslöshet och hårt skattetryck ha vissa kommuner under innevarande år i likhet med tidigare och efter samma grunder som i fråga om arbetslöner vid statskommunala reservarbeten tillerkänts förhöjt statsbidrag. Omfattningen härav framgår av *tab. 40*.

Dagunderstöden per dag och arbetslös, vilka efter olika orters reservarbetslön samt den arbetslöses ålder och försörjningsplikt kunna variera mellan

Tab. 40. Antal kommuner med över 50 % i statsbidrag till dagunderstöd.

Period	55 %	60 %	65 %	70 %	75 %	80 %	85 %	90 %	95 %	Summa
<i>Städer</i>										
1/7 1934—28/2 1935 . . .	6	1	—	—	—	1	2	1	—	11
1/8—31/12 1935	—	—	1	—	2	—	1	—	—	4
1/1—31/12 1936 ¹	—	1	3	—	1	—	—	—	—	5
<i>Landsbygd.</i>										
1/7 1934—28/2 1935 . . .	3	9	8	6	4	9	5	6	31	81
1/8—31/12 1935	3	7	6	4	3	4	7	5	19	58
1/1—31/12 1936 ¹	2	3	9	3	8	6	1	4	11	47
<i>Hela riket.</i>										
1/7 1934—28/2 1935 . . .	9	10	8	6	4	10	7	7	31	92
1/8—31/12 1935	3	7	7	4	5	4	8	5	19	62
1/1—31/12 1936 ¹	2	4	12	3	9	6	1	4	11	52

0: 65 och 5: 33 kronor, ha i genomsnitt under året för hela landet uppgått till 2: 66 kronor, varav 1: 27 kronor i statsbidrag. Detta uppgår sålunda i genomsnitt till 47.7 % av dagunderstödet. Motsvarande genomsnittssiffror föregående år voro resp. 2: 60 kronor, 1: 57 kronor och 60.5 %.

b. Hyreshjälpverksamhet.

Omfattningen av den under året bedrivna hyreshjälpverksamheten belyses av tab. 41, vari anges det antal kommuner, som under året haft tillstånd till sådan verksamhet.

Tab. 41. Antal kommuner med rätt att utdela hyreshjälp. Januari—oktober 1936.

	1 kv.		2 kv.		3 kv.
	april	maj	juni	juni	
Städer	20	20	13	2	—
Landsbygd	16	12	12	1	—
Summa	36	32	25	3	—

Jämväl vad denna hjälpform beträffar, har det för kommissionen varit möjligt att liksom 1935 genomföra successiva begränsningar, så att hyreshjälpverksamhet icke alls behövt förekomma under tredje kvartalet.

c. Kommunal understödsverksamhet.

Hjälppformen kommunal understödsverksamhet har tidigare brukat öka i betydelse och omfattning i samma mån, som den med statsbidrag bedrivna understödsverksamheten under tider av förbättring på arbetsmarknaden begränsats eller upphört. Denna tendens har dock numera ej gjort sig gäl-

¹ Avser läget enligt Kungl. Maj:ts eller kommissionens beslut t. o. m. den 31 oktober 1936.

Tab. 42. Understödslinjens omfattning (kursdeltagare inbegripna) åren 1934—1936.

Månad	Antal understödstagare						Summa understödstagare			Procent av hela antalet rapporterade arbetslösa		
	med statsbidrag			med enbart kommunala medel			1934	1935	1936	1934	1935	1936
	1934	1935	1936	1934	1935	1936						
Januari . .	60,604	17,849	11,824	13,087	5,959	4,799	73,691	23,808	16,623	43.0	25.5	27.1
Februari . .	58,254	19,350	14,131	13,011	5,134	5,393	71,265	24,484	19,524	42.8	27.3	33.6
Mars . . .	57,439	17,999	13,864	9,745	4,153	4,744	67,175	22,152	18,608	41.9	26.5	35.0
April . . .	45,041	13,503	10,133	8,006	3,730	4,350	53,047	17,233	14,483	36.4	22.9	31.1
Maj	31,605	5,038	3,188	5,186	2,875	2,566	36,791	7,913	5,754	31.6	12.9	16.6
Juni	20,846	497	567	3,699	1,943	1,828	24,545	2,440	2,395	24.6	4.8	9.3
Juli	13,699	774	45	2,890	1,631	1,569	16,589	2,405	1,614	19.2	5.6	7.5
Augusti . .	9,710	509	33	2,633	1,991	1,758	12,343	2,500	1,791	14.9	6.0	8.6
September .	7,585	381	—	2,600	2,342	2,108	10,185	2,723	2,108	12.9	6.6	10.1
Oktober . .	8,175	997	172	2,618	3,769	2,667	10,793	4,766	2,839	12.7	10.1	11.5
November .	11,040	3,653		4,135	4,309		15,175	7,962		16.5	14.7	
December .	15,617	8,039		5,443	4,439		21,060	12,478		22.7	21.5	

lande på samma sätt som förut. Under 1936 hava sålunda kommunernas egna åtgärder på detta område haft betydligt mindre omfattning än den statssubventionerade understödsverksamheten, så länge denna pågick (undantagandes i juni). Även efter utgången av juni, då, såsom redan framhållits, statsbidrag till denna hjälpform praktiskt taget indrogs, hava kommunerna, i den mån de fortsatt tillhandahålla de arbetslösa dagunderstöd, finansierade med enbart kommunala medel, bedrivit understödsverksamhet i förhållandevis mindre skala än under närmast föregående år, bortsett från månaderna februari—april. Minimisiffran under året understödda, något över 1,500, är att anteckna i juli.

Närmare uppgifter rörande den kommunala understödsverksamheten återfinnas i tab. 42.

d. Understödslinjens omfattning.

Sistnämnda tab. 42 meddelar även en sammanställning av vissa uppgifter beträffande understödslinjen för tiden januari 1934—oktober 1936.

Tabellen ger vid en jämförelse med tab. 36 ostridigt vid handen, att understödslinjen fortfarande intager en i förhållande till arbetslinjen underordnad plats inom hjälpverksamheten, i det att bistånd genom understöd under året beretts åt högst en tredjedel av samtliga hjälpsökande, när understödsverksamheten varit som störst, eljest åt endast 5 à 10 % av hela klientelet. Å andra sidan framgår av tabellen, att understödslinjen under samtliga månader 1936 procentuellt betytt något mer än under 1935.

3. Särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten.

Hjälpsverksamheten för unga arbetslösa har, jämfört med föregående år, bedrivits i en till följd av nedgången i antalet anmälda arbetslösa minskad skala. Åtgärderna ha i huvudsak anordnats efter samma riktlinjer som under föregående år, varvid vid hjälpformernas inbördes avvägning ungdomsreserverbetena ökats i förhållande till arbetslägren, vilka senare samtidigt givits större yrkesbetoning. Den under oktober 1936 åter ökade ungdomsarbetslösheten jämte skogsbrukets stegrade anspråk på arbetskraft ha föranlett en mindre utvidgning av den tidigare starkt minskade ungdomshjälpen i kommissionens egen regi.

a. Kursverksamhet.

Den möjlighet, som kommissionen genom beslut av 1934 års riksdag erhöll att vid kursverksamhet lämna statsbidrag även för undervisningsmateriel, har medverkat till genomförande av den under senare år ökade strävan att anordna kurser för unga arbetslösa med mera praktiskt arbete än tidigare; flertalet kurser ha samtidigt kunnat givas starkare yrkesbetoning med grundligare utbildning. Under budgetåret 1935/1936 ha endast sex kurser varit av uteslutande allmänbildande och teoretisk karaktär. Vid samtliga övriga kurser har en större eller mindre del av kurs tiden anslagits till praktiska arbeten. Särskilt i städer och större samhällen med deras större resurser beträffande lokaler, verktyg och lärarkrafter för yrkesarbete ha kurserna ordnats i serie på sådant sätt, att elevernas lämplighet för det anordnade arbetet — huvudsakligen mekaniskt arbete och snickeri — först prövats vid kortare elementära kurser; de lämpliga eleverna ha därefter fått fortsätta i en eller flera därpå följande kurser med mera djupgående utbildning. En sådan intensifierad utbildning har med framgång prövats bl. a. av Göteborgs stad, där den avslutats med ettåriga yrkeskurser. Efter att ha genomgått dessa ha eleverna i stor utsträckning omedelbart vunnit stadigvarande anställning i den öppna arbetsmarknaden. I en del fall ha elever redan under pågående kurs utlovats arbete på villkor, att de komme att fortsätta och avsluta sin utbildning i kursen.

Som ovan nämnts har det praktiska arbetet vid kurserna i regel utgjorts av mekaniskt verkstadsarbete och träarbete, varvid det grövre snickeriet i möjligaste mån givits företräde. Vid en kurs ha möbler till ett folkbibliotek utförts. Bland ämnen, som ingått i övriga under budgetåret anordnade kurs typer, förtjäna bl. a. att nämnas mjölkning, trädgårdsarbete, grunderna i fältmätning samt elektrisk svetsning, i vilket sistnämnda arbete Stockholms stad och Jukkasjärvi landskommun anordnat flera kurser.

Under budgetåret 1935/1936 beviljades till lärar- och kursledararvoden kronor 143,890: 57 och till undervisningsmateriel kronor 25,886: 77. Under

den hittills förflutna delen av budgetåret 1936/1937 har kursverksamheten haft en i förhållande till motsvarande tid föregående budgetår minskad omfattning. Medan under tiden 1 juli—15 november 1935 till lärar- och kursledararvoden beviljades kronor 32,247:— samt till undervisningsmateriel kronor 6,238:—, har under samma tid i år behövt beviljas endast 2,250:— resp. 321:09 kronor till sagda ändamål. De för 45 elever i Göteborgs stad pågående ettåriga yrkeskurserna äro anordnade som öppna arbetsläger.

Den redovisade kursverksamheten, vilken brukar nå sina största dimensioner under de senare vintermånaderna, omfattade den 31 oktober 1936 2 kurser med 30 deltagare från en stad. Härtill komma de nyssnämnda öppna yrkeslägren. Kurserna, vilkas längd varierat från 3 till 13 veckor, ha i några fall omedelbart följts av fortsättningskurser.

b. Frivillig arbetstjänst.

Det största antalet deltagare i frivillig arbetstjänst utgjordes under budgetåret 1935/1936 liksom under föregående år av arbets elever i statliga arbetsläger. Statskommunala läger ha endast anordnats i ett par större städer.

Omfattningen av den frivilliga arbetstjänsten belyses närmare av tab. 43, i vilken vissa uppgifter rörande denna hjälpform sammanställts.

Tab. 43. Den frivilliga arbetstjänstens omfattning. Antal läger och arbets elever.

T i d	Statskommunala arbetsläger				Statliga arbetsläger							
	Antal läger	Antal elever	Lägeranordnare		Antal läger anordnade av kommissionen			A n t a l				
			städer	landskommuner	helt i egen regi	i samband med skogsvårdestyrelser eller bus-hållnings-sällskap	Summa	elevplatser	elever	elevdagar	vistelse-tid per elev i medeltal (veckor)	
1933/1934	24	870	12	9	14	7	21	925	1,513	93,625	9	
1934/1935	13	400	5	1	25	2	27	1,600	3,621	356,798	14	
1935/1936	7	258	4	—	23	—	23	1,330	1,830 ¹	146,217	11	
Pågående 31/10 1936	3	59	2	—	6	—	6	350	181	—	—	

Liksom fallet varit och är beträffande kursverksamheten, har vid de statliga arbetslägren en alltmera klart utformad yrkesutbildning anordnats. Samtliga de nu pågående statliga arbetslägren meddela yrkesutbildning, därav två i jordbruk och tre såsom yrkesskolor i dels mekaniskt verkstadsarbete jämte smide, svetsning, ävensom bleck- och plåtslageri, dels ock möbel- och grövre snickeri. De tre senare lägren äro belägna i Kopparbergs, Västernorrlands och Västerbottens län och hava — såsom kommissionen framhållit i sin budgetframställning den 27 mars 1936 — anordnats i avvaktan på realiserandet av vissa planerade åtgärder i fråga om yrkesundervisning för ung-

¹ Av dessa elever ha 150 st. under budgetåret även deltagit i statligt reservarbete.

dom. Verksamheten vid arbetslägret Sandö i Västernorrlands län kommer att övertagas av länets landsting.

Vid jordbrukslägret Lång i Värmlands län beredes med Kungl. Maj:ts be- myndigande (den 14 februari 1936) arbetslös ungdom tillfälle till yrkesut- bildning i framför allt praktiskt jordbruksarbete.

Egendomen omfattar c:a 425 tunnland åker under eget bruk, varav unge- fär 120 tunnland legat i mångårig vall. För jordbruksdriften finnas 12 hästar och 2 traktorer. Nötkreatursbesättningen består för närvarande av 45 kor och ett 20-tal ungdjur och kalvar.

Utbildningen har bedrivits på sådant sätt, att samtliga hänvisade så vitt möjligt turvis fått deltaga i olika förekommande arbeten. Huvudvikten har härvid lagts vid att alla ungdomar skulle få göra stall- och ladugårdsturer, varigenom den vanligaste bristen i vissa färdigheter — ovanan vid att köra hästar samt okunnigheten i mjölkning — kunde avhjälpas. Under stallfodrin- gen av nötkreaturen har utbildning lämnats såväl i maskin- som handmjölk- ning, under betesgången endast i handmjölkning. Utom löpande jordbruks- arbeten ha i avsevärd utsträckning förekommit reparationsarbeten å byggna- der, arbete med täckdikning samt upprensning av öppna diken, underhåll av inägovägar, arbete i smedja och slöjdverkstad för nytillverkning och repara- tion av jordbruksinventarier m. m.

Under den tid, som förflutit sedan arrendetidens början, den 14 mars 1936, ha till Lång hänvisats 211 ungdomar från alla delar av landet. 156 hava läm- nat arbetsplatsen sedan dess, därav 41 på grund av erhållet arbete i öppna marknaden. I 42 fall har avgången berott på sjukdom, olämplighet för den avsedda utbildningen m. m., medan de unga arbetslösa i återstående 73 fall slutat på egen begäran. I denna sista grupp innefattas sannolikt ett antal, som fått arbete i öppna marknaden, ehuru detta ej kommit att uppgivas som avgångsorsak. Högsta antalet samtidigt hänvisade har utgjort 87, den 2 april 1936, lägsta antalet 30, den 1 oktober 1936.

Två nya statliga arbetsläger ha under budgetåret 1935/1936 igångsatts. Samtliga icke-yrkesbetonade statliga arbetsläger äro för närvarande nedlag- da, en del såsom reserv.

Arbetslevernans sysselsättning har vid jordbrukslägren omfattat praktiskt arbete; vid olämplig väderlek och under den mörkare årstiden avses att an- ordna elementär teoretisk undervisning. Vid yrkesskolelägren har sysselsätt- ningen i början uteslutande varit praktiskt yrkesarbete; den omfattar numera även härtill ansluten teoretisk yrkesundervisning.

Vid de övriga statliga arbetsläger, som tidigare under året anordnats, och vilka även i stor utsträckning varit yrkesbetonade, ha eleverna liksom förut sysselsatts med 6 timmars praktiskt arbete och 2 timmars undervisning samt gymnastik och idrott per dag.

Arbetsobjekten ha vid de flesta av dessa arbetsläger omfattat enklare skogs- och vägarbeten. Utbildning i mjölkning och ladugårdsskötsel har dessutom för en del härför lämpliga elever varit anordnad vid fyra läger. Metallarbete och smide, bleck- och plåtslageri samt träslöjd ha förekommit vid flera läger.

Bland övriga arbeten må nämnas skogsodlingsarbeten, basvägsbygge, iordningställande av kulturbeten, dikning, reparation av äldre egnahemslägenheter, anordnande av badplatser, branddammar, bryggor samt mötesplatser vid och breddning av vägar, bastubyggen, trädgårdsarbeten i större skala, mindre idrottsplaner, ordnande av turiststigar samt byggnadsarbeten i samband med förflyttning av en hembygdsgård.

Vid det sedermera till ungdomsreservarbete omlagda arbetslägret Pengsjöby i Västerbottens län har på platsen verkställts avverkning av timmer, försågning och hyvling av detta samt alla arbeten för uppförande av egnahemsbyggnader jämte diknings-, odlings- och vägarbeten.

Kockutbildning har varit anordnad vid flertalet arbetsläger. En del tidigare statliga sådana ha omlagts till ungdomsreservarbeten.

c. Ungdomsreservarbeten.

Ungdomsreservarbeten ha under innevarande år bedrivits i något större utsträckning än tidigare, medan som ovan nämnts de statliga arbetslägrens omfattning minskats. 10 ungdomsreservarbetsplatser ha pågått under budgetåret 1935/1936, av vilka 6 tidigare utgjort statliga arbetsläger. I statliga ungdomsreservarbeten deltog under budgetåret 1935/1936 853 arbetslösa under tillsammans 69,137 dagar. Medelvistelsetiden utgjorde sålunda 11.6 veckor (om sju dagar). Hösten 1936 har en ny ungdomsreservarbetsplats öppnats, varjämte två sådana platser återupptagits, samtliga anordnade för utbildning i skogsavverkning och för att ge en första övning i hanterandet av de härvid vanliga redskapen. Denna utbildningsform har visat sig lämplig med hänsyn till efterfrågan på arbetskraft i skogarna. Tre dylika s. k. huggarskolor pågå för närvarande, en i Örebro län, en i Västerbottens län och en i Norrbottens län.

Ungdomsreservarbetet för anläggande av egna hem vid Pengsjöby i Västerbottens län har fortsatt liksom även arbetet med anläggandet av en golfbana vid Tylösand i Hallands län, av en idrottsplan vid den blivande gymnastik-folkhögskolan vid Lillsved i Stockholms län samt av en idrottsplan vid Axvall i Skaraborgs län. Tillsammans äro för närvarande sju ungdomsreservarbetsplatser i gång. Arbetena vid Lillsved och Axvall beräknas bli avslutade inom den närmaste tiden. De under år 1935 i samråd med vederbörande skogsvårdsstyrelse såsom statligt arbetsläger utförda skogsodlingsarbetena vid Målilla brandfält i Kalmar län ha under våren 1936 fortsatts och avslutats såsom ungdomsreservarbete. Dessa arbeten ha under åren 1935 och 1936 huvudsakligen omfattat kultivering genom sådd av tillsammans 486 har skogsmark. Härtill ha åtgått c:a 29,600 arbetstimmar och förbrukats 450 kg frö av tall och gran. Å kulturfältet har kommissionen utlagt provtytor för statens skogsförsöksanstalt.

Den till ungdomsreservarbetena hörande kursverksamheten har, då så varit möjligt, liksom tidigare omfattat ämnen i anslutning till det praktiska arbetet.

Tab. 44. Den statliga och statsunderstödda ungdomshjälpens omfattning.
Åren 1934—1936.

Å r o c h m å n a d	Antal deltagare i kurser med av kommissionen beviljat statsbidrag	Frivillig arbetstjänst			Antal arbetslösa sysselsatta vid ungdomsreservarbeten	Summa deltagare i kurser, frivillig arbetstjänst och ungdomsreservarbeten
		Arbets- elever i statliga läger	Arbets- elever i statskom. läger	Summa		
1934						
Januari	4,091	261	184	445	—	4,536
Februari	5,077	348	212	560	—	5,637
Mars	4,378	303	207	510	—	4,888
April	2,836	512	288	800	—	3,636
Maj	1,900	581	374	955	—	2,855
Juni	1,400	608	219	827	—	2,227
Juli	1,163	754	232	986	—	2,149
Augusti	988	840	207	1,047	—	2,035
September	777	823	170	993	—	1,770
Oktober	1,099	830	130	960	34	2,093
November	1,141	909	143	1,052	29	2,222
December	1,295	57 ¹	136	193 ¹	—	1,488
1935						
Januari	1,720	1,088	134	1,222	69	3,011
Februari	1,900	1,215	154	1,369	68	3,337
Mars	2,083	1,182	124	1,306	57	3,446
April	1,672	1,063	123	1,186	63	2,921
Maj	716	941	84	1,025	45	1,786
Juni	248	613	70	683	—	931
Juli	176	501	75	576	16	768
Augusti	109	317	79	396	64	569
September	121	269	66	335	90	546
Oktober	190	299	52	351	177	718
November	317	418	48	466	217	1,000
December	354	269	49	318	237	909
1936						
Januari	598	430	52	482	339	1 419
Februari	826	487	51	538	397	1,761
Mars	882	539	91	630	373	1,885
April	812	396	93	489	331	1,632
Maj	287	372	80	452	293	1,032
Juni	102	252	68	320	229	651
Juli	45	205	56	261	205	511
Augusti	33	167	52	219	153	405
September	—	164	53	217	142	359
Oktober	30	181	59	240	156	426

Två statskommunala ungdomsreservarbeten ha under året anordnats, nämligen av Göteborgs stad (planterings- och enklare vägarbeten å Stora Varholmen) och av Uddevalla stad (väganläggning till en större sportstugebyggnad), vilket senare arbete nu pågår.

Vissa uppgifter rörande den statliga och statsunderstödda ungdomshjälpens omfattning åren 1934—1936 återfinnas å *tab. 44*.

¹ Nedgången i antalet deltagare beror på uppehåll i verksamheten vid flertalet statliga läger mellan jul och nyår.

Tab. 45. Totalantalet statligt och kommunalt hjälpta arbetslösa. Åren 1934—1936.

År och månad	Arbetslinjen					Understödslinjen				Ungdomshjälpen					Summa hjälpta	
	i statliga reservarbeten sysselsatta	i statskommunala reservarbeten sysselsatta	i kommunala reservarbeten sysselsatta	Summa	% av hela antalet hjälp-sökande	dag- under- stödda med stats- bidrag	kom- munal- t under- stödda	Summa	% av hela an- talet hjälp- sökande	kurs- del- tagare	del- tagare i frivillig arbets- tjänst	i ung- doms- reserv- arbeten sysselsatta	Summa	% av hela an- talet hjälp- sökande	Antal	% av hela an- talet hjälp- sökande
1934																
Januari	18,598	13,879	10,546	43,023	25.1	56,083	13,087	69,170	40.3	4,091	430	—	4,521	2.6	116,714	68.0
April	21,935	12,277	6,028	45,240	31.0	42,223	8,006	50,229	34.5	2,836	800	—	3,636	2.5	99,105	68.0
Juli	26,756	17,075	4,376	48,207	55.9	12,536	2,890	15,426	17.9	1,209	986	—	2,195	2.5	65,828	76.3
Oktober	23,639	14,187	3,995	41,821	49.3	7,076	2,618	9,694	11.4	1,164	994	—	2,158	2.6	53,673	63.3
1935																
Januari	19,190	12,221	5,318	36,729	39.8	16,129	5,959	22,088	23.6	1,865	1,222	69	3,156	3.4	61,973	66.3
Februari	19,232	12,662	5,543	37,437	41.7	17,450	5,134	22,584	25.1	2,027	1,369	68	3,464	3.9	63,485	70.7
Mars	19,392	12,851	4,674	36,917	44.2	15,962	4,153	20,115	24.1	2,192	1,306	57	3,555	4.2	60,587	72.5
April	17,345	11,780	3,455	32,580	43.4	11,859	3,730	15,589	20.7	1,740	1,186	63	2,989	4.0	51,158	68.1
Maj	18,878	10,843	2,813	32,534	53.2	4,335	2,875	7,210	11.8	773	1,025	45	1,843	3.0	41,587	68.0
Juni	20,398	10,168	2,697	33,263	65.0	249	1,943	2,192	4.3	307	683	—	990	1.9	36,445	71.2
Juli	18,215	9,132	2,200	29,547	69.4	598	1,631	2,229	5.2	232	576	16	824	1.9	32,600	76.5
Augusti	16,288	8,325	2,551	27,164	65.1	400	1,991	2,391	5.7	166	396	64	626	1.5	30,181	72.3
September	14,356	7,232	2,759	24,347	59.1	260	2,342	2,602	6.8	180	335	90	605	1.5	27,554	66.9
Oktober	13,320	6,626	2,833	22,779	48.4	807	3,769	4,576	9.7	253	351	177	781	1.7	28,136	59.8
November	13,181	6,845	3,301	23,327	43.1	3,336	4,309	7,645	14.1	386	466	217	1,069	2.0	32,041	59.2
December	11,389	6,207	3,154	20,750	35.8	7,685	4,439	12,124	20.9	422	318	237	977	1.7	33,851	58.4
1936																
Januari	11,348	6,417	3,885	21,650	35.8	11,226	4,799	16,025	26.1	710	482	339	1,531	2.5	39,206	63.9
Februari	11,088	6,209	3,709	21,006	36.1	13,305	5,393	18,698	32.2	960	538	397	1,895	3.3	41,599	71.6
Mars	10,171	5,865	3,468	19,504	36.7	12,982	4,744	17,726	33.8	1,019	630	373	2,022	3.8	39,252	73.8
April	9,140	5,631	2,672	17,443	37.4	9,321	4,350	13,671	29.3	868	489	331	1,688	3.6	32,802	70.3
Maj	10,578	5,655	2,164	18,397	53.2	2,901	2,566	5,467	15.8	293	452	293	1,038	3.0	24,902	72.0
Juni	10,453	4,940	1,929	17,322	67.0	465	1,828	2,293	8.9	107	320	229	656	2.5	20,271	78.4
Juli	9,299	4,223	1,734	15,256	70.9	—	1,569	1,569	7.3	48	261	205	514	2.4	17,339	80.6
Augusti	8,184	3,438	1,673	13,295	64.0	—	1,758	1,758	8.5	33	219	153	405	1.9	15,458	74.4
September	7,479	3,302	1,575	12,356	59.1	—	2,108	2,108	10.1	—	217	142	359	1.7	14,823	70.9
Oktober	7,001	3,181	1,702	11,884	48.1	142	2,667	2,809	11.4	30	240	156	426	1.7	15,119	61.2

4. *Hjälpsverksamhetens omfattning.*

Tab. 45 å sid. 84 samt diagram 2, sid. 99, giva en överblick över hjälpsverksamhetens olika former och omfattning under de senare åren.

Av tabellen framgår, att totalantalet av stat och kommun hjälpta i förhållande till hela antalet hjälpsökande arbetslösa under 1936 i stort sett varit något större än under 1935, vilket givetvis hänger samman med svårigheten att under en tid av starkt vikande arbetslöshet omedelbart anpassa begränsningsåtgärderna efter växlingarna i arbetslöshetsläget. Bemärkas må vidare, att procentsiffrorna över de hjälptas antal även innesluta uppgifter om de arbetslösa, som lämnats bistånd enbart av kommunerna, vilka senare understundom brustit i förmåga att snabbt vidtaga av utvecklingen betingade nedskärningar av hjälpåtgärderna. Därjämte torde även böra tagas i betraktande den inverkan på hjälpprocenten, som framkallats av den allmänna tendensen att i ökat mått överflytta det allmännas hjälp på staten.

Av de förut i tab. 15 omnämnda icke hemortsberättigade arbetslösa, vilka vid oktober månads utgång uppgingo till 188, hade 121 eller 64.4 % erhållit hjälp. Motsvarande procenttal 1935 var 56.1.

Till belysande av arbetet å kommissionens centrala kansli må nämnas, att antalet ingående skrivelser (vecko- och månadsrapporter ej medräknade) för månaderna januari—oktober 1936 uppgick till omkring 100,000. Motsvarande antal för angivna månader år 1935 utgjorde 134,000.

Den i kommissionens tjänst anställda förvaltningspersonalens storlek (omfattande såväl det centrala kansliet som arbetsplatserna) utgjorde i oktober månad 1935 1,155 och i samma månad detta år 810. Av dessa voro 606 anställda vid arbetsplatserna och arbetslägren och 204 vid kommissionens centrala kansli mot 908 resp. 247 under samma månad 1935. Att större inskränkning ej skett är beroende, dels på att kansliarbetets av reservarbetena betingade volym krymper i långsammare takt än reservarbetsstyrkan, dels på vissa personalkrävande extra arbetsuppgifter, som kommissionen haft att utföra, bl. a. arbetslöshetsundersökningen den 31 juli 1936 och ny allmän lönerrevision.

5. *Besvärsnämnden för reservarbetslöner.*

Till den år 1933 inrättade besvärsnämnden för reservarbetslöner hade under tiden 1 januari—31 oktober inkommit 21 klagomål. Under samma tid hade sammanlagt till prövning upptagits och avgjorts 21 ärenden, varav 3 utgjorde från föregående år balanserade sådana. Av de avgjorda ärendena ha 15 avsett reservarbetslöner och 6 av nämnden befunnits falla utanför dess befogenhetsområde. 15 ärenden ha av nämnden remitterats till kommissionen för utredning och yttrande. Kommissionen har därvid i 5 fall höjt reservarbetslönen samt i 2 fall, som gällt timlönen vid statskommunala reservarbeten, förklarat sig icke ha något att erinra mot tillämpning av högre timlön vid

dessa arbeten än den fastställda normallönen för tidlönsarbete vid reservarbete inom berörda kommuner. Nämnden har i 3 fall beslutat om höjning av reservarbetslönen.

III. Lönerrevisionen per den 1 januari 1937.

Den 31 oktober 1936 voro 1,529 orter lönesatta. Fördelningen på löneklasser och kommuntyper framgår av tab. 46.

Tab. 46. Den 31 oktober 1936 gällande reservarbetslöner.

Reservarbetslön kr	Städer och köpingar	Municipal- och tät bebyggda samhällen med annan lön än huvudkommunen	Lands- kommuner	Summa löne- sättningar
8: —	1	—	—	1
7: 60	—	1	—	1
7: 20	5	6	2	13
6: 80	5	—	—	5
6: 40	12	2	1	15
6: —	24	6	5	35
5: 60	25	2	7	34
5: 20	39	21	14	74
4: 80	22	11	40	73
4: 40	11	11	214	236
4: —	3	2	404	409
3: 60	—	1	442	443
3: 20	—	—	184	184
2: 80	—	—	6	6
Summa	147	63	1,319	1,529

Allmän lönerrevision verkställdes senast per den 1 maj 1934. Sedan dess ha, framförallt under innevarande år, arbetsmarknadens lönevillkor undergått justeringar. Sålunda ha icke oväsentliga förbättringar i lönevillkoren genomförts vid ett flertal industrier, omfattande ett betydande antal arbetare, och de för bestämmandet av reservarbetslönen i landskommuner betydelsefulla löneavtalen inom jord- och skogsbruk ha undergått avsevärda förändringar. Det inom stora delar av landet gällande kollektivavtalet för jordbruket innebär, att de löneförmåner, som från och med den 1 november 1936 tillkomma arbetstagarna, ökats, framförallt i fråga om icke årsanställda arbetare. Kommissionen har därför funnit sig böra föranstalta om revision av samtliga reservarbetslöner.

Någon anledning att frångå den gällande löneskalan, med 40 öres intervaller, har icke ansetts föreligga. Vid lönesättning av orter med huvudsakligen likartade förhållanden och belägna inom samma landsända har man strävat efter att såvitt möjligt erhålla samma lön för större områden.

På grund av vad ovan anförts har i de rena jordbrukskommunerna i län, varest kollektivavtal för jordbruket tillämpas, den avtalsenliga lönen blivit normerande vid fastställandet av reservarbetslönen. Så har varit fallet i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Kalmar, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs och Gävleborgs län, varest reservarbetslönen för dylika kommuner satts till 4.80 kronor, utom i de två sistnämnda länen, där lönen bestämts till 5.20 kronor. I fråga om de jordbrukskommuner i övriga delar av landet, vilka nu behövt lönesättas, har, på grund av ovan omnämnda strävan till enhetliga löner, reservarbetslönen bestämts till 4.40 kronor, sålunda en löneklass lägre än i de kommuner, varest jordbruksavtalet tillämpas.

För blandade skogs- och jordbrukskommuner har i vissa fall det förhållandet inträffat, att den avtalsenliga jordbrukslönen legat högre än motsvarande lön inom skogsbruket, i vilket fall den senare lönen, där skogsbruket varit av avsevärd omfattning, blivit den normerande.

Den omständigheten, att numera avsevärda delar av jordbruks- och skogsarbetsmarknaden äro avtalsbundna, har möjliggjort en vidgad tillämpning av principen om enhetliga reservarbetslöner för största möjliga områden. Detta utjämningsförfarande nödvändiggör emellertid, att ur vissa landskommuner utbryta mera tätt bebodda samhällen och giva dem särskilda löner. På grund av den betydande förhöjning av lönerna, som ägt rum i ett stort antal landskommuner, har emellertid dylik utbrytning behövt förekomma i ett jämförelsevis mindre antal fall.

Lönesättningen för städer och en del industrisamhällen har huvudsakligen skett med ledning av timlönerna i vissa större för vårt näringsliv utmärkande industrigrupper, i södra och mellersta Sverige speciellt verkstadsindustrien samt i norra Sverige sågverksindustrien. Med hänsyn till de olika ortsförhållandena variera dessa löner avsevärt från högst 8.40 kronor till — frånsett vissa obetydliga orter — 5.60 kronor.

Omprövning av lönerna har icke ansetts påkallad för det betydande antal kommuner, inom vilka hjälpverksamhet för arbetslösa för närvarande icke pågår. Sålunda ha av de 1,529 reservarbetslöner, som voro gällande den 31 oktober 1936, endast 232 omprövats. Lönesättningen har omfattat 221 kommuner och 11 inom dessa kommuner belägna municipalsamhällen eller industriområden. Beträffande lönernas fördelning i löneklasser hänvisas till *tab. 47*.

Förskjutningarna i jämförelse med nu gällande löner belysas av *tab. 48*. Man finner därav, beträffande städer och stadsliknande samhällen, att av 68 orter 23 förblivit i oförändrat löneläge, medan 43 höjts en löneklass och 2 höjts två löneklasser. Av landsbygdens 164 löner ha endast 14 bibehållits oförändrade, under det att 81 blivit föremål för höjning en löneklass, 62 två löneklasser och 7 tre löneklasser.

I intet fall har sålunda sänkning av den nuvarande reservarbetslönen förekommit, och endast ett förhållandevis obetydligt antal kommuner har bibehållits vid sin gamla lönenivå.

Från kommunerna insamlade primäruppgifter rörande löneläget å respek-

Tab. 47. Fördelning av de vid lönerrevisionen per den 1 januari 1937 omprövade reservarbetslönerna efter den fastställda lörens höjd.

Reservarbetslön	Städer och köpingar	Municipal- och tätt bebyggda samhällen	Landskommuner	Summa
8: 40	1	—	—	1
8: —	1	—	—	1
7: 60	2	1	2	5
7: 20	1	—	—	1
6: 80	4	—	1	5
6: 40	21	3	1	25
6: —	15	—	—	15
5: 60	8	4	7	19
5: 20	2	3	35	40
4: 80	2	—	75	77
4: 40	—	—	43	43
4: —	—	—	—	—
Summa	57	11	164	232

Tab. 48. Resultaten av lönerrevisionen per den 1 januari 1937. Kommuner.

A. Städer, köpingar, municipalsamhällen och vissa industriområden.

Reviderad reservarbetslön fr. o. m. $\frac{1}{4}$ 1937	Reservarbetslön gällande den 27 november 1936												
	8: —	7: 60	7: 20	6: 80	6: 40	6: —	5: 60	5: 20	4: 80	4: 40	3: 60	3: 30	S:a
8: 40	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
8: —	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
7: 60	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3
7: 20	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
6: 80	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	4
6: 40	—	—	—	—	10	14	—	—	—	—	—	—	24
6: —	—	—	—	—	—	4	11	—	—	—	—	—	15
5: 60	—	—	—	—	—	—	1	11	—	—	—	—	12
5: 20	—	—	—	—	—	—	—	3	2	—	—	—	5
4: 80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2
Summa	1	1	3	4	11	18	12	14	2	2	—	—	68

B. Övriga landskommuner.

Reviderad reservarbetslön fr. o. m. $\frac{1}{4}$ 1937	Reservarbetslön gällande den 27 november 1936												
	7: 60	7: 20	6: 80	6: 40	6: —	5: 60	5: 20	4: 80	4: 40	4: —	3: 60	3: 20	S:a
7: 60	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
7: 20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6: 80	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
6: 40	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
6: —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5: 60	—	—	—	—	—	5	2	—	—	—	—	—	7
5: 20	—	—	—	—	—	—	4	19	12	—	—	—	35
4: 80	—	—	—	—	—	—	—	4	46	22	3	—	75
4: 40	—	—	—	—	—	—	—	—	1	10	28	4	43
4: —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	2	—	1	1	5	6	23	59	32	31	4	164

tive orter avse den 1 september 1936. Vid ärendets prövning har kommissionen emellertid, som ovan vidrörts, tagit hänsyn även till de förändringar på lönemarknaden, som inträffat efter nyssnämnda dag.

De av lönerrevisionen betingade förändringarna i reservarbetslönerna vid kommissionens reservarbetsplatser framgå av tab. 49. Endast för 14 arbetsplatser har den nuvarande lönen bibehållits. Ökning med en löneklass har skett vid 91, med två löneklasser vid 137 och med tre löneklasser vid 38 arbetsplatser.

Tab. 49. Resultaten av lönerrevisionen per den 1 januari 1937. Statens arbetslöshetskommissionens reservarbetsplatser.

Reviderad reserv- arbetslön fr. o. m. 1/1 1937	Reservarbetslön gällande den 27 november 1936										
	6: 80	6: 40	6: —	5: 60	5: 20	4: 80	4: 40	4: —	3: 60	3: 20	S:a
6: 80	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
6: 40	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	3
6: —	—	—	2	3	1	—	—	—	—	—	6
5: 60	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	4
5: 20	—	—	—	—	—	24	17	—	—	—	41
4: 80	—	—	—	—	—	6	49	41	15	—	111
4: 40	—	—	—	—	—	—	2	13	76	23	114
Summa	1	—	3	8	2	30	68	54	91	23	280

De nya lönerna äro fastställda att träda i kraft den 1 januari 1937 och har arbetet med ärendets behandling forcerats i avsikt att av lönerrevisionen eventuellt betingade förändringar i ackordssättningen vid statliga och statskommunala reservarbeten skola kunna tillämpas från och med nämnda dag.

IV. Hjälpverksamhetens beräknade kostnader under återstoden av innevarande budgetår.

Med ledning av gällande direktiv för hjälpverksamheten och vissa antaganden rörande arbetslöshetens sannolika utveckling har kommissionen sökt beräkna den omfattning, som de olika åtgärderna för den ofrivilliga arbetslöshetens lindrande böra erhålla under återstoden av budgetåret 1936/1937 ävensom kostnaderna härför.

Kommissionen har i år liksom föregående år utgått från att hjälp i största möjliga utsträckning bör beredas genom arbete. Den ytterligare förbättring, arbetsmarknaden under 1936 undergått, torde också underlätta genomförandet av en dylik hjälppolitik.

Anledning finnes emellertid att befara, att utvecklingen inom sågverksdistrikten i såväl Västernorrlands som Norrbottens län lokalt kommer att medföra nödvändigheten av dagunderstöds utlämnande i förhållandevis stor

Tab. 50. Antal sysselsatta i och kostnaderna för statliga och statskommunala reservarbeten juli 1935—juni 1937.

(Beräknade uppgifter för tiden november 1936—juni 1937.)

Månad	A n t a l s y s s e l s a t t a i					
	statliga reservarbeten ¹		statskommunala reservarbeten		S u m m a	
	1935—1936	1936—1937	1935—1936	1936—1937	1935—1936	1936—1937
Juli	18,215	10,500	9,132	4,223	27,347	14,723
Augusti	16,288	9,500	8,325	3,438	24,613	12,938
September	14,356	8,650	7,232	3,302	21,588	11,952
Oktober	13,320	7,800	6,626	3,162	19,946	10,962
November	13,181	7,500	6,845	3,000	20,026	10,500
December	11,389	7,000	6,207	3,000	17,596	10,000
Jannari	11,348	8,000	6,417	3,000	17,765	11,000
Februari	11,088	8,500	6,209	3,000	17,297	11,500
Mars	10,171	8,500	5,865	3,000	16,036	11,500
April	9,140	7,000	5,631	2,500	14,771	9,500
Maj	10,578	5,500	5,655	2,000	16,233	7,500
Juni	10,453	4,500	4,940	1,500	15,393	6,000
Medeltal	12,461	7,746	6,590	2,927	19,051	10,673
Kostnader för budgetår kronor c:a	35,250,000	21,800,000	12,020,000	5,000,000	47,270,000	26,800,000

utsträckning beträffande åtminstone vissa inom dessa län belägna kommuner. Hjälpkungörelsens direktiv om arbetslinjens företrädare inom den under kommissionens ledning bedrivna verksamheten ämnar kommissionen emellertid tillämpa, vadan sålunda dagunderstödsverksamhet endast är avsedd att ifrågakomma såsom supplement till arbetslinjen.

Vid ingången av nu löpande budgetår, den 1 juli 1936, stodo till kommissionens förfogande *dels* uppkomna reservationer å de olika anslag, som anvisats för budgetåret 1935/1936 under femte huvudtiteln till kontantunderstödsverksamhet m. m. samt till statliga och statskommunala reservarbeten jämte kommissionens behållning i riksbanken, som — efter avdrag av för vissa ändamål reserverade belopp, avseende åtgärder till främjande av företagsverksamhet, arvoden till sakkunniga i socialdepartementet, anslag till viss yrkesundervisning, ävensom arvoden åt tillfälliga vägingenjörassistenter — utgjorde c:a 4,000,000 kronor, *dels* av det reservationsanslag å 22,000,000 kronor, som av innevarande års riksdag anvisats till reservarbeten och kontantunderstödsverksamhet m. m. — efter avdrag av 500,000 kronor, som ställts till Kungl. Maj:ts förfogande för företagsverksamhet — ett här beräknat anslag av 21,500,000 kronor, *dels* slutligen enligt beslut av 1936 års riksdag ett tidigare för väglånefonden reserverat belopp å 2,000,000 kronor, varav 1,479,800 kronor voro disponibla den 1 juli 1936 och ett i lån utestående belopp å 520,200 kronor får, efter hand som medlen inflyta, användas till bestridande av kostnaderna för hjälpverksamheten. Samman-

¹ Enligt styrkebeskeden; beträffande siffrorna enligt månadsrapporterna, se tab. 18 sid. 56.

Tab. 51. Antal dagunderstödda och kostnaderna för dagunderstödsverksamheten juli 1935—juni 1937.

(Beräknade uppgifter för november 1936—juni 1937. Dagunderstöd för kursdeltagare ej inräknade).

M å n a d	Antal dagunderstödda	
	1935—1936	1936—1937
Juli	598	—
Augusti	400	—
September	260	—
Oktober	807	410
November	3,336	2,000
December	3,685	5,000
Januari	11,226	8,000
Februari	13,305	8,000
Mars	12,982	6,000
April	9,321	3,000
Maj	2,901	1,000
Juni	465	—
<i>Medeltal</i>	<i>5,274</i>	<i>2,784</i>
Kostnader för budgetår kronor c:a	2,630,000¹	1,600,000¹

Tab. 52. Antal deltagare i kurser, arbetsläger och ungdomsreservarbeten samt kostnaderna för ungdomshjälpen juli 1936—juni 1937.

(Beräknade uppgifter för tiden november 1936—juni 1937.)

Å r o c h m å n a d	A n t a l d e l t a g a r e i			
	kurser	arbetsläger och ungdomsreservarbeten		Summa
		statliga	statskommunala	
1936				
Juli	48	382	84	514
Augusti	33	293	79	405
September	—	293	66	359
Oktober	30	319	11	360
November	50	475	90	615
December	150	475	90	715
1937				
Januari	200	450	90	740
Februari	450	450	100	1,000
Mars	450	450	100	1,000
April	350	400	80	830
Maj	100	350	80	530
Juni	50	200	70	320
<i>Medeltal</i>	<i>159</i>	<i>378</i>	<i>79</i>	<i>616</i>
Summa kostnad c:a	160,000	760,000	80,000	1,000,000

¹ Inklusive hyreshjälpkostnader 200,000 kronor.

Tab. 53. Sammanställning av hjälpverksamhetens beräknade omfattning och utgifter för arbetslinjen, understödslinjen och ungdomshjälpen. Budgetåret 1936/1937.

År och månad	A n t a l h j ä l p t a g e n o m			Hela antalet av staten hjälpta
	statliga och statskommunala reservarbeten	dagunderstöd (ej kursdeltagare)	kurser, frivillig arbetstjänst och ungdomsreservarbeten	
1936				
Juli	14,723	—	514	15,237
Augusti	12,938	—	405	13,343
September	11,952	—	359	12,311
Oktober	10,962	410	360	11,732
November	10,500	2,000	615	13,115
December	10,000	5,000	715	15,715
1937				
Januari	11,000	8,000	740	19,740
Februari	11,500	8,000	1,000	20,500
Mars	11,500	6,000	1,000	18,500
April	9,500	3,000	830	13,330
Maj	7,500	1,000	530	9,030
Juni	6,000	—	320	6,320
Medeltal	10,673	2,784	616	14,073
Kostnader för budgetår kronor	26,800,000	1,600,000	1,000,000	29,400,000

lagt kunna sålunda för hjälpverksamheten under innevarande budgetår anslag på 27,500,000 kronor beräknas stå till förfogande.

Dessutom är att omnämna det förslagsanslag av 1,000,000 kronor, som avsetts att täcka kostnaderna för kommissionens administration.

Kostnaderna för statliga och statskommunala reservarbeten för månaderna juli—oktober 1936 ävensom de sannolika kostnaderna för tiden november 1936—juni 1937 framgå av *tab. 50*.

Hänsyn har i dessa beräkningar ej tagits till ersättningar från uppdragsgivare vid statliga reservarbeten.

Motsvarande kostnadsuppgifter för samma tidsperioder återfinnas beträffande dagunderstödsverksamheten jämte hyreshjälp i *tab. 51* och beträffande kurser, arbetsläger och ungdomsreservarbeten i *tab. 52*, varjämte en sammanställning gjorts i *tab. 53* av kostnadsberäkningarna för budgetåret 1936/1937 beträffande hjälpverksamheten i dess helhet: arbets- och understödslinjerna samt ungdomshjälpen.

I sin framställning den 27 mars 1936 angående medelsbehovet för innevarande budgetår beräknade kommissionen att i genomsnitt under budgetåret skulle i statliga och statskommunala reservarbeten sysselsättas 7,750 resp. 5,000 man samt att hjälp genom kontantunderstöd eller åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten skulle lämnas 2,250 personer, vadan hjälpåtgärderna i allt sålunda skulle komma att omfatta 15,000 man i genomsnitt under

budgetåret. Kommissionen utgick vid dessa beräkningar från en antagen genomsnittssiffra för antalet hos kommittéerna anmälda arbetslösa av 35,000, av vilka c:a 25,000 antogos vara omedelbart hjälpbehövande. Av dessa förutsattes 10,000 komma att bispringas genom rent kommunala åtgärder.

I propositionen nr 266/1936 gav Kungl. Maj:t uttryck åt den uppfattningen, att vissa jämkningar vore med hänsyn till den gynnsamma konjunkturutvecklingen påkallade i dessa beräkningar. Sålunda syntes genomsnittsan- talet arbetslösa böra uppskattas till 25,000 under innevarande budgetår och den statliga hjälpverksamheten böra planläggas att omfatta i genomsnitt 14,000 arbetslösa. Härav borde 5,100 man genomsnittligen beredas anställning vid statliga och 3,500 man vid statskommunala reservarbeten. Genom kon- tantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp skulle vidare i genomsnitt komma att bispringas 5,400 man. Av riksdagen äskades härför ett anslag av 19,000,000 kronor.

I sin skrivelse nr 356/1936 förklarade sig riksdagen icke hava någon er- inran att framställa mot departementschefens beräkning av det antal arbets- lösa, som borde genom kommissionen hjälpas. Riksdagen ingick ej på frå- gan om arbetslöshetshjälpens fördelning mellan olika hjälpformer men ut- talade, att möjlighet borde hållas öppen att inom ramen av gällande bestäm- melser företaga den avvägning mellan de olika hjälpformerna, som påkalla- des av arbetslöshetssituationen och utvecklingen på arbetsmarknaden. Riks- dagen utginge härvid ifrån att kommissionen toge under övervägande, huru- vida det förändrade arbetslöshetsläget kunde påkalla någon jämkning i för- hållandet mellan de olika hjälpformerna. För att möjliggöra en så smidig anpassning efter arbetslöshetsläget som möjligt ansåge sig riksdagen dock, under hänvisning till dess tidigare gjorda uttalanden rörande företräde för arbetslinjen, böra beräkna anslaget till reservarbeten, kontantunderstöds- verksamhet m. m. något högre än Kungl. Maj:t. Riksdagen upptog sålun- da anslaget till 22,000,000 kronor.

I överensstämmelse med hittills tillämpade principer och i anslutning till den markering av arbetslinjens företräde inom hjälpverksamheten, som riks- dagen sålunda gjort i nyssberörda skrivelse nr 356/1936, har kommissionen låtit sig angeläget vara att vid disponerandet av beviljade medel bereda re- servarbetena en jämväl av rådande arbetslöshetssituation motiverad för- grundställning.

Då emellertid arbetsmarknaden utvecklats sig gynnsammare än vad kom- missionen beräknade i sin ovan åberopade underdåniga framställning den 27 mars 1936, har den förändrade arbetslöshetssituationen påkallat vissa jämk- ningar i den av kommissionen då beräknade omfattningen av hjälpverksam- heten. I enlighet med riksdagens nyssnämnda uttalande beräknar kom- missionen vidare under innevarande budgetår en något annan avvägning av hjälpen än i sin sagda framställning.

I fråga om *de statliga reservarbetena* beräknade kommissionen, att under årets tredje kvartal skulle sysselsättas i medeltal 11,000 man. Såsom fram- går av tab. 50, har detta medeltal i stället varit 9,550. Under den hittills

gångna delen av årets fjärde kvartal, då arbetslöshetssiffrorna varit i stigande, har kommissionen däremot kunnat hålla antalet vid statliga reservarbeten sysselsätta något högre än det förut beräknade medeltalet (7,000). Likaledes torde det bliva tekniskt möjligt, att under första kvartalet 1937 — den tid av budgetåret, då, enligt vad som plägar vara fallet, hjälpbehovet torde bliva störst — giva arbetsstyrkan vid de statliga reservarbetena en större omfattning än vad tidigare beräknades (c:a 8,330 man mot förut beräknade 6,000). Däremot finner sig kommissionen kunna utgå från att arbetslöshetsituationen skall under andra kvartalet 1937 undergå en sådan förbättring, att sagda arbetsstyrka kan hållas lägre än enligt beräkningarna i mars 1935 (c:a 5,670 man mot förut beräknade 7,000). I genomsnitt för hela året beräknas arbetsstyrkan vid dessa arbeten även nu till c:a 7,750 man.

Vad angår *de statskommunala reservarbetena* beräknade kommissionen i sin förut omnämnda underdåniga framställning en genomsnittlig sysselsättning under innevarande budgetår av 5,000 man. Oaktat kommissionen beviljat inkomna ansökningar om dylika arbeten i den omfattning, som varit av arbetslöshetsförhållandena påkallad, har arbetsstyrkan dock under den hittills gångna delen av budgetåret i genomsnitt uppgått till endast c:a 3,700 man (tab. 50). Kommissionen beräknar nu, att under hela budgetåret skall i genomsnitt vid statskommunala reservarbeten komma att sysselsättas c:a 2,900 man.

Vad slutligen beträffar *understödsverksamheten* och *ungdomshjälpen*, beräknar kommissionen, att dessa hjälpformer i genomsnitt under budgetåret skola få en något större omfattning (c:a 3,400 personer) än enligt framställningen den 27 mars 1936 (c:a 2,250 personer).

Kommissionen, som i likhet med departementschefen räknar med att den rapporterade arbetslösheten under budgetåret 1936/1937 skall genomsnittligen komma att hålla sig omkring siffran 25,000, har sålunda vid ovannämnda approximativa avvägning mellan de olika hjälpformerna utgått från departementschefens beräkning att i genomsnitt under budgetåret 14,000 arbetslösa skulle beredas hjälp genom kommissionen.

Utgifterna för *de statliga och statskommunala reservarbetena* skulle enligt tab. 50 beräknas uppgå till i runt tal 26,800,000 kronor.

Till bestridande av kostnaderna för *kontantunderstödsverksamhet* inkl. *hyreshjälpverksamhet* skulle enligt tab. 51 behöva tagas i anspråk ett belopp av 1,600,000 kronor. Vad angår den sistnämnda formen av hjälpverksamhet, ha kostnaderna härför beräknats komma att bli något högre än tidigare i förhållande till kostnaderna för dagunderstödsverksamheten, då den sistnämnda i huvudsak torde komma att begränsas till den kategori av arbetslösa, — familjeförsörjarna — som enligt hjälpkungörelsen kan erhålla hyreshjälp.

Kostnaderna för *ungdomshjälpen*, i vilken innefattas kostnader för kursverksamhet, frivillig arbetstjänst och ungdomsreservarbeten, beräknas jämlikt utgifterna i tab. 52 till 1,000,000 kronor.

De totala utgifterna för kommissionens verksamhet under budgetåret 1936/1937 skulle enligt ovan utförda beräkningar komma att belöpa sig på c:a 29,400,000 kronor. Till dessa utgifters bestridande stå, enligt vad förut uppvisats, till förfogande sammanlagt 27,500,000 kronor. Följaktligen skulle ett underskott å 1,900,000 kronor uppstå, därest verksamheten programligt fullföljes. Kommissionen har emellertid betydande fordringar inestående hos ett stort antal uppdragsgivare. I vilken utsträckning likvid för dessa fordringar må komma att inflyta under budgetåret, kan nu ej bedömas. Med säkerhet kommer emellertid här nämnda underskott 1,900,000 kronor att sålunda täckas. Fördenskull torde de för hjälpverksamheten under innevarande budgetår anvisade medlen bliva för sitt ändamål tillräckliga.

Kommissionen har dock härvid ej tagit hänsyn till den icke obetydliga ökning av lönekontot för reservarbetena, som kan väntas bliva följderna av de nya, höjda reservarbetslönernas ikraftträdande med ingången av 1937. Skulle det visa sig, att de inflytande likviderna för fordringar hos uppdragsgivarna ej bliva tillräckliga att täcka även sagda merkostnader, anhåller kommissionen att längre fram få återkomma med de förslag, som på grund härav kunna befinnas påkallade.

I efterföljande sammanställning meddelas en översikt, hur de beräknade kostnaderna för hjälpverksamheten under budgetåret fördela sig på de olika anslagen.

Sammanställning

över beräknade inkomster och utgifter å anslaget till reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. budgetåret 1936/1937.

(Avrundade tal.)

Utgifter:

	Kronor
Statliga reservarbeten	21,800,000
Statskommunala reservarbeten	5,000,000
Dagunderstödsverksamhet (inkl. hyreshjälp)	1,600,000
Ungdomshjälpen	1,000,000
	Summa Kronor 29,400,000

Inkomster:

	Kronor
Behållning i föregående års anslag efter frånräkning av för vissa ändamål reserverade belopp.	4,000,000
Väglånefonden: Innestående belopp	1,479,800
Utestående lån	520,200
Anvisade medel för budgetåret 1936/1937 efter avdrag av till Kungl. Maj:ts disposition till företagsverksamhet ställt belopp kr. 500,000	21,500,000
Underskott, som beräknas bliva täckt av inbetalningar av uppdragsgivares ersättningar för utförda arbeten	1,900,000
	Summa Kronor 29,400,000

Kommissionen får sålunda anmäla, att densamma för närvarande icke finner anledning att hos Kungl. Maj:t hemställa om utverkande av något anslag för innevarande budgetår utöver de anslagsbelopp, som för närvarande stå till förfogande för hjälpverksamheten.

V. Medelsbehovet för budgetåret 1937/1938.

Med avseende på frågan om medelsbehovet för budgetåret 1937/1938 får kommissionen anföra följande.

Arbetsmarknadens gynnsamma utveckling under innevarande år har, enligt vad som framgår av redogörelsen för kommissionens verksamhet, möjliggjort en successiv begränsning av hjälpåtgärderna. Såsom i det föregående betonats, räknar kommissionen även med att denna tendens till minskad arbetslöshet skall fortbestå under nästa budgetår.

Försiktigheten synes likväl bjuda, att man utgår ifrån att ett icke obetydligt behov av hjälp även då skall föreligga.

För innevarande budgetår har kommissionen på sätt ovan angivits beräknat hjälpverksamhetens totala kostnader till c:a 29,000,000 kronor. Med hänsyn till det minskade hjälpbehov, varmed kommissionen räknar, lär ett betydligt mindre belopp böra för nästkommande budgetår upptagas i staten.

Enligt kommissionens uppfattning synes det genomsnittliga antalet arbetslösa personer, som bör beredas statlig arbetslöshetshjälp under nästkommande budgetår, kunna preliminärt uppskattas till i genomsnitt 8,000. Dessa beräknas fördelade på de olika hjälpformerna sålunda:

i statligt reservarbete	3,000	arbetslösa
i statskommunalt reservarbete.....	2,000	»
hjälpåtgärd genom kontantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp	3,000	»

Statens kostnader härför torde överslagsvis bliva:

statliga reservarbeten.....	kronor	9,000,000
statskommunala reservarbeten.....	»	3,800,000
kontantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp.....	»	2,200,000

Summa kronor 15,000,000

Kommissionen har i ovanstående preliminära kalkyl räknat med något högre kostnader per dagsverke för såväl de statliga som de statskommunala reservarbetena, vad de statliga reservarbetena angår väsentligen på grund av omständigheter, som blivit berörda redan i den lämnade redogörelsen för arbetslinjen under detta år. Att dagsverkskostnaden förutsatts bliva högre även beträffande de statskommunala reservarbetena har sin förklaring i att dessa under tider av sjunkande arbetslöshet som regel bedrivs företrädesvis på orter med jämförelsevis höga löner eller procentuellt högt statsbidrag. Anmärkas må vidare, att kommissionen i ovanstående beräkning jämväl sökt taga

hänsyn till den ökade dagsverkskostnad, som betingas av reservarbetslönens höjning under 1937.

Det ifrågasatta beloppets storlek har givetvis också påverkats därav att kommissionen förutsätter, att hjälpverksamhetens tyngdpunkt även under nästa budgetår väsentligen kommer att läggas på arbetslinjen.

Vad slutligen angår kostnaderna för kommissionens centrala kansli möta för närvarande svårigheter att mera bestämt fastställa storleken härav. Beaktas må, att omfattningen av arbetsuppgifterna å kansliet icke omedelbart följer arbetslöshetens variationer och att därjämte avvecklingen av de många arbetsföretag, som igångsatts under arbetslöshetskrisen, kommer att fortsätta även under 1937. Behov av en förhållandevis stor personal blir följaktligen ofrånkomlig på de avdelningar, som närmast beröras av avvecklingsarbetet.

I avvaktan på möjligheten att utföra en närmare beräkning av ifrågasvarande kostnader har kommissionen ansett sig böra för ändamålet förslagsvis upptaga ett belopp av 600,000 kronor.

Såsom bilagor till denna framställning fogas fyra tablåer och översikter m. m., avseende

dels tvenne diagram rörande arbetslösheten och hjälpverksamheten (bil. 1);

dels uppgift om de hjälpsökande arbetslösas fördelning efter län och yrken den ³¹/₁₀ 1936 (bil. 2);

dels översikt över kommissionens ekonomiska ställning den ³⁰/₃ 1936 (bil. 3).

Under åberopande av det ovan anförda och med förmålan, att kommissionen avser att som vanligt under vårens lopp ingiva en kompletterande framställning i anslagsfrågan, får statens arbetslöshetskommission anmäla, att medelsbehovet för den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten vid arbetslöshet för budgetåret 1937/1938 synes kunna preliminärt uppskattas till 15,000,000 kronor, vartill skulle komma 600,000 kronor till bestridande av kommissionens administrationskostnader.

I behandlingen av detta ärende hava, förutom undertecknad Huss, ordförande, deltagit ledamöterna Valsinger, Hagman, Bergman, Carell, Falk och Brodén.

Stockholm den 4 december 1936.

U n d e r d å n i g s t

På Statens Arbetslöshetskommissions vägnar:

GUNNAR HUSS.

G. H. Nordström.

Diagram 1. Antal hjälpsökande arbetslösa åren 1930—1936.

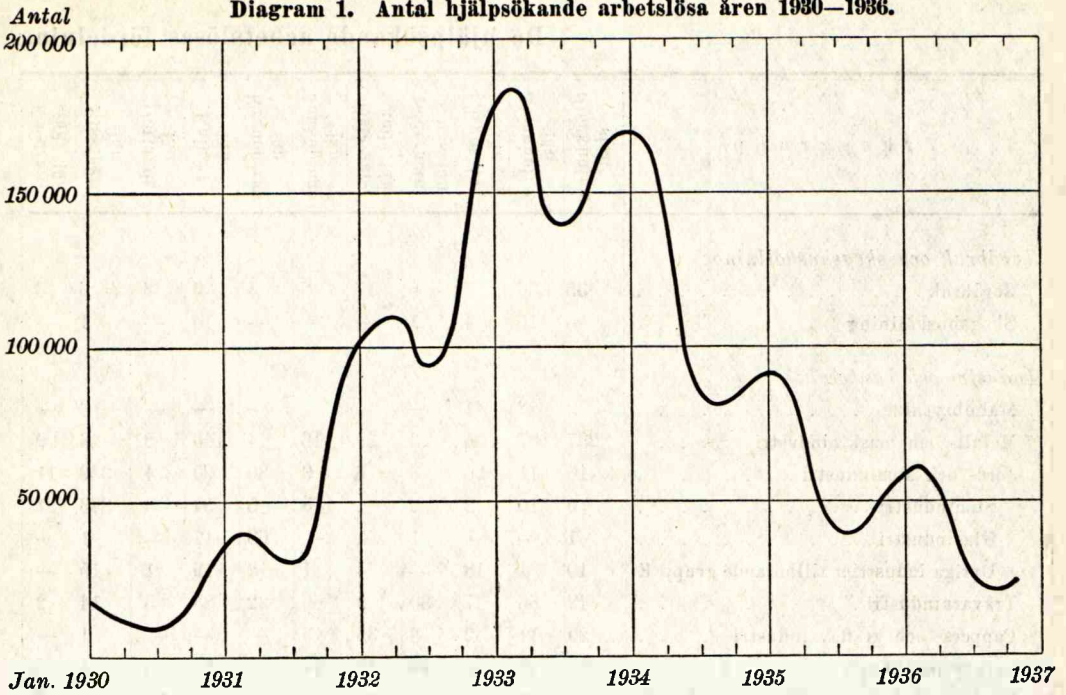
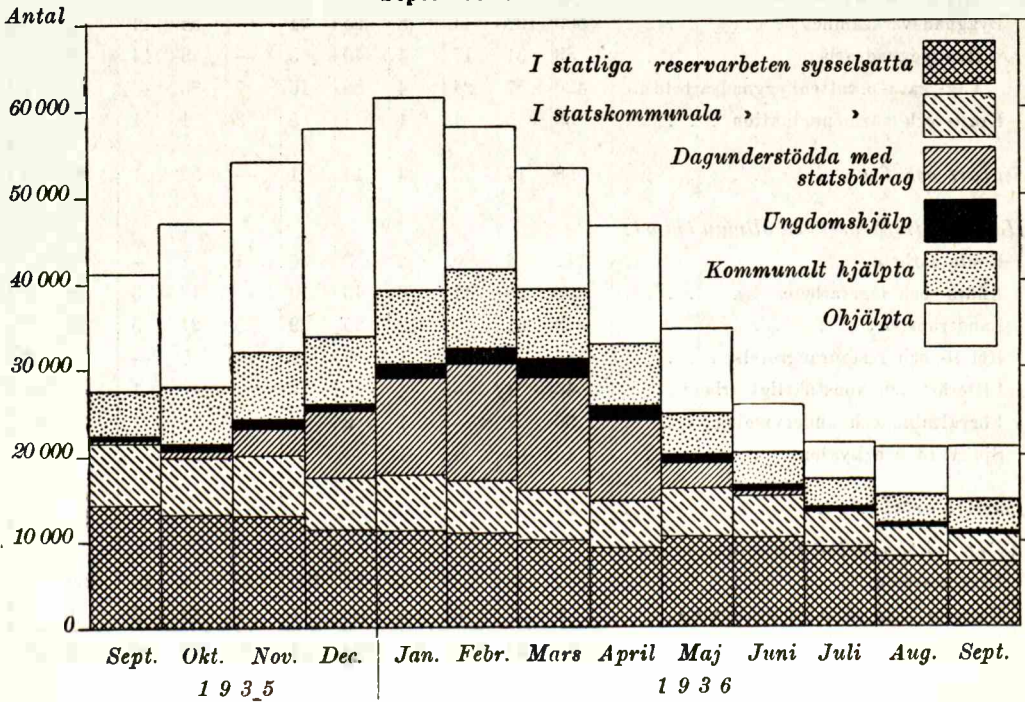

Diagram 2. Hjälpsökande arbetslösa fördelade på olika hjälpformer. September 1935—oktober 1936.

De hjälpsökande arbetslösas fördelning

Yrkesgrupp	Stockholms stad	Stockholms län	Uppsala län	Södermanlands län	Östergötlands län	Jönköpings län	Kronobergs län	Kalmar län	Gotlands län	Blekinge län	Kristianstads län
<i>Jordbruk och skogshushållning:</i>											
Jordbruk	35	36	7	6	17	8	1	9	2	6	3
Skogshushållning	—	16	4	1	—	—	—	10	—	1	—
<i>Industri och hantverk:</i>											
Malmbrytning	2	2	1	—	—	—	—	—	—	3	—
Metall- och maskinindustri	237	87	35	23	39	16	4	146	2	46	9
Jord- och stenindustri	16	11	20	3	6	9	80	90	4	359	11
Stenindustri	5	10	2	2	1	8	5	54	3	343	11
Glasindustri	1	—	—	1	1	—	63	17	—	1	—
Övriga industrier tillhörande grupp E	10	1	18	—	4	1	12	19	1	15	—
Trävaruindustri	42	66	47	30	9	66	22	83	3	14	2
Pappers- och grafisk industri	29	11	2	3	33	3	—	—	—	1	—
Livsmedelsindustri	79	24	10	13	12	14	2	36	3	14	6
Textil- och beklädnadsindustri	15	2	—	4	35	10	—	2	—	4	2
Läder-, hår- och gummivaruindustri	41	8	7	2	13	16	1	4	1	11	6
Kemisk-teknisk industri	14	—	—	—	1	52	—	3	—	1	—
Byggnadsverksamhet	509	108	41	8	95	21	7	36	14	49	4
Husbyggnadsarbete	89	51	17	4	40	5	—	3	14	9	3
Väg-, gatu- o. vattenbyggnadsarbete etc.	420	57	24	4	55	16	7	33	—	40	1
Kraft- och värmeproduktion	33	5	1	1	4	5	3	1	1	1	2
<i>Sjöfart och fiske . . . . .</i>	58	17	3	4	14	1	—	52	1	38	5
<i>Handel, samfärdsel och allmän tjänst:</i>											
Kontorsarbete	112	4	3	2	3	6	1	2	—	3	—
Affärs- och lagerarbete	309	23	11	6	43	13	—	13	3	16	1
Landtransport	379	61	7	12	25	29	5	21	5	20	2
Hotell- och restaurangrörelse	133	4	1	1	3	2	—	5	—	1	2
Litterärt och konstnärligt arbete	46	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—
Förvaltning och undervisning	36	7	—	1	2	—	—	1	1	77	—
Sjukvård och hygien	14	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—
<i>Husligt arbete . . . . .</i>	37	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—
<i>Arbete, ej hänförligt till annan grupp:</i>											
Diversearbete	362	246	53	81	112	169	123	218	46	439	43
Ungdom utan särskild utbildning	2	7	6	—	—	1	1	18	5	1	1
Summa	2,540	747	259	202	469	441	250	751	92	1,106	99

Bilaga 2.

efter län och yrken den 31 oktober 1936.

Malmö stad	Malmöhus län i övrigt	Hallands län	Göteborgs stad	Göteborgs län i övrigt	Älvsborgs län	Skaraborgs län	Värmlands län	Örebro län	Västmanlands län	Kopparbergs län	Gävleborgs län	Västernorrlands län	Jämtlands län	Västerbottens län	Norrbottens län	Summa		
																Hela riket	Därav	
																	Städer	Landsbygd
9	19	5	11	14	12	4	22	5	—	17	26	25	8	4	30	341	147	194
—	—	—	—	—	2	—	115	7	—	14	42	223	5	3	38	481	5	476
—	—	—	—	1	—	—	3	49	3	104	—	—	—	—	260	428	4	424
72	127	51	280	42	47	15	37	48	4	41	75	28	5	2	21	1,539	1,198	341
8	105	83	16	1,678	11	6	90	7	3	—	17	33	5	1	4	2,676	349	2,327
2	4	83	6	1,655	6	—	14	5	—	—	4	4	2	—	4	2,233	195	2,038
—	1	—	1	—	—	—	66	1	2	—	—	24	—	—	—	179	27	152
6	100	—	9	23	5	6	10	1	1	—	13	5	3	1	—	264	127	137
13	10	17	131	26	17	15	105	8	1	66	366	1,282	1	202	500	3,144	764	2,380
3	10	1	36	8	19	2	25	5	—	18	14	326	18	12	8	587	148	439
27	65	17	77	27	11	11	16	17	1	4	16	18	1	2	11	534	451	83
13	12	15	26	55	17	—	6	2	—	1	5	1	—	—	—	227	206	21
20	38	14	23	13	15	2	9	57	—	1	8	7	1	1	3	322	288	34
40	20	—	17	70	59	71	—	2	—	—	—	2	—	—	—	352	307	45
194	83	92	84	145	124	11	189	33	1	39	79	195	9	41	144	2,355	1,385	970
128	69	8	84	48	22	1	8	12	—	4	7	3	1	17	26	673	559	114
66	14	84	—	97	102	10	181	21	1	35	72	192	8	24	118	1,682	826	856
18	14	2	7	3	—	3	1	3	—	—	3	7	—	—	2	120	101	19
32	43	15	78	52	1	5	9	6	1	2	19	41	—	4	9	510	387	123
7	9	3	67	1	2	2	8	5	1	6	10	4	—	2	3	266	251	15
50	53	20	167	17	10	10	15	15	1	4	28	25	3	1	17	874	809	65
70	73	25	106	41	12	8	28	19	—	6	36	46	7	6	53	1,102	914	188
10	9	2	45	—	—	3	4	3	—	1	3	1	2	—	3	238	230	8
2	2	2	4	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	63	53	4
2	11	1	11	4	1	3	3	2	—	—	6	1	1	—	3	174	161	13
—	3	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	27	26	1
2	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45	44	1
411	385	96	527	349	205	107	424	257	38	286	427	1,015	66	242	838	7,565	3,817	3,748
—	—	7	—	71	12	11	36	29	—	74	44	196	10	76	134	742	70	672
1,003	1,002	469	1,720	2,617	578	289	1,145	580	54	684	1,224	3,477	142	600	2,082	24,712	12,121	12,591

Översikt över Statens Arbetslöshetskommissions

Tillgångar.

I. I statskontoret inestående belopp:

A. Förslagsanslag till statens arbetslöshetskommission, Litt. V. B. 14			
1) Anslag för löpande budgetår	1,000,000:—		
2) Anvisat ytterligare belopp	260,000:—		
	<u>1,260,000:—</u>		
3) Disponerat $\frac{1}{7}$ 1935— $\frac{30}{6}$ 1936	1,260,000:—		—:—
B. Reservationsanslag till kontantunderstödsverksamhet m. m., Litt. V. B. 15			
1) Återstående den $\frac{1}{7}$ 1935 å föregående budgetårs anslag* . . .	8,064,487: 90		
2) Anslag för löpande budgetår	2,000,000:—		
3) Återbetalat anslag	11,612: 39		
	<u>10,076,100: 29</u>		
4) Disponerat $\frac{1}{7}$ 1935— $\frac{30}{6}$ 1936	4,866,312: 12 ¹		
5) Överfört till anslaget V. B. 16 enl. Kungl. Maj:ts beslut	1,700,000:—	6,566,312: 12 ²	3,509,788: 17 ³
C. Reservationsanslag till statliga och statskom.res.arb., Litt. V. B. 16			
1) Anslag för löpande budgetår	32,000,000:—		
2) Överfört från anslaget V. B. 15 enligt Kungl. Maj:ts beslut . .	1,700,000:—		
3) Förstärkningsanslag överfört från förslagsansl. till oförutsedda utgifter (1935/1936: XII)	11,000,000:—		
	<u>44,700,000:—</u>		
4) Disponerat $\frac{1}{7}$ 1935— $\frac{30}{6}$ 1936	43,627,210: 40 ¹		1,072,789: 60 ²

II. I arbetslöshetskommissionen inestående belopp:

A. Kassa- och bankbehållningar			
1) Litt. V. B. 14	52,269: 80		
2) » V. B. 15	883,005: 65		
3) » V. B. 16	1,242,181: 47		2,177,456: 92
B. Till betalning förfallna fordringar			
1) Litt. V. B. 15			
a) Hos kommuner för dagunderstöd vid friv. arbets-tjänst	3,062: 83		
b) Hos diverse personer	615: 85	3,678: 68	
2) Litt. V. B. 16			
a) Hos vägstyrelser m. fl. för utförda arbeten	1,285,361: 31		
b) » domänstyrelsen för avlön. m. m.	} 210,989: 89	1,496,351: 20	
c) » kommuner för ortstillägg			
d) » diverse personer			
C. Förskottsmedel för redovisning			
a) Vid statl. arb.platser	675,958: 55		
b) » » arb.läger och ungdomsreservarbeten	23,160: 80	699,119: 35	
D. Inventarier			
Arbetsmaskiner, arbetsredskap, förlägg.n.inv. m. m.			
a) Vid statl. res.arbeten	1,931,000:—		
b) » » arb.läger och ungdomsreservarbeten	101,000:—	2,032,000:—	4,231,149: 23
E. Våglånefonden			
Utestående lån			520,200:—

Kronor 11,511,383: 92

* Dessutom lån utlämnade till:

- 1) Tännäs kommun — enl. kungl. brev $\frac{6}{11}$ 1931, kr. 3,000:—; utbet. nov. 1931.
- 2) A.B. Halmförädling, Vadstena — enl. kungl. brev $\frac{16}{3}$ 1934, kr. 35,000:—; utbet. $\frac{12}{4}$ 1934.
- 3) A.B. Svenska Fryserierna, Göteborg — enl. kungl. brev $\frac{24}{5}$ 1934, kr. 100,000:—; utbet. $\frac{19}{6}$ 1934.

ekonomiska ställning den 30 juni 1936.

S k u l d e r.

I. Av medel hos statskontoret reserverade belopp:

A. Reservationsanslaget till kontantunderstödsverksamhet m. m.,
Litt. V. B. 15

1) Vägglånefonden; disponibla medel	1,479,800: —	
Utlämnade lån	520,200: —	2,000,000: —
Upplupna räntor 1931—1935		132,620: 06
2) Diverse myndigheter:		
a) Till befrämjande av företagsverksamhet (2,000,000: —)		
Resterande belopp; diverse myndigheter		87,223: 69
b) Övriga ändamål		
Resterande belopp; diverse myndigheter		55,911: 27

B. Reservationsanslaget till statliga och statskom. reservarbeten, Litt. V. B. 16

Till befrämjande av företagsverksamhet (1,000,000: —)		
Resterande belopp; diverse myndigheter		894,090: 16

II. Förslagsanslag till statens arbetslöshetskommission, Litt. V. B. 14:

Överskott att återleverera till statskontoret		52,269: 80
---	--	------------

III. I statliga reservarbeten bundna tillgångar:

Fordringar, inventarier och arbetsplatsernas förskottsmedel		4,231,149: 23
---	--	---------------

IV. Till disposition för verksamheten står:

A. Av medel hos statskontoret

Reservationsanslaget till kontantunderstödsverksamhet m. m., Litt. V. B. 15	1,234,033: 15	
Reservationsanslaget till statliga och statskom. reservarbeten, Litt. V. B. 16	178,699: 44	

B. Av medel hos kommissionen

Förslagsanslaget till statens arbetslöshetskommission, Litt. V. B. 14	—: —	
Reservationsanslaget till kontantunderstödsverksamhet m. m., Litt. V. B. 15	1,403,205: 65	
Reservationsanslaget till statliga och statskom. reservarbeten, Litt. V. B. 16	1,242,181: 47	4,058,119: 71

**Utbetalade statsbidrag till statliga och statskommunala reservarbeten,
ungdomsreservarbeten**

L ä n o c h s t ä d e r	Statliga reserv- arbeten	Stats- kommunala reserv- arbeten	Understöd
1	2	3	4
Stockholms stad	243,916	1,462,063	437,794
Stockholms län	3,201,792	392,882	17,671
Uppsala stad	31,019	14,382	1,089
Uppsala län i övrigt	—	245,259	15,254
Eskilstuna stad	—	87,358	—
Södermanlands län i övrigt	704,389	86,621	626
Linköpings stad	3,359	3,854	6,222
Norrköpings stad	—	53,937	26,627
Östergötlands län i övrigt	449,845	45,829	423
Jönköpings stad	5,733	212,186	—
Jönköpings län i övrigt	1,911,058	140,610	297
Kronobergs län	1,751,980	121,376	—
Kalmar stad	7,860	133,472	2,857
Kalmar län i övrigt	1,659,162	442,269	42,736
Gotlands län	5,596	43,273	—
Karlskrona stad	1,604	62,405	1,380
Blekinge län i övrigt	2,402,978	450,893	16,648
Kristianstads län	1,374,012	190,755	—
Hälsingborgs stad	—	31,300	39,735
Landskrona stad	205	96,168	2,287
Lunds stad	3,927	62,959	6,741
Malmö stad	10,703	384,606	94,433
Malmöhus län i övrigt	1,065,416	373,887	41,933
Halmstads stad	3,850	83,107	2,452
Hallands län i övrigt	534,666	42,381	1,351
Göteborgs stad	58,879	319,192	333,556
Mölnadal stad	—	235,411	—
Uddevalla stad	—	124,715	15,302
Göteborgs och Bohus län i övrigt	3,961,205	709,465	253,879
Borås stad	—	7,930	—
Älvsborgs län i övrigt	2,902,823	236,935	5,320
Skaraborgs län	405,353	187,368	9,983
Karlstads stad	24,238	38,955	8,590
Värmlands län i övrigt	2,143,353	492,728	27,684
Örebro stad	2,657	61,581	7,160
Örebro län i övrigt	1,613,592	155,487	20,077
Västerås stad	3,725	13,076	—
Västmanlands län i övrigt	706,444	122,343	—
Kopparbergs län	1,991,882	586,743	34,353
Gävle stad	5,934	45,950	8,115
Gävleborgs län i övrigt	1,358,196	563,414	119,397
Sundsvalls stad	—	10,190	12,252
Västernorrlands län i övrigt	2,774,593	2,120,097	791,099
Jämtlands län	849,580	140,045	—
Västerbottens län	512,864	290,391	10,216
Norrbottens län	2,219,075	276,432	159,119
Hela riket	36,907,463	12,002,280	2,574,658

Bilaga B.

understödsverksamhet, hyreshjälp, kurser, frivillig arbetstjänst och under tiden ¹/₇ 1935—³⁰/₆ 1936.

Hyreshjälp	Kurser, frivillig arbetstjänst, ungdomsre- servarbeten	Summa	Invånarantal den ¹ / ₁ 1936	Medeltalet arbetslösa ¹ / ₇ 35— ³⁰ / ₆ 36	Utbetalat statsbidrag i kronor per	
					invånare	arbetslös
5	6	7	8	9	10	11
69,515	148,165	2,361,453	533,884	4,024	4: 42	586: 84
900	80,743	3,693,988	271,110	1,557	13: 63	2,372: 50
—	—	46,490	33,924	169	1: 37	275: 09
—	50,551	311,064	105,213	558	2: 96	557: 46
—	—	87,358	35,685	58	2: 45	1,506: 17
—	—	791,636	153,197	310	5: 17	2,553: 66
—	—	13,435	32,919	123	0: 41	109: 23
4,464	—	85,028	67,194	540	1: 27	157: 46
—	—	496,097	212,216	318	2: 34	1,560: 05
—	—	217,919	33,320	258	6: 54	841: 39
—	699	2,052,664	202,703	580	10: 13	3,539: 08
—	—	1,873,356	154,549	651	12: 12	2,877: 66
—	—	144,189	20,691	262	6: 97	550: 34
2,339	53,148	2,199,654	211,227	1,268	10: 41	1,734: 74
—	—	48,869	58,049	117	0: 84	417: 68
—	1,970	67,359	28,434	340	2: 37	198: 11
—	32,072	2,902,591	117,881	2,018	24: 62	1,438: 35
—	—	1,564,767	248,587	495	6: 29	3,161: 15
5,817	16,258	93,110	58,968	505	1: 58	184: 38
—	—	98,660	19,274	199	5: 12	495: 78
798	—	74,425	25,878	144	2: 88	516: 84
18,134	10,719	518,595	141,485	1,236	3: 67	419: 58
2,904	10,485	1,494,625	273,329	1,135	5: 47	1,316: 85
192	—	89,601	25,911	307	3: 46	290: 91
—	147,940	726,338	126,452	375	5: 74	1,936: 90
55,061	85,940	852,628	258,387	2,847	3: 30	299: 48
—	—	235,411	16,646	289	14: 14	814: 57
2,618	11,162	153,797	15,676	285	9: 81	539: 64
6,846	3,610	4,935,005	179,199	3,736	27: 54	1,320: 93
—	—	7,930	43,365	18	0: 18	440: 56
—	12,902	3,157,980	278,068	974	11: 36	3,242: 28
—	31,421	634,125	240,777	642	2: 63	987: 73
—	—	71,783	26,535	218	2: 71	329: 28
259	177,060	2,841,084	246,747	2,516	11: 51	1,129: 21
301	6,391	78,090	39,186	315	1: 99	247: 90
488	159,508	1,949,152	179,759	981	10: 84	1,986: 90
—	—	16,801	32,569	52	0: 52	323: 10
—	33,956	862,743	129,440	275	6: 67	3,137: 25
—	59,212	2,672,190	248,930	1,996	10: 73	1,338: 77
388	—	60,387	39,366	335	1: 53	180: 26
2,573	116,314	2,159,894	241,730	2,517	8: 94	858: 12
1,556	—	23,998	18,506	145	1: 30	165: 50
33,050	143,856	5,862,695	263,516	6,163	22: 25	951: 27
—	13,626	1,003,251	136,540	669	7: 35	1,499: 63
—	81,042	894,513	214,914	1,307	4: 16	684: 40
8,519	105,964	2,769,109	207,553	3,208	13: 34	863: 19
216,722	1,504,714	53,295,837	6,249,489	47,035	8: 53	1,133: 11

**Utbetalade statsbidrag till statliga och statskommunala reservarbeten,
ungdomsreservarbeten**

Län och städer	Statliga reserv- arbeten	Stats- kommunala reserv- arbeten	Understöd
1	2	3	4
Stockholms stad	82,725	183,714	83,408
Stockholms län	1,551,461	119,528	1,548
Uppsala stad	—	—	—
Uppsala län i övrigt	—	37,903	282
Eskilstuna stad	—	—	—
Södermanlands län i övrigt	382,432	23,431	—
Linköpings stad	—	—	587
Norrköpings stad	—	7,694	1,622
Östergötlands län i övrigt	149,098	3,778	—
Jönköpings stad	250	63,501	—
Jönköpings län i övrigt	1,077,108	45,680	—
Kronobergs län	895,721	64,665	—
Kalmar stad	—	58,854	679
Kalmar län i övrigt	822,919	173,058	5,516
Gotlands län	25	9,118	—
Karlskrona stad	—	28,743	—
Blekinge län i övrigt	951,646	123,730	—
Kristianstads län	653,919	25,999	—
Hälsingborgs stad	—	—	10,331
Landskrona stad	—	40,637	—
Lunds stad	—	64,605	145
Malmö stad	—	195,165	10,144
Malmöhus län i övrigt	544,151	91,054	4,973
Halmstads stad	600	22,928	598
Hallands län i övrigt	225,623	13,724	—
Göteborgs stad	20,928	98,804	68,163
Mölnadal stad	—	142,488	—
Uddevalle stad	—	91,135	2,057
Göteborgs och Bohus län i övrigt	2,342,601	397,842	14,555
Borås stad	—	—	—
Älvsborgs län i övrigt	1,251,228	138,256	1,097
Skaraborgs län	206,897	61,139	1,167
Karlstads stad	2,128	—	1,205
Värmlands län i övrigt	645,774	182,612	3,212
Örebro stad	—	24,231	89
Örebro län i övrigt	755,329	54,038	1,543
Västerås stad	—	6,261	—
Västmanlands län i övrigt	320,014	64,561	—
Kopparbergs län	855,663	390,894	2,108
Gävle stad	1,030	26,550	1,991
Gävleborgs län i övrigt	901,733	271,902	6,590
Sundsvalls stad	—	1,087	1,261
Västernorrlands län i övrigt	1,362,126	949,963	157,629
Jämtlands län	396,969	108,826	—
Västerbottens län	235,666	82,334	1,144
Norrbottens län	1,045,388	153,695	22,720
Hela riket	17,681,452	4,644,127	406,364

Bilaga C.

understödsverksamhet, hyreshjälp, kurser, frivillig arbetstjänst och under tiden, ¹/₇ 1936—²⁸/₂ 1937.

Hyreshjälp	Kurser, frivillig arbetstjänst, ungdomsre- servarbeten	Summa	Invånarantal ¹ / ₁ 1936	Medeltalet arbetslösa ¹ / ₇ 36— ²⁸ / ₂ 37	Utbetalat statsbidrag i kronor per	
					invånare	arbetslös
5	6	7	8	9	10	11
26,035	40,222	416,104	533,884	2,680	0: 78	155: 26
—	34,971	1,707,508	271,110	736	6: 30	2,319: 98
—	—	—	33,924	159	—	—
—	5,160	43,345	105,213	170	0: 41	254: 97
—	—	—	35,685	29	—	—
—	—	405,863	153,197	193	2: 65	2,102: 92
—	—	587	32,919	92	0: 02	6: 33
—	4,410	13,726	67,194	451	0: 20	30: 43
—	—	152,876	212,216	85	0: 72	1,798: 54
—	—	63,751	33,320	144	1: 91	442: 72
—	—	1,122,788	202,703	341	5: 54	3,292: 63
—	—	960,386	154,549	287	6: 21	3,346: 29
—	—	59,533	20,691	196	2: 88	303: 74
261	5,196	1,006,950	211,227	636	4: 77	1,583: 25
—	—	9,143	58,049	127	0: 16	71: 99
—	—	28,743	28,434	249	1: 01	115: 43
—	950	1,076,626	117,881	928	9: 13	1,160: 16
—	—	679,918	248,587	200	2: 74	3,399: 59
863	1,186	12,380	58,968	446	0: 21	27: 76
—	—	40,637	19,274	166	2: 11	244: 80
—	—	64,750	25,878	178	2: 50	363: 76
6,928	2,114	214,351	141,485	1,130	1: 52	189: 69
695	—	640,873	273,329	664	2: 34	965: 17
—	—	24,126	25,911	266	0: 93	90: 70
—	110,873	350,220	126,452	245	2: 77	1,429: 47
10,136	44,788	242,819	258,387	1,807	0: 94	134: 38
—	—	142,488	16,646	206	8: 56	691: 69
492	4,926	98,610	15,676	269	6: 29	366: 58
550	5,653	2,761,201	179,199	2,331	15: 41	1,184: 56
—	—	—	43,365	67	—	—
—	3	1,390,584	278,068	575	5: —	2,418: 41
—	22,449	291,652	240,777	333	1: 21	875: 83
—	—	3,333	26,535	168	0: 13	19: 84
—	141,612	973,210	246,747	923	3: 94	1,054: 40
—	1,553	25,873	39,186	260	0: 66	99: 51
461	61,921	873,292	179,759	337	4: 86	2,591: 37
—	—	6,261	32,569	8	0: 19	782: 63
—	3,140	387,715	129,440	77	3: —	5,035: 26
—	75,797	1,324,462	248,930	662	5: 32	2,000: 70
—	—	29,571	39,366	267	0: 75	110: 75
767	12,082	1,193,074	241,730	928	4: 94	1,285: 64
—	—	2,348	18,506	96	0: 13	24: 46
18,806	75,647	2,564,171	263,516	3,733	9: 73	686: 89
—	—	505,795	136,540	138	3: 70	3,665: 18
—	97,279	416,423	214,914	580	1: 94	717: 97
4,178	62,937	1,288,918	207,553	1,969	6: 21	654: 61
70,172	814,869	23,616,984	6,249,489	26,532	3: 78	890: 13

Sammanställning per den 31 december 1936 av statliga

Ä n d a m å l	Antal företag	H ä r a v			
		Slut- förda	Total- kostnader	Under utfö- rande	Total- kostnader
Allmänna vägar (inkl. gator)	87	11	242,450	75	13,264,986
Broar	1	—	—	1	52,500
Kanaler och andra inre vattenvägar (inkl. flottledsanläggningar m. m.)..	3	—	—	3	3,952,600
Skogsförbättrande åtgärder (nyplante- ringar, återplanteringar, domänsty- relsens vägar och dikningsarbeten)..	3	2	67,950	1	27,900
Dricksvatten- och avloppsledningsar- beten	1	—	—	1	86,000
Flygfält	3	—	—	2	192,100
Andra arbeten	15	6	214,355	9	381,270
Summa	113	19	524,755	92	17,957,856

Sammanställning per den 31 december 1936 av statliga

Ä n d a m å l	Antal företag	H ä r a v			
		Slut- förda	Total- kostnader	Under utfö- rande	Total- kostnader
Allmänna vägar (inkl. gator)	14	1	1,250	13	645,160
Järnvägsanläggningar	1	1	21,200	—	—
Dricksvatten- och avloppsledningsar- beten	3	—	—	3	361,700
Flygfält	3	—	—	3	772,000
Andra arbeten	2	2	29,500	—	—
Summa	23	4	51,950	19	1,778,860

Bilaga D.

reservarbeten, som avtalats under tiden $\frac{1}{7}$ 1935— $\frac{30}{6}$ 1936.

Besl. m. ej påb.	Totalkostnader	Summa totalkostnader	H ä r a v		Av summa totalkostnader belöpa å	
			Av statsmedel	Från andra	Arbetslöner	Material m. m.
1	35,300	13,542,736	12,172,409	1,370,327	10,292,480	3,250,256
—	—	52,500	49,875	2,625	39,900	12,600
—	—	3,952,600	3,952,600	—	3,241,132	711,468
—	—	95,850	95,850	—	92,016	3,834
—	—	86,000	86,000	—	65,360	20,640
1	152,400	344,500	344,500	—	285,935	58,565
—	—	595,625	591,250	4,375	488,413	107,212
2	187,700	18,669,811	17,292,484	1,877,327	14,505,236	4,164,575

Bilaga E.

reservarbeten, som avtalats under tiden $\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1936.

Besl. m. ej påb.	Totalkostnader	Summa totalkostnader	H ä r a v		Av summa totalkostnader belöpa å	
			Av statsmedel	Från andra	Arbetslöner	Material m. m.
—	—	646,410	615,212	31,198	491,272	155,138
—	—	21,200	21,200	—	17,384	3,816
—	—	361,700	311,700	50,000	274,892	86,808
—	—	772,000	772,000	—	640,760	131,240
—	—	29,500	29,500	—	24,190	5,310
—	—	1,830,810	1,749,612	81,198	1,448,498	382,312

Sammanställning per den 31 december 1936 av statskommunala

Slag av arbeten	Antal företag	H ä r			
		Slutförda		Under utförande	
		Antal	Totalkostnad	Antal	Totalkostnad
a) 1) Allmänna vägar (inkl. gator).....	68	16	740,485	51	4,856,440
2) Broar	1	1	16,500	—	—
b) <i>Järnvägar</i> (inkl. förortsbanor och spårvägar)	—	—	—	—	—
1) järnvägsanläggningar	—	—	—	—	—
2) Skenfria korsningar	—	—	—	—	—
c) <i>Understöd åt jordbruket för jordförbättringar m. m.</i>	—	—	—	—	—
1) Utdikningar	4	2	23,720	1	22,000
2) bevattningsanläggningar	—	—	—	—	—
3) uppförande eller förbättring av bostadshus på landsbygden	—	—	—	—	—
4) av andra byggnader därstädes	—	—	—	—	—
5) gödselvärdansläggningar	—	—	—	—	—
6) enskilda vägar	24	12	193,085	12	360,335
7) anläggande av nya samhällen samt	—	—	—	—	—
8) andra koloniseringsåtgärder	1	—	—	1	12,200
d) <i>Kanaler och andra inre vattenvägar</i> (inkl. flodregleringar, skyddsåtgärder mot översvämningar, flottledsanläggningar m. m.).....	—	—	—	—	10,550
e) <i>Skogsförbättrande åtgärder</i> (nyplanteringar, återplanteringar m. m.)	1	1	3,400	—	—
f) <i>Dricksvatten- och avloppsledningsarbeten</i>	64	48	1,333,860	16	1,797,490
g) <i>Havs- och flodhamnar, fiskehamnar</i> (inkl. hamnarnas mekaniska utrustning)....	2	1	18,700	1	33,820
h) <i>Flyganläggningar</i>	—	—	—	—	—
1) flyghamnar	—	—	—	—	—
2) flygfält	—	—	—	—	—
i) <i>Byggnadsföretag</i>	—	—	—	—	—
1) byggnader för offentliga myndigheter	—	—	—	—	—
2) bostadsbyggnadsföretag i städer och stadsliknande samhällen	—	—	—	—	—
3) andra byggnadsföretag	—	—	—	—	—
j) 1) <i>Elektriska installationer</i>	—	—	—	—	—
2) <i>kraftverk</i>	—	—	—	—	—
3) <i>kraftöverföringsanläggningar</i>	1	1	32,000	—	—
k) 1) <i>Gasverk</i>	—	—	—	—	—
2) <i>anläggningar för distribution av gas på långa distanser</i>	—	—	126,200	—	90,800
l) <i>Arbeten berörande:</i>	—	—	—	—	—
1) <i>telegraf</i>	—	—	—	—	—
2) <i>telefon</i>	—	—	—	—	—
3) <i>radio</i>	—	—	—	—	—
m) <i>Andra arbeten</i>	—	—	—	—	—
1) restaurerings- och fornvårdsarbeten	5	4	42,030	1	17,200
2) arkivarbeten	3	2	38,000	1	25,000
3) brandbrunnar	3	3	45,000	—	580
4) idrottsplatser	17	13	242,425	4	534,440
5) kyrkogårdar	12	7	74,950	5	188,930
6) skol- och lekplaner	2	2	25,595	—	—
7) övriga arbeten	17	9	164,105	8	557,180
Summa	225	122	3,120,055	101	8,506,965

Sammanställning per den 31 december 1936 av statskommunala

Slag av arbeten	Antal företag	H ä r			
		Slutförda		Under utförande	
		Antal	Totalkostnad	Antal	Totalkostnad
a) 1. Allmänna vägar (inkl. gator).....	12	—	241,100	10	784,265
2. Broar.....	—	—	1,300	—	—
b) <i>Järnvägar</i> (inkl. förortsbanor och spårvägar)					
1. järnvägsanläggningar.....	—	—	—	—	—
2. skenfria korsningar.....	—	—	2,200	—	—
c) <i>Understöd åt jordbruket för jordförbättringar m. m.</i>					
1. utdikningar.....	—	—	—	—	—
2. bevattningsanläggningar.....	—	—	—	—	—
3. uppförande eller förbättring av bostadshus på landsbygden.....	—	—	—	—	—
4. av andra byggnader därstädes.....	—	—	—	—	—
5. gödselvärdsanläggningar.....	—	—	—	—	—
6. enskilda vägar.....	19	2	22,285	16	335,805
7. anläggande av nya samhällen samt	—	—	—	—	—
8. andra koloniseringsåtgärder.....	—	—	—	—	—
d) <i>Kanaler och andra inre vattenvägar</i> (inkl. flodregleringar, skyddsåtgärder mot översvämningar, flottledsanläggningar m. m.).....	—	—	—	—	—
e) <i>Skogsförbättrande åtgärder</i> (nyplanteringar, återplanteringar m. m.).....	—	—	—	—	—
f) <i>Dricksvatten- och avloppsledningsarbeten</i>	16	1	49,320	10	311,510
g) <i>Havs- och flodhamnar, fiskehamnar</i> (inkl. hamnarnas mekaniska utrustning).....	1	—	—	1	21,300
h) <i>Flyganläggningar</i>					
1. flyghamnar.....	—	—	—	—	—
2. flygfält.....	1	—	—	1	1,225,000
i) <i>Byggnadsföretag</i>					
1. byggnader för offentliga myndigheter	—	—	—	—	—
2. bostadsbyggnadsföretag i städer och stadsliknande samhällen.....	—	—	—	—	—
3. andra byggnadsföretag.....	—	—	—	—	—
j) 1. <i>Elektriska installationer</i>	—	—	—	—	—
2. <i>kraftverk</i>	—	—	—	—	—
3. <i>kraftöverföringsanläggningar</i>	—	—	—	—	—
k) 1. <i>Gasverk</i>	—	—	—	—	—
2. <i>anläggningar för distribution av gas på långa distanser</i>	—	—	—	—	—
l) <i>Arbeten berörande:</i>					
1. <i>telegraf</i>	—	—	—	—	—
2. <i>telefon</i>	—	—	—	—	—
3. <i>radio</i>	—	—	—	—	—
m) <i>Andra arbeten</i>					
1. restaurerings- och fornvårdsarbeten	—	—	—	—	—
2. arkivarbeten.....	—	—	—	—	—
3. brandbrunnar.....	1	—	—	—	—
4. idrottsplatser.....	2	—	980	—	38,195
5. kyrkogårdar.....	1	—	1,480	1	57,130
6. skol- och lekplaner.....	—	—	1,375	—	—
7. övriga arbeten.....	3	2	45,440	1	54,100
Summa	56	5	365,480	40	2,827,305

Bilaga H.

P. M. med uppgifter om dispositionen av medel till främjande av företagsverksamhet.

Av de för främjande av företagsverksamhet till Kungl. Maj:ts förfogande stående medel av anslaget till statliga och statskommunala reservarbeten (1935/1936: V. B. 16) och anslaget till reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. (1936/1937: V. B. 18) ha sedan den 8 maj 1936 enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade beslut anvisats:

till utförande av viss utfyllning i Karlskrona stads hamn	201,800 kr.
› uppehållande av drift vid Noraströms ångsåg.....	15,000 ›
› premier åt fiskare som deltagit i sillfiske vid Island år 1936	20,000 ›
› anläggande av enklare väg- och broförbindelser inom Västerbottens län	250,000 ›
› förbättrande av ofullständiga jordbruk inom Blekinge län	100,000 ›
› uppehållande av drift vid E. Sparmanns företag för tillverkning av flygplan ..	25,000 ›
› sänkning av Båtforsen i Åby älv, Byske socken.....	19,500 ›
› arbetslösa tjänstemäns arbetsanskaffning förening u. p. a.	15,000 ›
	646,300 kr.

Tidigare hava från dessa medel, sammanlagt utgörande 1,500,000 kr., anvisats tillhopa 355,000 kronor, vadan för närvarande till Kungl. Maj:ts förfogande står ett belopp av (1,500,000—355,000—646,300) 498,700 kronor.

Av detta belopp har emellertid avsetts att preliminärt bestrida de för budgetåret 1936/1937 beräknade kostnaderna för Lyckebyåns reglering, 250,000 kr. (Se prop. nr 265/1936 sid. 100).

Innehållsförteckning.

	Sid.
Propositionen	1
Gällande bestämmelser angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet	2
Ifrågasatta författningsändringar	4
Av riksdagen påkallade utredningar	6
Arbetslöshetskommissionens hjälpverksamhet under år 1936	6
I. Arbetslinjen	7
II. Understödslinjen	12
III. Särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten	17
IV. Arbetslöshetshjälpens totala omfattning	18
Arbetslöshetsläget	21
Anslagsbehovet under budgetåret 1937/1938 m. m.	21
Hemställan	33
Bilaga A. Statens arbetslöshetskommissions skrivelse den 4 december 1936 med framställning angående medelsbehovet för budgetåret 1937/1938	37
B. Utbetalade statsbidrag till statliga och statskommunala reserv- arbeten m. m. $\frac{1}{7}$ 1935— $\frac{30}{6}$ 1936	104
C. Utbetalade statsbidrag till statliga och statskommunala reserv- arbeten m. m. $\frac{1}{7}$ 1936— $\frac{28}{2}$ 1937	106
D. Sammanställning av statliga reservarbeten $\frac{1}{7}$ 1935— $\frac{30}{6}$ 1936	108
E. Sammanställning av statliga reservarbeten $\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1936	108
F. Sammanställning av statskommunala reservarbeten $\frac{1}{7}$ 1935— $\frac{30}{6}$ 1936	110
G. Sammanställning av statskommunala reservarbeten $\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1936	112
H. P. M. med uppgifter om dispositionen av medel till främjande av företagsverksamhet	114